

L'IMPACTE DE LA GUERRA CIVIL EN ELS COL·LEGIS DE L'ADVOCACIA DE CATALUNYA - I

Josep Cruanyes i Tor

memorial
de democràtic

Resultats del projecte de recerca impulsat pel Consell de l'Advocacia Catalana l'any 2023, amb la col·laboració de Josep Cruanyes, autor del document i coordinador del projecte; dels degans i deganes emèrits dels col·legis de l'advocacia de Catalunya (Excms. Sr. Josep M. Antràs, Sr. Joan Ramon Puig, Sra. Margarida Ramis, Sr. Salvador Capdevila, Sra. Lídia Condal, Sr. Josep M. Badia, Sr. Josep Masó, Sr. Pere Terés, Sr. Ricard Foraster, Sr. Juan Antonio García Cazorla, Sra. Julia Latorre, Sra. Maria Vidal, Sr. Ignasi Puig, Sr. David Domènech i Sr. Joan Riera); dels advocats Sr. Lluís Peguerols i Sr. Albert Conesa dels col·legis de l'advocacia de Tortosa i de Granollers, respectivament; del personal tècnic de la biblioteca del Col·legi de l'Advocacia de Tarragona, que ha participat en la recerca d'informació en els arxius dels diferents col·legis de l'advocacia catalana; de l'Associació Catalana de Juristes Demòcrates, que han donat suport al projecte des del seu inici, i del Memorial Democràtic de Catalunya, que ha contribuït al finançament del projecte.

PRÒLEG	7
INTRODUCCIÓ	9
1. L'ESCLAT DE LA REVOLUCIÓ I ELS COL·LEGIS D'ADVOCATS	11
1.1. La situació de la justícia davant del període revolucionari creat pel sollevament militar	11
1.2. La situació del Col·legi d'Advocats de Barcelona	18
1.3. Designació del comissari dels Col·legis d'Advocats de Catalunya	19
1.4. L'actuació del Comitè de Barcelona	26
1.5. L'exercici i el dret de defensa	30
1.6. Detencions d'advocats	34
1.7. Activitat de projecció ciutadana del Col·legi	38
1.8. Darrera Junta del Col·legi d'Advocats	39
1.9. Els Col·legis d'Advocats de Catalunya	40
1.9.1. Col·legi de Figueres	41
1.9.2. Col·legi de Girona	42
1.9.3. Col·legi de Granollers	43
1.9.4. Col·legi de Lleida	45
1.9.5. Col·legi de Manresa	49
1.9.6. Col·legi de Mataró	50
1.9.7. Col·legi de Reus	51
1.9.8. Col·legi de Sabadell	51
1.9.9. Col·legi de Sant Feliu de Llobregat	52
1.9.10. Col·legi de Tarragona	53
1.9.11. Col·legi de Terrassa	54
1.9.12. Col·legi de Tortosa	54
1.9.13. Col·legi de Vic	55

2. ELS COL·LEGIS SOTA EL FRANQUISME	57
2.1. La Junta del Col·legi de Barcelona de designació ministerial	59
2.2. La justícia repressiva	64
2.3. La depuració no es va esperar al tribunal depurador	65
2.4. La creació del tribunal depurador	81
2.5. El procés depurador va seguir amb el tribunal constituït	83
2.6. La fi del tribunal depurador i la primera Junta General	106
2.7. Els anys de la postguerra a la resta dels col·legis catalans	108
2.7.1. Figueres	110
2.7.2. Girona	111
2.7.3. Granollers	114
2.7.4. Lleida	114
2.7.5. Manresa	117
2.7.6. Mataró	118
2.7.7. Sabadell	120
2.7.8. Sant Feliu de Llobregat	123
2.7.9. Tarragona	123
2.7.10. Terrassa	125
2.7.11. Tortosa	127
2.7.12. Vic	127
3. CONCLUSIONS	135
4. ARXIUS INSTITUCIONALS	141
5. BIBLIOGRAFIA	143
6. ANNEX I	147
7. ANNEX II	149
8. ANNEX III	153

Des del Consell de l'Advocacia Catalana som conscients de la nostra responsabilitat envers l'advocacia que va exercir la professió durant el període 1936-1945, una advocacia moltes vegades oblidada i que mereix ser recordada i fer d'altaveu de les situacions que va patir des de perspectives molts diferents.

Per això, dins del Pla d'acció de la meua presidència per al 2023, hem decidit impulsar un estudi aprofitant la xarxa territorial catalana dels catorze col·legis de l'advocacia, en el qual s'ha fet un primer apropament als arxius propis col·legials, comptant amb l'ajuda inestimable dels degans i deganes emèrites dels respectius col·legis i sota una coordinació única realitzada pel company Josep Cruanyes.

I el cert és que ha estat un encert —mai més ben dit—, perquè hem localitzat documents valuosos, ens hem assabentat d'anècdotes meravelloses i hem trobat situacions molt diverses segons el territori i segons els col·legis que no són més que una mostra de la realitat històrica d'aquell moment, situacions totes elles que no es poden deixar en l'oblit.

Aquest és un primer avanç, un primer document, que cal ampliar i estem disposats, com a Consell de l'Advocacia Catalana, a contribuir en la memòria històrica i esbrinar el nostre passat per recordar, com es mereix, la nostra advocacia dels anys 1936 a 1945.

*Excma. Sra. Encarna Orduna Pardo
Presidenta del Consell de l'Advocacia Catalana 2023*

L'ADVOCACIA CATALANA 1936-1945. UNA APROXIMACIÓ

Al meu avi Josep M. Cruanyes Surroca, advocat de Girona, reclus al camp de concentració de Sant Cebrià i exiliat a Barcelona.

INTRODUCCIÓ

En aquest estudi ens proposem fer, amb la participació de diversos exdegans dels diversos col·legis de l'advocacia catalana, una primera aproximació a la situació de l'advocacia catalana entre el 1936 i el 1945, en concret, del període que va del 19 de juliol de 1936 fins al 1945, amb la intenció d'anar aprofundint l'estudi en etapes posteriors fins arribar al 1983, data de la creació del Consell de l'Advocacia Catalana. Fixem el 1945 en ser la data de fi de la Segona Guerra Mundial, que va provocar una sèrie de canvis dins del franquisme, el qual tingué un primer punt d'inflexió arran de la fi de la Guerra Mundial amb la derrota dels països de l'eix que havien ajudat Franco en la guerra posterior al cop d'estat.

L'objecte no és analitzar tots els aspectes complexos de la història del nostre país en aquest període, sinó la situació dels col·legis com a institució, la seva relació amb els advocats i advocades i, també, la situació d'aquests en l'exercici professional davant l'Administració de justícia del moment, i especialment els efectes de la repressió.

En aquest sentit, hem fet un estudi aprofundit dels mecanismes i les disposicions institucionals sobre l'ordenació dels col·legis i l'exercici de l'advocacia en tot aquest període, la qual cosa constitueix una aportació molt valuosa a l'anàlisi, la qual fins aquest moment s'ha fet amb estudis històrics parcials i donava lloc a conclusions errònies o incompletes.

Hem fet aquesta primera aproximació sobre la base de materials i documents de tota mena que han estat facilitats pels diversos col·legis de forma desigual. En alguns casos s'ha localitzat molt poca documentació, atès que l'estructura de la majoria de col·legis fins a dates recents era mínima

i, de fet, més enllà de la sala de togues del jutjat, la seu efectiva era el despatx del degà o el secretari. Això ha produït una dispersió i una pèrdua de documentació, com és el cas del Col·legi de Tortosa. Tanmateix, hem pogut partir d'estudis locals fets per diversos col·legis, els quals ens han servit de base i als quals hem pogut fer aportacions ampliant els fets o reinterpretant-los.

També hem pogut veure com es va anar desenvolupant la situació de desgavell que es produí en el primer moment de la situació revolucionària, com va afectar aquesta a l'actuació de la justícia i els advocats i com va començar una segona etapa en què es va tendir a una normalització progressiva de la situació a la justícia i als col·legis. Hem vist com aquesta normalització va tenir com a punt d'inflexió l'elecció de la Junta del Col·legi de Barcelona el 18 d'octubre del 1937, després de la mort del degà Antoni Roig i Bergadà. Com veurem, aquesta situació no fou viscuda de la mateixa manera a la resta de col·legis catalans, els quals van viure en una situació d'interinitat permanent.

La història dels col·legis des dels seus orígens es desenvolupà de manera democràtica, excepte el període d'excepció de la Dictadura de Primo de Ribera en què s'imposà la Junta i el degà Dualde al Col·legi de Barcelona. Després del 1939, arran del poder absolut de la dictadura, es va produir un llarg període d'excepcionalitat en què la vida de les juntes estava sotmesa al Ministeri de Justícia, que designava les juntes. L'elecció total dels càrrecs de les juntes no es normalitzà fins al 1952, tot i que la normalitat del país i evidentment de la justícia no arribà fins a la mort del dictador.

Així doncs, aquesta primera aproximació i estat de la qüestió de l'advocacia 1936-1945 dona forma a aquest projecte desenvolupat el 2023. Esperem aprofundir-lo i completar-lo en els anys següents a partir de la consulta de fonts documentals, no només col·legials, sinó ministerials institucionals i també de la repressió. A més, la identificació de noranta-set processos, com veureu més endavant, ens obre vies per a aprofundir aquest àmbit de la immediata postguerra i que s'haurà de seguir en tot el procés fins a la fi del franquisme.

L'ESCLAT DE LA REVOLUCIÓ I ELS COL·LEGIS D'ADVOCATS

El 19 de juliol, amb el sollevament de les guarnicions catalanes en ser vençudes, el Govern de la Generalitat va perdre el control de la situació, arran de l'abandonament a Barcelona de la caserna de Sant Andreu, on milers d'armes van quedar a mans de la CNT. Arreu del país es van crear comitès formats principalment per forces sindicals i la Generalitat va intentar controlar la situació amb la creació del Comitè de Milícies Antifeixistes (CMMA), que van actuar com un poder paral·lel.

El 27 de juliol un grup de persones va intentar ocupar el Col·legi d'Advocats de Barcelona i van col·locar a la porta un full escrit a mà on deia ***"Incautado por la C.N.T. ¡Visca la lluita contra el feixisme!"***. El full estava ple de tampons impresos del ***"Sindicato de Obreros Intelectuales y Profesionales Liberales de Barcelona"***. Un grup d'advocats, però, va impedir que ocupessin l'edifici.

1.1. La situació de la justícia davant del període revolucionari creat pel sollevament militar

El sollevament a Barcelona va ser encapçalat pel general Goded, que s'hi va traslladar des de Palma de Mallorca, ja que el general Llano de la Encomienda no el va secundar. Va ser dominat per l'actuació decidida de la Generalitat que va dirigir el comissari d'ordre públic, el capità Frederic Escofet, que tenia a les seves ordres els Mossos d'Esquadra, els Guàrdies d'Assalt i la Guardia Civil amb el suport de ciutadans. Un cop vençut, Companys va fer que Goded fes una declaració per ràdio en què va dir que havien estat vençuts. Allò va representar la desmobilització de l'exèrcit a Catalunya.¹

¹ Va ser jutjat l'11 d'agost del 1936 en un consell de guerra militar al vaixell Uruguai ancorat al port de Barcelona i afusellat al castell de Montjuïc l'11 d'agost del 1936.

L'abandonament de gran quantitat d'armament a la caserna de Sant Andreu, que va ser intervinguda per la CNT,² va comportar la pèrdua del control del carrer per part de les forces d'ordre públic i la creació de comitès revolucionaris, que van assumir el poder real. La creació del Comitè de Milícies Antifeixistes (CMMA) va ser un intent de legalitzar aquesta situació, però representà que s'oficialitzava un doble poder i que la Generalitat quedava relegada davant del poder del CMMA i el de les patrulles de control, que van suplantar l'ordre públic.

A la justícia també es produí aquest buit de poder amb un clar desprestigi dels tribunals, als quals s'acusava de la repressió posterior als fets d'octubre de 1934 i de conflictes socials. El 31 de juliol de 1936 es va constituir un nou Govern i es va designar Josep Quero Molares com a conseller de Justícia, el qual va intentar ordenar la situació de la justícia. La primera qüestió que va abordar va ser el processament dels militars i civils implicats en el sollevament. Per això, el 24 d'agost de 1936 Quero va crear els Jurats Populars de Catalunya, que actuaven dins les audiències provincials ³"per la repressió del feixisme". Estaven formats per "un president i dos adjunts magistrats, amb el caràcter de jutges de dret, dotze jurats i dotze suplents". ***"Els Jurats decidiran, segons llur convicció moral lliurement formada, sobre si els fets perseguits tenen relació amb el moviment feixista i anunciaran, en el seu cas, les circumstàncies modificatives de la responsabilitat, la transcendència dels fets i la condició social de l'acusat". "Els magistrats aplicaran en dret els preceptes legals vigents, determinant la pena que correspongui, de conformitat amb el Codi de Justícia Militar i disposaran el que procedeixi respecte a la responsabilitat civil".***⁴ Els jutges que van actuar van ser els de les seccions penals de les audiències. El decret establia una sèrie de normes del procediment i d'incompatibilitats per ser designats membres del jurat. Es remarcava que el defensor es podia comunicar amb el denunciat posant-ho en coneixement del jutge instructor, el qual podia acordar que s'ajornés o que es fes en la seva presència quan estimi en perill els interessos del règim i de la justícia.⁵ Per tant, la competència era restringida als fets de les persones implicades en el sollevament, d'acord amb el delictes de rebel·lió del Codi de justícia militar. Com veurem aquest ordenament va ser aplicat a tot el territori, excepte Lleida.

2 Marià Rubió i Tudurí. La Justícia a Catalunya 19 juliol 1936-19 febrer del 1937. Barcelona, 1937. Diu que van quedar abandonats 50.000 mausers, abundant cartutxeria, metralladores i canons.

3 Les audiències provincials tenien només competència penal, ja que la civil era a mans de l'Audiència Territorial de Catalunya

4 Articles 1 a 4 del Decret del 24 d'agost de 1936.

5 Article 19 del Decret op. cit.

La competència dels jurats populars s'amplià a tot delictes de sedició i rebel·lió comès amb posterioritat al 17 de juliol, del sollevament inicial o de fets posteriors que es poguessin produir que fossin perseguibles per lleis militars o penals de qualsevol mena.⁶

El 18 de setembre el conseller Quero va dictar un decret en què estipulava que, atesa la situació revolucionària, es fixava una norma interpretativa de les lleis que completava i modificava el que establia l'article 6 del Codi civil espanyol: ***"Els Jutges i Tribunals de Catalunya resoldran les qüestions de llur competència de conformitat amb les lleis vigents, sempre que aquestes s'adaptin a les exigències revolucionàries del moment actual. En altre cas resoldran d'acord amb llur consciència, de forma que la norma que apliquin en el cas concret pugui ésser elevada a norma general que plasmí el sentit jurídic del poble"***.⁷ Atesa la situació de guerra que es produïa al Front d'Aragó, es va establir que el Tribunal Popular de Barcelona tindria competència per jutjar civils i militars per delictes militars o comuns comesos al front, amb la qual cosa unificava les jurisdiccions civils i militars.⁸

El 12 d'agost els advocats Àngel Samblancat i Eduard Barriobero amb un grup de milicians anarquistes van ocupar el Palau de Justícia a Barcelona i van crear un Tribunal Revolucionari, que va intentar ser reconduït per la Generalitat amb la creació el 17 d'agost d'una Oficina Jurídica.⁹ Samblancat en va ser nomenat cap el 28 d'agost i, més tard, el va substituir Barriobero. La seva funció era ***"procedir a la revisió de tots els processos penals, de caràcter social, seguits en el territori de Catalunya. Si, a conseqüència de la revisió, apareixen responsabilitats de qualsevol mena, l'Oficina Jurídica ho posarà en coneixement del Procurador de Catalunya, el qual interposarà les accions pertinents en justícia"***. Tanmateix, la realitat va ser que l'actuació d'aquella oficina va ser nefasta, dominada per l'absoluta arbitrarietat en la revisió de causes socials, la imposició de multes i la destrucció de gran quantitat de causes civils i penals dels arxius judicials. Aquella actuació va fer que a finals de setembre la mateixa CNT mostrés la seva disconformitat amb l'actuació de l'oficina i li retirés la confiança, i que l'Oficina fos finalment dissolta per Decret de 18 de novembre del 1936. En aquells primers mesos suposà, de fet, una

⁶ Decret del 28 d'agost de 1936.

⁷ Article 1. També establia que podien aplicar les normes processals tenint en compte que la tramitació dels judicis no excedís de 30 dies.

⁸ A l'arxiu militar d'Àvila hi ha un projecte de nou Codi de justícia militar, que no es va arribar a aprovar

⁹ Decret del 17 d'agost de 1937.

paralització dels tribunals ordinaris, la jurisdicció dels quals es mantenia.¹⁰ El setembre de 1937 la Fiscalia va presentar una querella contra els tres responsables d'aquella Oficina (Barriobero, Batlle i Devesa) per malbaratament de cabals públics i apropiació indeguda¹¹¹². Foren creades també oficines jurídiques a Girona i Tarragona, que van ser dirigides respectivament pels advocats Josep Bertran Quintana i Josep Manuel Ruedada, els quals no van actuar de la mateixa manera que els responsables de l'Oficina Jurídica de Barcelona.

En un Decret complementari del 24 d'agost, es declararen inhàbils els dies entre el dia 24 i 31 d'agost, atesa la situació de paralització de la justícia i a fi de no perjudicar els interessos de les persones amb procediments iniciats o per plantejar. Tot i que, des del mateix dia es disposà que es podien plantejar tota mena d'actuacions referents al dret de la persona, família i successions, així com actuacions als tribunals industrials equivalents als mercantils actuals.

Amb posterioritat s'amplià la competència dels Jurats Populars a qualsevol delictes de rebel·lió, sedició i contra la seguretat interior de l'Estat, tant si estiguessin previstos al Codi de justícia militar com al Codi penal, ja que fins aquell moment només s'aplicava el Codi militar.¹³

Amb la supressió del Comitè de Milícies Antifeixistes i l'entrada del POUM i la CNT al Govern, es nomenà Andreu Nin com a conseller de Justícia i aquest modificà els Jurats Populars i creà els Tribunals Populars¹⁴. Aquests nous tribunals, com en el cas dels Jurats Populars, tenien la competència per jutjar els implicats al sollevament militar. La resta de la justícia seguiria amb els tribunals ordinaris de les audiències territorials i provincials i els tribunals de primera instància i els municipals, que es van redenominar "*jutjats populars*".

També, per establir un control en l'aplicació de la pena capital, s'establí un sistema de commutació¹⁵ que va suposar la commutació de 92 sentències de mort, imposades pels tribunals populars,

10 Si bé la intervenció d'advocat en les actuacions d'aquesta oficina no era preceptiva, sí que n'hi van intervenir, ja que la Junta del 1939 sancionava, amb l'expulsió, advocats que havien intervingut davant l'oficina. No és estrany que hi intervinguessin, ja que tant Samblancat com Barriobero, que la van presidir, eren advocats col·legiats a Barcelona.

11 Barriobero va ser empresonat a la Model. Quan van entrar els franquistes, el van processar i jutjar en un consell de guerra. Va ser condemnat a mort i executat al Camp de la Bota.

12 Federico Vázquez Osuna. La Justícia durant la guerra Civil. El Tribunal de Cassació de Catalunya (1934-1939). Barcelona: L'Avenç, 2009.

13 Decret del 28 d'agost de 1936.

14 Decret del 26 de setembre de 1936. Va ser modificat en algun aspecte pel Decret del 5 de gener del 1937, del conseller Vidiella del PSUC.

15 Decret del 24 d'octubre de 1936.

per delictes de rebel·lió. La primera commutació es va aplicar al ciutadà Antoni Alcubilla Pérez mitjançant la Sentència del Tribunal Popular II de Girona.¹⁶

El decret establia que els tribunals populars havien d'estar formats per un magistrat llicenciat en dret, designat pel conseller de Justícia, i vuit membres, un per cada una de les organitzacions polítiques PSUC, FAI, POUM, ERC, CNT, UGT, ACR i UR. La competència seria sobre els fets relacionats amb el moviment feixista del 18 de juliol, actes contra revolucionaris, actes d'espionatge o atemptats i sabotatges, i els escorcolls domiciliaris sense tenir ordres de les autoritats legítimes.¹⁷ Disposava també el règim d'incompatibilitat dels altres membres del tribunal no jurídics i el procediment del judici amb la intervenció del fiscal i el defensor¹⁸. Sobre aquest darrer, l'article 17 establia que, si bé era necessària la intervenció de defensor, no calia que fos un lletrat, amb la qual cosa deixava reduïda la intervenció dels advocats, que veurem que serà una preocupació del Comitè de Barcelona i de la Junta elegida amb posterioritat el 1937 amb el deganat de Molas. També preveia que, en cas que la persona no designés defensor ni volgués defensar-se ella mateixa, qualsevol ciutadà podria assumir la defensa en l'acte de la vista i el tribunal decidiria sobre la seva idoneïtat.¹⁹

Per Decret del 13 de novembre del conseller Nin, es va establir la majoria d'edat de totes les persones als 18 anys. En el decret constava que se'n donaria compte al Parlament de Catalunya²⁰.

Pel que fa a la defensa, es va modificar el criteri que la defensa la podia assumir qualsevol persona no lletrada, recollint el que havien demanat els advocats i procuradors, i es va establir que, si la defensa havia de ser exercida per un representant, aquest havia de ser un procurador o advocat en exercici, cosa que va restablir la necessària intervenció dels advocats en les defenses.²¹

El 26 d'abril del 1937, per ordre del president de l'Audiència Territorial Josep Andreu i Avelló, es van investigar els crims comesos en els primers temps de guerra. El jutge Josep M. Bertran

16 Decret del 13 d'octubre de 1936, signat pel president Companys i el conseller Andreu Nin.

17 Els articles 1 i 2 definien els actes considerats delictius.

18 L'Ordre del 23 d'octubre designà els presidents, substituïts i fiscals dels Tribunals Populars de Catalunya.

19 Article 18.

20 Atesa la situació d'excepció, el Govern dictà decrets —que avui en diríem decrets llei— que de tota manera s'havien de posar en coneixement del Parlament com a òrgan legislatiu.

21 Decret de l'11 de març de 1937 del conseller de justícia Rafael Vidiella.

Quintana del Jutjat número 15 de Barcelona va ser designat per investigar un assassinat a Molins de Rei relacionat amb uns cadàvers apareguts a Can Serrat a Sant Feliu de Llobregat. Aquella primera investigació derivà en un Jutjat Especial per a investigar els excessos del primer temps de la guerra amb els nous nomenaments dels jutges Josep Vidal Lecha i Antonio Fernández Ros. Al final, Bertran Quintana quedà sol i seguí investigant els cementiris clandestins i, a partir del 27 de juliol de 1937, se li estengué la jurisdicció a tot Catalunya.²²

Fins a l'entrada del Govern Comorera poc abans dels fets de maig de 1937, la legislació feta per la República a l'àmbit de la justícia no va ser aplicable a Catalunya fins que el *Diari Oficial de la Generalitat* publicà els decrets de la República en matèria de tribunals. Aquests decrets van unificar els tribunals especials populars i els jurats d'urgència, i quan es van publicar al diari de la Generalitat van suposar una reducció de les competències de la Generalitat en matèria de justícia, en concret, de l'establiment del nombre de tribunals. La Generalitat, però, va mantenir les competències per al nomenament de jutges i magistrats dels diversos tribunals ordinaris i especials, a banda de la justícia municipal, que ja li pertocava d'acord amb les competències estatutàries.²³ Suposava la fi a la vigència del Decret publicat el 28 d'agost de 1936, en què es disposava que ***“solament tindran força d'obligar en territori de Catalunya les disposicions legals que siguin publicades al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya”***, la qual cosa en el seu moment donà a la Generalitat plena sobirania.

Darrere aquest canvi hi havia la voluntat centralitzadora del Govern de la República, que es traslladà a Barcelona i establí més disposicions per intervenir i reduir les competències estatutàries en matèria de justícia. També va intervenir en l'ordre públic que, tot i mantenir-se l'ordenament de la Generalitat, va ser dirigit per caps designats per l'Estat. D'altra banda, també hi va haver la intervenció del Servei d'Informació Militar (el SIM), com a veritable policia política, i els Tribunals Especials de Guàrdia, així com els Tribunals d'Espionatge i Alta Traïció, que suposaren un retrocés en l'exercici dels drets de defensa. Aquests tribunals es regien per un procediment sumari que reduïa les garanties processals i es caracteritzaven per una actuació, en la majoria dels casos, inquisitorial i que comptava amb els atestats del SIM, que incloïen la declaració autoinculpatòria del processat obtinguda amb tortures; una declaració sobre la qual es basava la sentència sense cap crítica pel tribunal, amb imposició de greus penes malgrat els esforços dels advocats

²² Oriol Dueñas Queralt Solé. El jutge dels cementiris clandestins. Josep M. Bertran de Quintana, 1884-1960. Girona: Editorial Gregal, 2012.

²³ En el mateix DOGC es publicava l'Ordre del 28 d'abril, en què es disposava el nombre de tribunals especials populars i jurats d'urgència a Catalunya i es designaven els seus membres.

defensors, com veurem amb el testimoni del darrer judici de Marià Rubió i Tudurí. L'Estat va establir també un seguit de presons paral·leles fora del sistema de correccionals de la Generalitat, en les quals el mateix Govern català havia aconseguit una situació de respecte per als presos.²⁴

Rafael Tasis, que va ser el director general de serveis correccionals, narra els abusos del SIM. Segons Tasis, el 16 d'abril de 1938 el SIM va arribar a assaltar la Presó de Figueres i va detenir tot el personal de presons per considerar que s'hi feia "**una tolerància excessiva**", justificant-ho amb proves que el propi SIM va falsificar. El SIM també va anar a cercar presos de la Model i els va portar a fer treballs de fortificacions. En particular, els presos que va portar al camp de treball d'Omells de Na Gaia van ser sotmesos a un tracte d'esclavatge amb pallisses i mals tractes per part dels vigilants del SIM. D'aquests fets el Govern català en va fer informes i una protesta formal davant del Govern de Negrín, tot denunciant que vulneraven les competències de la Generalitat i que suposaven un tracte inhumà als presoners.²⁵ Aquests abusos també representaven un menyspreu vers l'Estatut, mantingut des que el Govern Negrín es traslladà a Barcelona i usurpà al Govern de la Generalitat un conjunt de competències. Són una mostra d'aquestes competències l'establiment de l'ordre públic, que Negrín va posar sota la direcció de l'Estat després dels fets de maig de 1937, la constitució dels nous tribunals de guàrdia, espionatge i alta traïció, que va crear d'esquena a la Generalitat i en va designar fins i tot els jutges, i l'establiment del sistema paral·lel de presons.

Les presons de la Generalitat s'havien anat reformant i havien normalitzat el seu funcionament des de la designació de Rafael Tasis. Per exemple, per descongestionar la Model es va adequar l'antic Convent de Sant Elies de Barcelona com a Preventori 2, que havia estat centre de detenció de les patrulles de control. També el conseller va ordenar el trasllat de la presó del Castell de Pilat de Tarragona al Convent dels Frares Carmelites, cosa que no es va poder arribar a fer al produir-se l'ocupació de la ciutat dels franquistes quan les obres d'adequació del nou edifici encara no estaven acabades.²⁶ També es va crear un centre²⁷ de readaptació de menors a la finca de "Bones Hores" a Cerdanyola del Vallès i l'Hospital Penitenciari a un pavelló de l'Hospital de Sant Pau,

24 Rafael Tasis. Les presons dels altres. Records d'un escarceller d'ocasió. Barcelona: Editorial Pòrtic, 1990.

25 El llibre de Tasis publica els informes sobre aquest cas elaborats per la Generalitat.

26 Ordre del 19 de juliol de 1937.

27 Ordre del 3 de juny de 1937.

llavors Hospital General de Catalunya.

El SIM va tenir un sistema de presons de l'Estat a l'antic Pavelló de les Missions de Montjuïc i els centres de detenció coneguts com "**txeques**", del carrer Vallmajor i carrer Saragossa de Barcelona. En aquests centres es practicaven els interrogatoris per tal d'obtenir confessions que s'utilitzaven com a fonaments per a les condemnes dels tribunals creats pel Govern de Negrín com a veritables tribunals d'excepció.

1.2. La situació del Col·legi d'Advocats de Barcelona²⁸

El 3 d'agost es reunia per primer cop, després dels fets, la Junta. El degà, que va informar que va tenir notícia de la mort o l'empresonament de molts companys, va explicar les gestions que va fer per aconseguir la llibertat dels detinguts, havent aconseguit la dels companys Viñas, Condominas²⁹, Nadal, Montaner i Fernández, i que volia continuar fent perquè encara alguns estaven empresonats o detinguts.

El degà explica com, davant l'intent de confiscació de l'edifici, el dia 27 de juliol es va posar en contacte amb la Conselleria de Cultura, la qual va decidir intervenir l'edifici i destinar-hi un servei de vigilància permanent de policies de la Conselleria de Governació. La Junta seguí tractant assumptes de tràmit com la incompareixença d'un advocat a una vista a l'Audiència Provincial el dia 4 de juliol.

El dia 4 d'agost es publicà un decret que confirmà la protecció, que de fet es materialitzà el mateix 28 de juliol fent constar que es feia "**donades les circumstàncies i tenint en compte la funció que correspon el Col·legi d'Advocats de Barcelona i la importància de la seva biblioteca jurídica**". Es va fer per destinar-lo al compliment dels serveis de justícia. El mateix dia de la publicació del Decret al *Butlletí Oficial de la Generalitat*, el responsable del Departament de Justícia va lliurar un document a Miquel A. Marin, adreçat a Manuel Goday i Prats, cap de secretaria del Col·legi, que l'acredita com a responsable de la intervenció i presa de possessió de l'edifici assumint el

²⁸ Utilitzem la denominació del moment i no l'actual, que s'ha generalitzat, de col·legi de l'advocacia, en el cas de Tortosa col·legi d'advocats i advocades.

²⁹ Condominas va ser el darrer degà designat pel ministre de Justícia, i el primer que va ser elegit en les primeres eleccions de juntes, que van incloure degà i secretari després del 1939. També va ser l'advocat que defensà Salvador Puig Antich en el consell de guerra el 1973, en què va ser condemnat a mort.

personal i material de la Biblioteca que era el bé principal que es volia preservar. En el mateix diari oficial, i atesa la situació revolucionària, per tal de protegir els interessos dels litigants i dels processos instats o per instar davant la justícia, la Generalitat va publicar el decret del dia 3 en què es declaraven inhàbils a efectes judicials els dies entre el dia 21 de juliol i 8 d'agost.

El dia 10 es tornà a reunir la Junta, que tractà les gestions fetes per les persones detingudes governativament que no estaven sotmeses a procediments judicials. Uns companys van demanar sobre la detenció del company Francesc Aizcorbe Oriol, detingut a Ribes de Freser. Es va acordar passar a la mútua la petició d'ajuts econòmics de l'advocat Isidre Villalón.

També hi consta la petició del company Ròmul Rocamora, que demanà la convocatòria d'una Junta General per tractar la greu situació que vivia el país. Es considerà, però, que no era oportú en aquell moment.

També s'acordà que el secretari lliurés els documents d'identitat als advocats que volguessin assistir al Consell de Guerra al vaixell Uruguai als principals responsables del sollevament, entre ells el general Goded.

A la reunió del dia 18, es va donar compte de la mort dels companys Guillem Cabestany Sánchez, Silva, Pau Rull Porta, Lluís G. Vila Bassols i Santiago M. Oms Moreno, i es trameté el condol a les famílies. Es tracta de persones assassinades els primers dies de la revolta.³⁰

El degà va visitar el jutge especial que instruïa la causa de la rebel·lió i es va interessar pels advocats detinguts. El jutge es va comprometre a facilitar la llista dels detinguts.

1.3. Designació del comissari dels col·legis d'advocats de Catalunya

El 26 d'agost es va publicar al nou Diari Oficial de la Generalitat³¹ un decret que disposava que deixessin d'actuar tots els col·legis d'advocats, el Col·legi de Notaris de Catalunya i els col·legis

³⁰ Tot i que a l'acta no hi consta cap referència.

³¹ A partir del dia 26 d'agost de 1936 el Butlletí Oficial va passar a anomenar-se Diari Oficial de la Generalitat.

de procuradors, i es nomenava Antoni Vilalta i Vidal³² comissari de la Generalitat per a tots aquests col·legis. El mateix dia, el nou comissari va prendre possessió del càrrec i signava amb el tresorer, Ferran Boter Mauri, i el cap de secretaria, Manuel Goday i Prats, l'acta d'arqueig dels comptes a 31 de juliol, aprovada per la Junta el 18 d'agost, que fixava el saldo en efectiu en 40.492,85 pessetes, cosa que demostra l'actuació del Col·legi fins aquell moment. El comissari designà delegats a cada un dels col·legis de Catalunya amb les mateixes funcions. Les funcions del comissari van ser delegades a Antoni Moles Caubet i aquest el dia 2 d'octubre a Eduard Iglesias Balard.

Entre la documentació conservada a l'arxiu del Col·legi de Barcelona, hi ha uns documents amb la relació dels delegats que el comissari designà a cada col·legi:

Barcelona	Antoni Moles Caubet i Eduard Iglesias Balart
Girona	Joaquim Camps i Arboix ³³
Lleida	Marian Garcia Villas ³⁴
Tarragona	Ramon Nogués Biset ³⁵
Figueres	Narcís Sala Roca
Granollers	Josep Punyet Rosich, Ferran Soler i Cuenca ³⁶
Mataró	Emili Carles Serra ³⁷
Reus	Josep Andreu i Avelló ³⁸
Sabadell ³⁹	Josep M. Trabal Benessat i Miquel Carreras Costajussà
St. Feliu de Ll.	Ramon Noguer Comet ⁴⁰
Terrassa	Avelí Estranger Vacjà ⁴¹

32 Diputat sisè de la Junta del Col·legi de Barcelona. Es va casar amb Maria Soteras Mauri, que va ser la primera dona catalana que es va col·legiar com a advocada al Col·legi de Barcelona el 1927.

33 A la Guia del 1936, hi consta com a membre de Junta, en concret, com a secretari comptador.

34 No consta a la Guia del 36 com a advocat col·legiat a Lleida.

35 Consta com a tresorer de la Junta a la Guia del 1936

36 Segon nomenament.

37 A la Guia del 36 no consta col·legiat a Mataró sinó a Barcelona amb residència a Mataró.

38 A la llista consta ratllat amb posterioritat, en ser nomenat president de l'Audiència Territorial i del Tribunal de Cassació de Catalunya.

39 A la llista consta inicialment Ramon Noguer Comet.

40 Consta a la llista Juli Laporta Guàrdia i Manuel Domínguez Fernández ratllats a mà.

41 Secretari de la Junta del Col·legi el 1936.

Vic
Tortosa

Gabriel Tortella Otero, Manuel Thió Rodés⁴²
Antoni López Raich⁴³

De la poca documentació localitzada a l'arxiu del Col·legi de Barcelona,⁴⁴ consta en la correspondència adreçada al comissari una carta del secretari de la Junta del Col·legi de Girona Antoni Vilalta Vidal en què es posava a disposició del comissari havent llegit la publicació del decret de dissolució de col·legis per la premsa.

El 27 d'agost Joan Pont, com a secretari del Comitè de Defensa de Sabadell, es posà a disposició del comissari i proposà com a possibles delegats Lluís Casals Garcia, Josep M. Trabal Benessat o Miquel Carreres Costajussà. El membre del Comitè no tenia coneixement que el comissari ja havia procedit a nomenar els dos delegats que, amb carta del dia següent, li comunicaren que havien pres possessió com a "*càrrecs delegats vostres a la junta de Govern*", fent constar que no havien pogut formalitzar l'estat de comptes, atès que el tresorer havia desaparegut.

El 29 d'agost hi ha una carta amb data del dia següent pel president Antoni Bergós Massó i el secretari Francesc Giner, els quals van comunicar que el dia 10 d'agost s'havien confiscat els béns del Col·legi i que s'havien fet càrrec de la defensa.

El 30 del mateix mes consta una carta de Ramon Nogués, advocat de Tarragona i tresorer del Col·legi, que havia estat nomenat delegat en una carta que li havia tramès el comissari, on li feia avinent que acceptava el càrrec i que esperava instruccions.

El 31 hi havia una carta de Josep Punyet del Col·legi de Granollers amb la capçalera del Col·legi a la qual havia afegit a màquina "*Comissaria Delegada*". A la carta, que acusava la recepció de la comunicació que li va fer el dia 29, acceptava el càrrec i donava compte que assumia les funcions de la Junta de Govern.

També hi ha un telegrama tramès per Camps i Arboix, delegat de Girona, que proposa al comissari la persona de Pere Ciurana Bertran com a delegat dels procuradors.⁴⁵ Aquest telegrama demostra

⁴² Tortellà consta com a col·legiat a Barcelona i Thió inscrit com a no resident a Vic i col·legiat a Barcelona segons la Guia del 36.

⁴³ Consten al mateix escrit com a delegats al Col·legi de Procuradors de Barcelona Manuel Nadal Gruart i Joan Puig Rosés.

⁴⁴ Dipositada a l'Arxiu Nacional de Catalunya ANC

⁴⁵ Era el degà del Col·legi de Procuradors segons la Guia del 1936. ANC

que Camps i Arboix ja havia assumit el càrrec de delegat.

Tota aquesta correspondència mostra com, tan bon punt va prendre possessió del càrrec, el comissari es va anar posant en contacte amb els diversos col·legis per fer els nomenaments. Segons es pot constatar per les dinàmiques de cada col·legi, que van ser diferents com veurem en el cas de Lleida, la situació de mantenir els mínims de l'actuació institucional i de designa d'advocats d'ofici va seguir fins a les acaballes de la guerra, excepte en el cas de Barcelona en què, com veurem, no es produí aquesta situació de provisionalitat.

El 25 de desembre es va publicar un decret segons el qual les funcions dels col·legis havien de ser assumides per un comitè format per representants del sindicat d'advocats de la UGT, la CNT i ERC, presidits pel conseller de Justícia, qui podia designar-ne un delegat.

El comissari i els seus delegats van seguir fent gestions en relació amb els col·legiats detinguts. Així, el 4 de novembre l'Audiència Territorial lliurà un passí per tal que Edmunt Iglesias⁴⁶ i Manuel Goday, cap de secretaria, poguessin visitar el condemnat Josep M. Tomàs Álvaro.

El 4 de gener de 1937 es van designar els membres del Comitè de Barcelona, que va estar format pel delegat Pelai Sala i Berenguer, Joan Russinyol i Soulere i Àngel Gill i Silvestre, per la CNT; Ramon Palazón i Bertran i Lluís Jaime Zaragoza, per la CNT; Josep Tomàs i Piera i Joan Tauler i Palomeras, ERC. No es va fer aquest nomenament a la resta de col·legis catalans. El Comitè de Barcelona es constituí el mateix 4 de gener.

El juliol van fer cessar Josep Tomàs i Piera i es va nomenar, en substitució, l'advocat Camil Companys i Jover, germà del president Companys.⁴⁷ El delegat Pelai Sala i Berenguer va dimitir⁴⁸ i es nomenà Eduard Ragasol i Sarrà, que es mantingué fins a la dissolució del Comitè.

Des del Comitè de Barcelona es va anar reclamant que els delegats del comissari a cada col·legi trametessin l'estat de comptes de cada àmbit territorial. Més endavant, consta que havien

⁴⁶ Havia esta nomenat delegat del comissari el dia 2 d'octubre.

⁴⁷ Ordre del 12 de maig de 1937

⁴⁸ Ordre del 22 de juliol del 1937.

contestat els col·legis de Mataró i Girona.⁴⁹

Així, el 19 de febrer del 1937 Antoni López Raich del Col·legi de Tortosa va dir que no podia enviar l'estat de comptes perquè es trobava a l'estranger.⁵⁰ El sotsdelegat de Granollers va dir que no havia pogut presentar els comptes atès que no havia pogut localitzar el delegat Josep Punyet. El Comitè de Barcelona va acordar encarregar a Joan J. Ridaura Bertran de la UGT aclarir l'estat de comptes, per a la qual cosa es va traslladar a Granollers per a recollir la documentació del Col·legi. En la mateixa reunió es va acordar requerir al delegat de Sant Feliu de Llobregat, Ramon Noguer Cornet, que trametés la liquidació dels comptes. Amb posterioritat, el delegat de Tarragona va trametre la documentació, però encara restaven col·legis, per la qual cosa se'ls va trametre un nou requeriment.

L'advocat de Granollers Eduard Vidal Díaz⁵¹ es va posar en contacte amb el Comitè de Barcelona per a protestar per la confiscació de diners que els agents d'investigació li van fer en una entrada i escorcoll. Com que era el tresorer del Col·legi, entre els diners hi havia 1.685,80 pessetes que corresponien al Col·legi de Granollers. Es va fer una gestió i se li va retornar la quantitat del Col·legi, que va quedar en dipòsit a Barcelona a disposició del que pogués decidir el Departament de Justícia. Aquestes comunicacions, i en concret en el cas de Granollers, ens fan veure que en alguns casos la suspensió d'activitats dels col·legis va suposar la intervenció del delegat com a responsable, però va seguir actuant la Junta, com en aquest cas que el tresorer va seguir en funcions.

L'1 de juny del 1937 consta que l'advocat del Comitè de Barcelona Joan Russinyol havia visitat els companys de Lleida i Tarragona i li havien manifestat la voluntat de formar un comitè local com a Barcelona; però, tot i que ho preveia el Decret de 25 de desembre, finalment el Departament de Justícia no va desplegar els comitès a la resta de col·legis.

El funcionament del Comitè va seguir fins a l'octubre del 1937⁵² en què es van celebrar les eleccions a la Junta convocades pel conseller de Justícia. Pere Bosch i Gimpera va convocar eleccions al

49 Acta del Comitè de Barcelona del 31 de març de 1937.

50 Acta del Comitè de Barcelona del 17 de gener de 1937.

51 Acta del 31 de març de 1936.

52 Decret del 16 de juliol.

Col·legi de Barcelona, que es van fer d'acord amb els estatuts pel fet que el darrer degà Josep Roig i Bergadà havia mort i calia elegir-ne un de nou.⁵³

El 20 de juny del 1937 es va nomenar conseller de Justícia Pere Bosch i Gimpera, d'Acció Catalana, partit creat el 1922 per escissió de la Lliga que aplegava molts professionals i advocats. Des del seu càrrec va treballar per la plena normalització de la justícia.⁵⁴ Així va dictar un decret en què establí que, un cop passades les circumstàncies excepcionals que van aconsellar suspendre l'activitat dels col·legis, es recuperés la normalitat a l'àmbit professional i col·legial. Ho expressava així: *"i això fa que es cregui convenient, vetllar per l'exercici del dret, restablir, en allò que sigui compatible amb el nou ordre de coses creat per la revolució, les normes de la vida professional i econòmica del dit col·legi (referit al de Barcelona), a fi que mai no es pugui pretendre cercar paritat entre una intervenció necessària i passatgera i aquella abusiva ingerència d'un poder dictatorial que tant justament va ser rebutjada per elements liberals i democràtics de l'esmentada corporació"*. Aquesta apel·lació, continguda al preàmbul del decret, és una declaració d'intencions en defensa del dret i de la democràcia en l'àmbit de la justícia. El decret donà com a raons la necessitat de normalitzar la vida del Col·legi amb dificultats econòmiques i de precarietat dels advocats, arran de la situació creada per la guerra.

El Decret⁵⁵ declarà dissolt el Comitè de Barcelona, restablí la situació estatutària dels col·legis i estipulà una sèrie de disposicions que modificaren parcialment els estatuts. Aquestes disposicions afectaren el règim de votació dels col·legiats elegibles i estipularen que aquests havien d'estar al corrent de pagament i que no podien participar en la votació les persones sotmeses a la jurisdicció dels Tribunals Populars per actes de simpatia o col·laboració amb la rebel·lió, ni tampoc els que es trobaven fora del país sense un motiu justificat, que haurien d'acreditar davant la Conselleria de Justícia. També establí els anys de col·legiació per a ser elegible per a cada un dels càrrecs de Junta. Una novetat és que per primera vegada es va introduir el vot per correu dels advocats mobilitzats. Aquests havien de votar en un sobre tancat, que era avalat pel comissari polític de la unitat on eren destinats. En la resta es van aplicar els estatuts col·legials.

La duració del càrrec de la nova Junta era fins que es pogués fer una elecció ordinària un cop acabada la guerra; però ja no va ser possible, perquè, en acabar la guerra, es va entrar novament

53 Es dona constància de la mort a l'acta del 24 de març del 1936.

54 Va ser nomenat el 20 de juny de 1937 i es va mantenir fins a la fi de la guerra el 1939.

55 Decret del 16 de juliol de 1937.

en una situació d'excepció.

El decret anava adreçat a tots els col·legis, ja que en la part introductòria diu: *“queda pendent d'estudi l'oportuna resolució sobre la conveniència o necessitat de restablir els altres col·legi d'Advocats de Catalunya”*. Tanmateix, la situació de la guerra va fer que no es dictés cap disposició en aquest sentit.

Les eleccions es van convocar pel Decret de 31 d'agost, que modificà en part el criteri d'elegibilitat, atès que calia acreditar estar al corrent de pagament i restaven suspeses la resta de condicions exigibles als estatuts per la situació excepcional, havent d'acreditar estar col·legiats i no tenir impediments com ara no estar sotmesos a procediments dels tribunals populars.

Les eleccions es van convocar per al 18 d'octubre d'aquell any i es va constituir la mesa, que estava presidida pel delegat del conseller de justícia, Eduard Ragasol, i els col·legiats Francesc Gal Boguñà, Eduard Sanbeat Deo, Andreu Miñarro Méndez i Ernest Vila Vidal. A les 18 hores es va tancar la votació i es va fer l'escrutini que va donar el resultat següent:

Degà Joan Moles i Romella	238 vots
Diputat 1r Josep Pintó Badals	239 vots
Diputat 2n Josep M. Valon Carbonell	238 vots
Diputat 3r Pau Graells Solé	238 vots
Diputat 4t Manuel Abós Egea	238 vots
Diputat 5è Joan M. Xiol Gasset	238 vots
Diputat 6è Lluís Jayme Zamora	238 vots
Tresorer Isidor Saló Pons	238 vots
Comptador Bertran Boter Mauri	239 vots
Bibliotecari Josep Quero Molares	236 vots
Secretari Camil Companys Jover	237 vots

Es va presentar una candidatura alternativa que només obtingué un vot per cada candidat; és a dir, cada candidat es votà a si mateix. Aquesta candidatura era de membres de la Lliga, cosa que representava un acte de compromís amb el Col·legi i amb la legalitat catalana, en un moment en què molts membres de la Lliga donaven suport des de l'exterior al bàndol franquista amb un compromís exprés de Francesc Cambó.

La candidatura era:

Degà	Ramon Abadal Calderó ⁵⁶
Diputat 1r	Pere Rahola Molinàs
Diputat 2n	Ramon Coll Rodés
Diputat 3r	Josep M. Valón Carbonell
Diputat 4t	Armand Carabén Sánchez
Diputat 5è	Octavi Saltor Soler
Diputat 6è	Antoni Vilalta Vidal
Tresorer	Ferran Boter Mauri
Comptador	Andreu Peig Avellà
Bibliotecari	Josep M. Giralt Segura
Secretari	Narcís Llampallas Guifré

També hi hagueren dues paperetes en blanc.

La nova Junta prengué possessió el dia 20 d'octubre sota la presidència del que havia estat fins aquell moment comissari de la Generalitat, Eduard Ragasol.

La situació d'interinitat dels diversos col·legis es volia resoldre amb la proposta de creació d'un sol col·legi d'advocats de Catalunya. A aquest efecte, la Junta va encarregar una ponència al diputat Josep Pinto, que va ser debatuda, aprovada i tramesa al conseller de Justícia. Com en d'altres coses, el curs de la guerra va fer que no es resolgués i que aquella interinitat s'arrossegés fins al 1939.⁵⁷

1.4. L'actuació del Comitè de Barcelona

El Comitè, que estava format per representants de la UGT, la CNT i d'Esquerra Republicana, de manera semblant que a la resta de comitès i als consistoris municipals, va començar la seva activitat recordant que per a ser col·legiat s'havia de fer prèviament la sindicació en un dels dos sindicats. La sindicació obligatòria, decretada per la Generalitat, abraçava tots els àmbits laborals

⁵⁶ Va ser objecte d'un procediment de responsabilitats polítiques franquista i sancionat amb una multa de 30.000 ptes.

⁵⁷ A la Junta del 28 de gener del 1938 es va presentar la proposta i en la del 9 de març es va aprovar.

i professionals de la societat. La convivència dels col·legis amb la sindicació dels advocats no és un fet estrany, ja que actualment a França conviu la col·legiació amb els sindicats d'advocats.

Aquesta situació comportava que el Comitè es podia centrar en les qüestions més específiques de l'exercici, les designes d'ofici i honoraris, i adreçava les queixes i les gestions de detencions que patien els advocats al sindicat corresponent a què estigués afiliada la persona.

Es donà un termini per a acreditar la sindicació, que va haver de ser reiteradament ampliat atès el gran nombre d'advocats que volien mantenir l'exercici.

Els assumptes ordinaris que tractava el Comitè eren l'aprovació d'altres i baixes, les queixes entre advocats per qüestions deontològiques i les taxacions de minuts que trametien els jutjats per al preceptiu informe del Col·legi.

El 17 de gener el Comitè acordà denegar la col·legiació a les persones considerades desafectes a la República. L'adhesió s'acreditava per mitjà d'un document signat per la persona interessada. Davant la situació econòmica precària, es va acordar reclamar al senyor Casades (venedor de l'edifici) vicis ocults arran d'esquerdes produïdes al terrat de l'edifici. Sobre aquesta qüestió es va arribar a un acord, cosa que va suposar un alleujament en els pagaments periòdics acordats en la compra.

Com qualsevol col·legi, tenia en compte el protocol dels actes oficials de justícia, i així es va adreçar una queixa al president del Tribunal de Cassació de Catalunya per haver fet seure entre el públic el senyor Gill, que va assistir com a representant del Col·legi a l'acte d'obertura de l'any judicial. També el mateix advocat va assistir a la inauguració de la Casa de Cultura de la plaça de Catalunya del Comissariat de Propaganda de la Generalitat.

El 17 de febrer es va produir un fet que complicaria encara més la situació econòmica del Col·legi: un obús va tocar l'edifici col·legial la matinada del 13 al 14 de febrer. El va disparar el creuer italià Eugenio di Savoia en el primer bombardeig que va patir Barcelona, quan Itàlia era un país formalment neutral que, com a estat del Comitè de No-Intervenció de la Societat de Nacions, participava amb altres països "**vigilant**" la costa mediterrània per evitar l'entrada d'armes a l'Estat espanyol.

L'obús va provocar greus destrosses, com ara un esvoranc al terrat que deixà a la intempèrie l'ull de l'escala que portava al segon pis, l'ensorrament de dues voltes de la mateixa escala, la caiguda de balustres de la barana del terrat i la destrossa de 15 graons de marbre, de part de la barana de l'escala i de part dels vidres de la claraboia del hall central de l'edifici. Es va informar de totes les destrosses a l'asseguradora de la Societat de Socors Mutus Contra Incendis de Barcelona, que donà una quantitat que no va cobrir ni de bon tros les obres. El Col·legi les va anar pagant amb aportacions del pressupost i diversos ajuts del Departament de Justícia, però el 1939 encara quedaven pendents algunes factures.

No es va produir, però, cap desperfecte a la biblioteca, que tenia el magatzem al segon pis. Per això es decidí de traslladar els llibres a l'edifici del garatge situat al jardí de la cantonada del Palau Casades. Del trasllat se n'encarregà l'advocat Gill,⁵⁸ que redactà un escrit de protesta per l'agressió que va suposar el bombardeig a la valuosa biblioteca.

La biblioteca va ser una de les prioritats del Comitè. Així, davant la manca de recursos del Col·legi, es demanà al Departament de Justícia que contribuís al seu sosteniment i el 14 de gener de 1938 va concedir una subvenció de 50.000 pessetes pel seu manteniment.⁵⁹

El febrer del 1937 el sou de la bibliotecària Dolors Lasalle Cortina va ser assumit pel Departament de Justícia en condició de comissió de serveis, amb la qual cosa es descarregava d'aquest cost el Col·legi.

Davant del trasllat del Govern de la República a Barcelona, hi ha constants peticions de llibres per part de la Fiscalia dels diversos tribunals creats de nou. Tot i que en un primer moment s'hi va accedir, després es va acordar que no es deixarien treure llibres i es van donar facilitats per acreditar els fiscals per tal que poguessin consultar llibres a la sala de lectura.

Entres les qüestions ordinàries que tractava el Comitè, hi havia les comunicacions de mort d'advocats per a les quals el Comitè acordava trametre el condol de la família. Mai es deia el motiu de mort i només en el cas de Francesc Berengué i Pons⁶⁰ es va fer constar que havia mort al front.

58 A la fi de la guerra, Gill va ser detingut i sotmès a un consell de guerra sumaríssim que el va condemnar a mort i va ser executat.

59 Acta de la Junta de 14 de gener de 1938.

60 Advocat que consta col·legiat el 1931 a la Guia del 1936.

També el maig de 1937 s'autoritzà el trasllat provisional d'un incunable de la Biblioteca Provincial de Tarragona a la Biblioteca del Col·legi perquè hi pogués ser estudiat.

Poc després de la mort de Roig i Bergadà, a petició de la vídua, es va encarregar als companys del Comitè que representaven la CNT, Russinyol i Gill, d'evitar l'espoliació de casa seva. Ho van aconseguir amb intervenció del cap dels serveis de policia.⁶¹ Amb posterioritat, la vídua va fer lliurament dels llibres de l'exdegà a la biblioteca del Col·legi.⁶²

Atesa la situació econòmica precària dels advocats, són constants les referències als deutes, i tant el Comitè com la Junta posterior que el succeí tenien cura d'oferir facilitats de pagament als advocats morosos.

Hi ha situacions com una comunicació del Comissariat de l'Habitatge de la Generalitat, que gestionava el lloguer dels pisos, en què, arran del desnonament de l'advocat Ferran Benet, el Comitè encarregà al company Jayme recollir la seva documentació professional.

La biblioteca generava maldecaps, atès que des del departament de finances Martí Faced demanà que es poguessin endur llibres per a consulta dels funcionaris del departament. S'autoritzà per mitjà del lliurament d'un volant signat i s'havien de retornar immediatament per a poder atendre les consultes d'altres lectors.⁶³ Al cap de poc, el fiscal del Tribunal Central d'Espionatge demanà poder-se emportar un volum de la biblioteca, però, com que n'havien perdut volums únics que ja no podien ser substituïts, se li denegà i se li donaren tota mena de facilitats per consultar els volums que desitgés a la Biblioteca.⁶⁴ Aquell mateix dia s'acordà adreçar-se a la Sotssecretaria de Propaganda del Ministeri d'Estat i al Comissariat de Propaganda de la Generalitat per tal que facilitessin un exemplar de cada una de les publicacions amb destí a la biblioteca.

La situació econòmica dels advocats a la fi de la guerra era molt precària i en aquell context el Comitè va rebre un donatiu de 1.000 pessetes de l'advocat Casas Casari per ajudar els advocats més necessitats.⁶⁵

61 Acta del Comitè del 31 de març de 1937.

62 Acta del Comitè del 21 d'abril de 1937.

63 Acta de la Junta del 17 d'agost de 1938.

64 Acta de la Junta del 30 d'agost de 1938.

65 Acta de la Junta del 12 d'octubre de 1938.

1.5. L'exercici i el dret de defensa

El Decret de l'11 de març de 1937⁶⁶ de la Conselleria de Justícia declarava voluntària la intervenció d'advocat i procurador. Tanmateix, el Comitè acordà publicar a la premsa una nota per informar que, si es volia comparèixer davant dels tribunals amb representants, s'havia de fer a través d'advocat i procurador en exercici, tal com ho indicava el Decret. Es posà l'anunci per evitar una interpretació errònia del Decret i per combatre l'intrusisme.

El Decret de col·lectivitzacions va crear un dubte sobre la situació dels despatxos d'advocats. Així, l'advocat Enric Galofré demanà al Comitè que fes gestions per tal que els despatxos quedessin exclosos del Decret.⁶⁷

Es feien gestions i protestes en cas d'incidents que es produïen als tribunals envers els advocats. Així, consta la protesta per la manca de consideració del fiscal del Tribunal Popular 3 envers Russinyol, membre del Comitè. La protesta finalment no es va trametre perquè el fiscal va demanar excuses.

També hi ha incidents de queixes contra advocats que cobraven honoraris en assumptes d'ofici, quan resulta que era un servei gratuït per al ciutadà.

Respecte al torn d'ofici, són constants els debats tant del Comitè com de la Junta posterior pel fet que la mobilització d'advocats provocava problemes de gestió. El març del 1937 es feu constar que dels 144 advocats que estaven inscrits al torn d'ofici, només en restaven 25.

Un problema afegit es va produir arran de la creació dels tribunals especials de guàrdia, que estaven actius les 24 hores. El Col·legi hi acabà destinant sis advocats, que es repartien l'assistència durant el dia. Aquesta dedicació intensa va fer que la Junta demanés que es paguessin dietes complementàries per aquest servei extraordinari.

Les mobilitzacions també crearen problemes en els judicis, ja que, en no ser comunicades ni al Col·legi ni als tribunals, hi hagué queixes dels tribunals de les suspensions constants de judicis que es produïren per incompareixença d'advocats.

⁶⁶ Acta del Comitè del 17 de març de 1937. Decret publicat el 13 de març.

⁶⁷ Acta de la Junta del 24 de març de 1937.

Es feia defensa del dret de la intervenció dels advocats en les constants detencions governatives. Així, es va fer una queixa en aquest sentit al cap superior de policia i al delegat d'ordre públic de la República.⁶⁸

Durant el 1937, el problema de les suspensions de judicis per incompareixença dels advocats va continuar provocant queixes de l'Audiència Territorial i altres tribunals, els quals demanaren al Col·legi una llista dels soldats mobilitzats, però aquest no la tenia perquè els interessats no ho comunicaven, llevat de molts pocs casos, que consten en les actes conforme es donen de baixa de l'exercici per aquest fet. Fou un problema que s'agreujà progressivament fins a la fi de la guerra sense que es pogués solucionar.

L'advocat Isidor Pons va plantejar el fet irregular que les confiscacions fetes per la policia eren dipositades a la Caixa de Reparacions sense esperar que el Tribunal dictés sentència per resoldre la qüestió plantejada. La Junta acordà fer una visita al president de l'Audiència Territorial per a plantejar-li aquesta irregularitat.

La nova Junta estatutària, elegida pel degà Moles, es plantejà l'intrusisme que es produïa en els tribunals populars i la Sala de Divorcis creada al TCC, i proposà al diputat Manuel Abós de fer-ne un estudi. Un cop fet, s'envià un escrit al president de l'Audiència Territorial i aquest va fer una circular als jutjats recordant que l'assistència jurídica només la podien fer els advocats.⁶⁹ La circular va tenir efecte tal com consta en juntes posteriors.

El nou conseller Bosch i Gimpera emprengué una tasca per a normalitzar la situació a la justícia i demanà que els advocats portessin toga a les vistes.⁷⁰ En haver estat cremades les togues de l'Audiència pel grup revolucionari que ocupà l'edifici, s'acordà demanar un pressupost per confeccionar-ne de noves. El president del Tribunal de Cassació establí que des de l'1 de novembre seria obligatori l'ús de la toga, però la Junta respongué que per dificultats econòmiques no en podrien disposar amb tanta rapidesa i acordaren demanar que s'allargués el termini. De tota manera, acordaren fer una circular als col·legiats per tal que a les vistes portessin *trajo fosc*.⁷¹ Al

68 Des dels fets de maig del 1937, la direcció de les forces d'ordre públic depenia del Govern de la República, malgrat que el nomenament i la gestió dels policies seguia depenent de la Generalitat, en ser una intervenció temporal prevista a l'article 9 de l'Estatut d'Autonomia.

69 Acta de la Junta del 26 de novembre de 1938.

70 Acta de la Junta del 23 d'octubre de 1937.

71 Acta de la Junta del 30 d'octubre de 1937.

final, el Departament de Justícia donà al Col·legi una subvenció de 9.000 ptes. per a confeccionar les noves togues.⁷² La Sala Sisena del Tribunal Suprem va trametre una queixa arran dels advocats que informaven sense toga. La Junta va respondre que la dispersió dels tribunals, les poques togues disponibles i el fet que s'havia perdut l'única toga disponible al Tribunal Suprem en podien ser les causes.⁷³ El 29 de novembre la Junta reclamà a la casa que confeccionava les togues, Isabel Olmedo, que només havia lliurat 6 de les 10 togues, que entregués la resta abans de la fi de l'any.⁷⁴

A l'acta del 24 de desembre es va fer constar que per a poder-se col·legiar calia adjuntar una declaració d'adhesió a la República i al seu Govern legítim.⁷⁵

En constituir-se el Tribunal d'Espionatge i els Tribunals Especials de Guàrdia, començaren a produir-se greus problemes amb relació a l'actuació dels advocats com a defensors. La creació d'aquests tribunals suposà un conflicte de competències amb la Generalitat, que veia reduïda les seves competències en matèria de justícia, com el nomenament dels jutges i magistrats, competències que usurpà el Govern de la República.

El 9 de març hi hagué una queixa de l'advocat Carles Matabacas que, després de fer el judici al Tribunal d'Espionatge, va ser detingut i processat pel mateix tribunal. L'advocat es va adreçar a la Junta per emparament, per defensar el dret de la llibertat d'exercici i perquè se li designés un advocat per a la seva defensa. La Junta respongué que n'hi designarien un i encarregaren a un ponent esbrinar si l'advocat havia pogut faltar als seus deures de col·legiat. En les actes posteriors no hi ha més notícies del cas.

El Tribunal d'Espionatge facilità una habitació per als advocats, i la Junta demanà que l'Audiència Territorial hi posés dues taules amb cadires per a poder-hi treballar.

El 20 d'abril la Junta va rebre una queixa de l'advocat Ròmul Rocamora relativa als tribunals especials de guàrdia per la impossibilitat de fer una defensa adient davant la gravetat de les

72 Acta de la Junta del 12 de novembre. Consta, a l'arxiu del Col·legi, el document de la Generalitat del 13 d'octubre que exigeix fer la despesa i justificar-la.

73 Acta de la Junta del 27 de juliol de 1938.

74 Acta del 28 de novembre de 1938.

75 Acta del 24 de desembre de 1937.

penes que es demanaven, per la forma d'actuació dels tribunals i per la manca de consideració vers l'advocat, que se'l feia actuar a qualsevol hora del dia i la nit.

Aquesta queixa ratificà les manifestacions de Marià Rubió i Tudurí sobre la seva experiència al Tribunal d'Espionatge. La Junta acordà fer les gestions oportunes per superar aquelles anomalies alhora que demanava que els advocats els plantegessin qualsevol proposta en aquest sentit.⁷⁶

El mateix dia es donà compte d'un ofici del Tribunal Especial de Guàrdia, que indicava que el dia 16 d'abril no havien comparegut els advocats Galofré i Llinàs. La Junta els imposà, en conseqüència, una sanció d'apercebiment. També l'advocat Monleóns de la Lluvia presentà una renúncia al torn d'ofici, la qual va ser denegada per la Junta per ser obligatori per a tots els advocats en exercici. S'autoritza, excepcionalment i amb urgència, l'advocat de Tarragona Antoni F. Mateo Alonso per defensar un condemnat a mort pel Tribunal Especial de Guàrdia de Barcelona, que estava pendent en apel·lació al Tribunal d'Espionatge de Catalunya.

En els darrers mesos del 1939 seran constants les peticions amb relació a advocats detinguts i peticions d'adhesió a peticions d'indult relacionades amb condemnes de mort, que la Junta feia quan es tractava d'advocats. En cas de ser altres persones, com en els casos dels oficials de tribunals Testor Pascua i Rodon, el procurador de Madrid Ignasi Carujo López Villamil o bé el jutge Serrano,⁷⁷ no es va fer una adhesió a la petició d'indult, però s'acordà fer gestions en aquest sentit.

També es donà compte de les queixes que es rebien d'advocats per com eren tractats pel Tribunal Especial d'Evasió de Capitals que va crear la República el 1938. Aquestes queixes confirmen la greu situació en què es trobaven els advocats davant d'uns tribunals que actuaven de manera sumària sense cap consideració pels drets de defensa. En tots aquests casos, la Junta adreçava queixes als tribunals o les autoritats de justícia de la República.

Una nota de normalitat davant la situació greu dels darrers temps de guerra és que s'informà de la invitació que es feu per part del director general de Serveis Correccionals de la Generalitat perquè un representant del Col·legi assistís a la inauguració del pavelló hospital per a reclusos.

⁷⁶ Acta de la Junta del 20 d'abril de 1938.

⁷⁷ Acta de la Junta del 27 de juliol de 1938.

També es donà trasllat de l'Ordre del 25 de juny de la Conselleria de Justícia, per la qual el Col·legi havia de designar un representant per a formar part de la comissió per a l'estudi de l'organització de l'Institut d'Estudis Jurídico-Correccionals. S'acordà nomenar el diputat Josep Pintó Badal.⁷⁸

Les constants queixes per suspensions de judicis per incompareixença es devien al fet que el Col·legi no aconseguia controlar els advocats que estaven en exercici actiu perquè molts no notificaven que eren mobilitzats. La guerra també va afectar els col·legiats que no podien pagar les quotes, malgrat les facilitats donades per la Junta i la pròrroga acordada el dia 11 de febrer. En les juntes posteriors al 4 d'agost, les actes incloïen llistes dels col·legiats donats de baixa per manca de pagament de quotes.⁷⁹

Un dels tribunals que es crearen per part de la República a la darrereria de la guerra va ser el Tribunal Especial de Reclamacions Estrangeres. El degà es va dirigir al president del Tribunal Suprem i aconseguí limitar la possibilitat d'intervenir advocats estrangers a aquell nou tribunal.⁸⁰ També es va fer una queixa a proposta del diputat Manel Abós al Tribunal d'Evasió de Capitals, ja que no atenia els advocats per assumptes que instruïa aquell tribunal.⁸¹

1.6. Detencions d'advocats

Arran dels fets de maig, es produïren nombroses detencions d'advocats i el Comitè acordà fer gestions, però la defensa havia de ser assumida pels companys del sindicat on estiguessin adscrits.⁸² Després dels fets de maig, en què l'Estat va assumir la direcció de l'ordre públic, constaren constants sol·licituds d'emparament al Comitè i després a la Junta de familiars d'advocats detinguts que eren en lloc desconegut, ja que no es comunicava res a la família. El primer detingut del qual consta el nom és Juli Martínez Garcia i qui en feu les gestions fou el delegat Eduart Ragasol.⁸³

78 Acta de la Junta del 27 de juliol de 1938.

79 Actes de la Junta del 4 i 17 d'agost i 14 de setembre de 1938.

80 Les recollia el Decret de Presidència del Consell de Ministres del 16 de novembre, publicat a la Gaceta de Madrid el dia 17.

81 Acta de la Junta del 31 d'octubre de 1938.

82 Acta del Comitè del 10 de maig de 1937.

83 Acta del Comitè del 14 de juliol de 1937.

En la detenció de l'advocat Jaume Sastre Terrades, tenint en compte la gravetat del cas i atenent la petició del company que se li designés un advocat d'ofici, el Comitè, atès que el torn d'ofici havia de ser fet per tots els advocats, designa directament Alexandre Burbano Llobet⁸⁴ pel fet que per ***“la responsabilitat i prestigi professional del qual li permetrà intervenir amb tota autoritat i llibertat, doncs poden haver tingut part en l'assumpte alguns col·legiats”***. Es tracta d'una designa directa que es va fer a un advocat de prestigi sense seguir el torn ordinari. Se li va demanar que mantingués informat el Comitè del resultat de la seva actuació. No hi ha cap més notícia sobre l'afer, ni tampoc consta de què es tractava la causa. En l'acta del 30 d'octubre consta la petició de la mare de l'advocat Pere Arderiu, que va ser detingut i no se sabia on era. Se li contestà que es faria una gestió al ministre de la Governació per aclarir la seva situació. Amb posterioritat, s'informà que s'havia fet gestions per la desaparició dels advocats Pere Arderiu i Jaume Torras,⁸⁵ que foren detinguts pel Servei d'Informació Militar (SIM), però que encara no s'havien processat. El diputat senyor Pintó plantejà a la mateixa Junta la situació de l'advocat Climent Vidal i es feu una carta per demanar explicacions al ministre de la Governació.⁸⁶

A partir d'aquesta data foren constants les peticions de gestions per advocats detinguts, com la muller de l'advocat de Berga⁸⁷ Lluís Miró Parella. En tots aquests casos es feu una detenció i no es tingué constància d'on era detingut, ni si fou per detenció governativa o per a ser processat. La Junta en tots els casos feu gestions per aclarir les situacions.

La Junta va debatre si havia d'intervenir davant de les constants detencions i va acordar que només ho faria davant casos en què el motiu fos l'exercici professional. De tota manera, davant de les reiterades i constants detencions, la Junta seguí fent gestions per aclarir com a mínim on es trobaven els detinguts i quina era la seva situació.

A partir de la creació del Tribunal d'Espionatge, tornaren a produir-se condemnes de mort. En la Junta del dia 20 d'abril, l'advocat Marià Rubió i Tudurí, que havia defensat davant d'aquest tribunal l'advocat Ramon Genera Baró, va demanar que el Col·legi s'adherís a la petició d'indult que havia fet la família, cosa que es va fer amb una petició al Consell de Ministres.

84 Acta del Comitè 16 de juny de 1938. Consta donat d'alta com a advocat des del 1899 i tenia un fill, Joan, col·legiat el 1932.

85 Acta de la Junta del 12 de novembre de 1937.

86 Carta que consta a l'acta de la Junta del 10 de novembre de 1937.

87 Acta de la Junta del 12 de novembre de 1937.

Marià Rubió i Tudurí explica aquell judici en el seu llibre de memòries:⁸⁸ el judici va tenir lloc el dia 1 d'abril i el van cridar a les 10 h del matí per notificar-li que a les 4 h tenia la vista del judici. Era un procés d'espionatge contra setze persones. En ser citat, s'assabentà que el tribunal l'havia designat d'ofici per delictes d'espionatge a Pere Masdeu i Ramon López, que no els va poder veure fins el moment d'entrar a la sala on es va fer el judici.

Els encausats van declarar-se innocents i van denunciar que havien signat la declaració de culpabilitat sota tortures practicades durant les cinc setmanes que els van retenir en un pis del carrer Alt de Sant Pere. L'advocat va qüestionar la veracitat de la tortura, atès que cap persona declararia espontàniament, com defensaven els policies que van declarar al judici, un delictes que comportava la pena de mort. També va remarcar que no tenia sentit la detenció tants dies seguits en aquell pis, si la declaració havia estat espontània.

En l'interrogatori de testimonis, Rubió va formular una pregunta a un dels policies dient-li: ***“per aquesta declaració, la gravetat de la qual ningú podia ignorar i menys Gener [que era advocat], va estar molt de temps decidint-se?”***

El president del tribunal va declarar improcedent la pregunta i va dir al policia que no contestés. A les 9 h del vespre, quan ja mancava només l'informe dels advocats, el fiscal va demanar ampliar la prova amb un nou interrogatori del policia a qui havia fet la pregunta Rubió, dient que el policia volia ampliar la informació sobre els fets del complot, que era destinat a eximir persones de la incorporació a l'exèrcit. El policia va dir que el principal responsable era l'advocat senyor Marià Rubió i Tudurí. Rubió li va preguntar ***“Sr. Barceló, coneix, vostè, el lletrat Marià Rubió i Tudurí?”*** i va contestar que no l'havia conegut abans d'aquell dia. Rubió va demanar el processament del policia per fals testimoni.

El resultat va ser que es van dictar set condemnes a mort i Marià Rubió i Tudurí mai més va tornar a vestir la toga. Va haver d'abandonar Catalunya per por a la seva seguretat davant del SIM, per aquell incident en el judici i per la seva condició de director de la Humanitat des d'on denunciava els abusos que estava produint el Govern de la República.

88 Marià Rubió i Tudurí. Barcelona 1936-1939. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat 2002.

Aquest testimoni és significatiu de la inseguretat jurídica creada amb aquells tribunals i l'actuació del SIM, com a policia política en aquells darrers mesos de guerra, així com de la situació en què es trobaven els advocats, els quals tenien limitada la defensa en uns processos sumaríssims sense possibilitat de proposar proves i on les condemnes es basaven en les declaracions autoinculpatòries dels acusats extretes amb tortures. Aquells processos recorden els que els franquistes després van dur a terme a Catalunya a partir del 1939. Rubió es preguntava **“qui haurà dit als membres del Tribunal que han de condemnar per força?”**. Pregunta que, de fet, es planteja quan un tribunal passa a ser un tribunal d'excepció, quan només té un objectiu repressiu de caràcter polític i no de justícia.

El 9 de juny, en reunió extraordinària de la Junta, es constatà la desaparició del cap de secretaria Manuel Goday i la mecanògrafa Anna Verdós. Es redactaren i s'inclogueren a l'acta els textos de les cartes adreçades al Tribunal Suprem, l'Audiència Territorial i el conseller de Justícia de la Generalitat, remarcant els problemes que comportava per al Col·legi la gestió del torn d'ofici. Contestaren que estaven a disposició de la secció sisena del SIM.

El 27 de juliol la Junta s'assabentà de la comunicació del degà al ministre de Justícia, relativa a la detenció dels advocats Galofré, Alemany, Solé, Russinyol, Marquès Rubió o Pere Urqizu i el col·legiat sense exercici Palazón. Amb posterioritat a la redacció de la carta del degà, la Junta fa constar que s'havia sabut que també es trobaven detinguts els advocats Jaume Riera Pallàs i Joan Farnés Porcar, que s'hi afegiren.⁸⁹

A la Junta de 31 d'octubre el diputat Manel Abós proposa que la Junta s'adhereixi a la petició d'indult de l'advocat Sarró, que va tenir efecte, ja que consta col·legiat en exercici en la Guia del 1941.

El 28 de novembre el degà informa la Junta de l'ofici que havia tramès al ministre de Justícia per demanar-li informació sobre els advocats detinguts Antoni Salvador Castells, Manel Farrer Maluquer i Joan Alonso de Porres.⁹⁰

⁸⁹ Acta de Junta de 27 de juliol de 1938.

⁹⁰ Tots tres constaven com a exercents a la Guia del 1941.

1.7. Activitat de projecció ciutadana del Col·legi

A petició del president de l'Audiència Josep Andreu i Abelló, s'acordà desmentir la notícia franquista que s'havien afusellat advocats per haver fet manifestacions que condemnaven la mort de Calvo Sotelo, i que s'havien obert expedients als qui s'haguessin manifestat a la protesta. S'acordà adreçar a les principals capitals del món la comunicació del Col·legi desmentint aquesta falsa notícia.⁹¹

Tant la Junta com el Comitè donaven respostes als problemes de la societat en temps de guerra, així a proposta del company Russinyol, el Comitè acordà crear una comissió d'experts per a fer un informe sobre les transgressions jurídiques que suposaven els bombardeigs per terra i aire, que provocaven víctimes innocents i danys irreparables. Recordem que l'edifici del Col·legi va ser afectat per un obús durant el primer bombardeig que va patir Barcelona. Es nomenaren, en representació del Col·legi, Joan Russinyol, Rafael Closas Cendra,⁹² Josep Manuel Feixó, Marià Rubió i Tudurí i Josep M. Talon Carbonell, i, en representació de l'Acadèmia de Jurisprudència, el lletrat M. Roca Sastre. Es va acordar comunicar la proposta a la Generalitat. No es té constància que aquest informe s'acabés elaborant; de tota manera, l'advocat i exconseller de Justícia el 1936, Josep Quero Molares, va editar un llibre sobre els efectes en els bombardeigs de la política de no-intervenció.⁹³

La Junta estatutària elegida al Col·legi de Barcelona es pronuncià sobre acords que havia pres el Comitè i, en especial, va fer un debat sobre l'exigència de la sindicació obligatòria als advocats com a requisit per a la col·legiació. Després de ser debatut i fer una votació, es va acordar revocar l'acord.⁹⁴

El 20 d'abril es donà compte de la mort de l'advocat Manuel Carrasco i Formiguera, que l'havien afusellat el 9 d'abril a Burgos per haver estat condemnat per un consell de guerra sumaríssim en ser abordat pels franquistes el vaixell on anava amb la seva família cap a Euskadi, en una gestió per compte del Govern de la Generalitat el 5 de març.⁹⁵

91 Acta del Comitè del 24 de febrer de 1937.

92 Era membre de la Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat.

93 J. Quero Molares. La política de no intervenció (17-VII-36 – 17-VII-37). Barcelona: Impremta de la Casa d'Assistència Francesc Macià, 1937. Publicació de l'Institut d'Estudis Internacionals i Dret Comparat.

94 Acta de la Junta del 9 de març de 1938.

95 Josep Benet. Manuel Carrasco i Formiguera, afusellat. Barcelona: Edicions 62, 2009.

Amb relació a la guerra, la Junta decidí contribuir a la construcció del refugi del barri de l'Ensenyança amb 250 ptes., tot i que no autoritzaren acumular la terra estreta al jardí del col·legi, ja que hi havia la biblioteca i podia afavorir la propagació de rates.⁹⁶

El degà va preparar una comunicació i convidà a adherir-s'hi els col·legis de València i Madrid. La comunicació anava adreçada als Comitès i Associacions Nord-americanes d'Amics d'Espanya per tal que s'adherissin a la petició de derogació de la Llei de neutralitat que la Societat de Nacions havia establert amb relació a la Guerra Civil. Aquella neutralitat comportava una situació de bloqueig d'armes a la República: mentre Alemanya i Itàlia constaven formalment com a estats neutrals, eren membres del Comitè de No-Intervenció que va produir que es retiresin les brigades internacionals el 23 de setembre del 1938, però els dos països de l'eix seguien participant amb armament i tropes al costat dels franquistes.⁹⁷

A l'arxiu del Col·legi hi consten dues cartes de l'advocat Josep Xirau de novembre i desembre del 1936 que donen compte de la missió que feu amb representants dels col·legis de Madrid i València i a les quals s'adjuntava un informe d'aquesta gestió feta per compte del Departament de Justícia. Xirau va fer una visita a París, on es reuní amb l'Association Juridique Internationale, i a Londres, on va visitar la International Law Association, i constataren com la manca d'informacions verídiques sobre els fets que es produïen a Espanya havien fet prevaldre posicions crítiques no fonamentades. Considerava que la missió havia donat resultats favorables a la causa republicana.⁹⁸

1.8. Darrera Junta del Col·legi de Barcelona

A l'acta de la darrera Junta, celebrada el 27 de desembre,⁹⁹ es donà compte de la informació donada pel SIM dels advocats Alonso, López i Ferré, que havien estat detinguts; s'acordà fer un donatiu de 50 pessetes a Assistència Infantil; es donà compte de la Sala de Reclamacions d'Estrangers creada al TCC per Decret de 28 de setembre; s'acordà adreçar-se a la Conselleria de Justícia per demanar si s'havia de suspendre l'Assemblea General prevista estatutàriament, atesa la situació de la guerra; també es va aprovar una proposta de carta adreçada al fiscal general de

⁹⁶ Acta de la Junta de l'1 de juny de 1938.

⁹⁷ Acta de la Junta del 30 d'agost de 1938.

⁹⁸ Arxiu del Col·legi de l'Advocacia de Barcelona-ANC, carta adreçada a Edmon Iglesias des de París el 13 de novembre del 1936 i el 5 de desembre que adjunta el raport de la missió.

⁹⁹ El dia 23 havia començat l'ofensiva franquista al front del Segre i el dia 6 s'enfonsà.

la República i al Ministeri de Justícia, fent constar la protesta del Col·legi davant la detenció de molts advocats que van estar detinguts governativament molts mesos, sense que es possessin a disposició de l'autoritat judicial; i, finalment, s'acordà que el segell del *bastanteig* de 15 ptes. pugés a 25 ptes. el següent mes de gener,¹⁰⁰ i la quota d'alta, que era de 250 ptes. el desembre de 1937 passés a ser de 500 ptes., cosa que demostra la gran inflació de preus provocada per la guerra. Tots aquests acords denoten la situació convulsa i d'inseguretat dels advocats davant dels tribunals d'excepció de la República i l'actitud de la Junta de defensar el dret de defensa.

La Junta General ja no es reuní més i el Col·legi entrà en una situació d'excepcionalitat estatutària que no es restablí plenament, pel que fa a l'elecció de la Junta, fins al 1952.

Les col·legiacions foren escasses el 1936 i els primers mesos del 1937. La dinàmica va canviar i consta que va anar augmentant durant el 1938 a raó de tres o quatre per Junta. D'aquest període, només queda constància de la col·legiació de dues dones: en la Junta del 17 d'agost de 1938, Carme Torres Minguell, i el 30, Maria Lluïsa Algarra Coma, que, en deixar de ser jutgessa¹⁰¹ al cap de dos mesos de ser designada i passar a ser oficial de jutjat, devia voler exercir. La primera seguirà col·legiada fins al 1941, la segona ja no consta col·legiada el 1941.¹⁰²

1.9. Els col·legis d'advocats de Catalunya

Fora del Col·legi de Barcelona, on es conserven totes les actes i altra documentació del període de guerra i postguerra, a la resta de col·legis la quantitat de documentació conservada és molt minsa. Cal tenir en compte que, llevat del Col·legi de Barcelona, la resta de col·legis no tenien seu i la documentació col·legial, que era fonamentalment actes de les designes del torn d'ofici i de caràcter econòmic, solia estar repartida entre el despatx del degà i el del tresorer. La majoria d'aquesta documentació s'ha perdut i, per tant, es fa difícil reconstruir la vida col·legial.

Una de les situacions que es plantegen en temps de guerra és el fet que hi ha advocats que són assassinats per escamots incontrolats en els primers mesos de la revolució i, com hem vist a les actes del Col·legi de Barcelona, no s'especifiquen els motius a l'hora de donar compte de la

100 Aquell segell va ser creat a proposta del diputat Manel Abós en la Junta del 30 d'octubre del 1937 i es posava a tots els assumptes civils i penals en què, intervenint-hi advocat, no hi intervingués procurador, per ajudar a tenir nous ingressos per al Col·legi.

101 Designada jutgessa pel conseller Andreu Nin (Ordre del 4 de desembre de 1937).

102 Va ser la primera jutgessa designada a Catalunya i li va correspondre el Jutjat de Primera Instància i Instrucció de Granollers.

mort d'algun company, com tampoc s'especifiquen els morts en combat, fora d'un cas que hem remarcat. En no tenir dades, els problemes específics creats en l'exercici de la professió no poden ser concretats en la majoria de col·legis catalans. De tota manera, el que hem pogut recollir del Col·legi de Barcelona ens dona una mostra bastant detallada de quina era la situació de l'exercici. Ja hem vist que des que se suspengueren les juntes i s'anomenà el comissari, aquest designà delegats; però aquests els van fer cessar en ser destituït el comissari i fer-se l'elecció de la nova Junta a Barcelona. Això deixà en una situació de buit a la resta de col·legis fins a la fi de la guerra, ja que la proposta de crear un col·legi que abracés tot Catalunya va ser proposada a Justícia, però no va prosperar.

Tot seguit, desgranarem la informació que hem pogut recollir dels diversos col·legis catalans.

1.9.1. Col·legi de Figueres

El Col·legi de Figueres no disposa de documentació del període de guerra. Només tenim constància que, en ser nomenat el comissari dels col·legis d'advocats, aquest va designar com a delegat a Figueres Narcís Sala Roca,¹⁰³ el secretari de la Junta del Col·legi. Figueres, com a lloc de frontera, devia tenir molta activitat policial amb relació a l'evasió de capitals i la fugida il·legal de persones, però no disposem de documentació.

Per la nota documentada en morir el 1943 Josep M. Junyent Ayats, que consta com a "**ex cautivo**", tot apunta que, per la seva condició de persona de drets, devia ser detingut en algun moment durant la guerra.¹⁰⁴ De fet, combinava l'exercici amb la seva condició de cap d'arbitris de l'Ajuntament de Figueres, que va seguir fent després del conflicte bèl·lic.

L'advocat Joan Capdevila Corominas, lligat al nacionalisme republicà i posteriorment a la Lliga Regionalista —per a la qual va ser regidor a l'Ajuntament d'Olot, on va anar durant la dictadura de Primo de Ribera—, va ser empresonat durant la guerra, acusat d'haver representat com a advocat els patrons durant el locaut de 1919.

¹⁰³ Seguirà en exercici com a simple col·legiat fins al 1941.

¹⁰⁴ El 1934 era cap d'arbitris de l'Ajuntament de Figueres i el 1934 va ser destituït i reintegrat en haver-hi accedit en guanyar les oposicions, en guanyar el recurs contenciós administratiu que va interposar contra la destitució.

També tenim constància que el 22 de juliol de 1936 Francesc Lagresa Girbal va tenir un paper actiu en els primers dies de la revolta militar i que va convèncer els membres del comitè antifeixista de la ciutat perquè no cremessin els llibres del Registre Civil, com tenien intenció de fer.

En tenir Figueres una caserna al Castell, els dies 28 i 29 de desembre el Tribunal Popular de Girona es va traslladar a Figueres, concretament, a la sala Atenea del Casino Menestral, per celebrar el judici contra els militars sollevats i es van designar advocats d'ofici per a la defensa dels processats. Tots els processats van ser defensats per advocats figuerencs i, segons va dir Josep Sans Roquer en una entrevista anys després, es van sortejar els encausats entre els quatre advocats que van quedar actius a Figueres.¹⁰⁵ Al mateix Sans Roquer, que era el tresorer del Col·legi, li va tocar defensar l'ex tinent coronel Agustí Monasterio Bustos, condemnat a 12 anys de presó, l'alferes Francesc Jou Parés, Evarist Cots Frigola i Anselm Gazules; l'advocat figuerenc Antoni Lloveras Gibert va defensar el capità Joan Asensio Ponseliz i l'alferes Josep Uxó Jové; Joaquim Bech de Careda, el capità Alvar Villoria Camps, condemnat a 1 any de presó i també Narcís Díaz Romañach,¹⁰⁶ i Alvar Romaguera Capella, advocat de Girona que actuava a Figueres,¹⁰⁷ va defensar el tinent Eduardo Capitán Caresmar i l'alferes Domènec Tomàs Caresmars.

Això demostra com els advocats van restar actius i la majoria dels col·legiats van prendre part en la defensa dels sollevats.

1.9.2. Col·legi de Girona

El 26 d'agost Enric de Quintana Vergés¹⁰⁸ va ser el nou secretari de la Junta del Col·legi, encara que no consta a la Guia del 1936, ja que es van fer noves eleccions. En saber el seu nomenament, va escriure al comissari Antoni Vilalta i, en nom de la Junta, es posà a la seva disposició esperant instruccions. Tal com hem documentat abans, a la correspondència hi ha un telegrama de Camps i Arboix, que va ser nomenat delegat del comissari i va proposar Pere Ciurana Bertran com a delegat del Col·legi de Procuradors, cosa que demostra que ja s'havia fet el nomenament i Camps ja actuava en el càrrec.

¹⁰⁵ Revista Canigó número 73 (1960).

¹⁰⁶ Aquest advocat no consta a la Guia del 36 ni tampoc a la del 41.

¹⁰⁷ Consta a la Guia del 1936.

¹⁰⁸ A la Guia del 1936 consta com a diputat primer de la Junta.

Camps i Arboix era alcalde de Girona en esclatar la guerra i va assumir la responsabilitat del Col·legi pel seu prestigi i per així poder defensar molts advocats que eren perseguits.

Un cop acabada la guerra, es va cercar la documentació del Col·legi, que era a casa de Camps i Arboix, i és localitzada pel Tribunal Instructor de Responsabilitats Polítiques, que li va obrir un expedient. Consta que durant el conflicte havia actuat en el compte del Col·legi, atès que el tresorer estava en lloc desconegut. Això demostra que, de fet, els membres de les juntes dels col·legis van seguir actuant en les seves responsabilitats com veurem a la resta de col·legis catalans.

El 31 de març de 1937, a les actes del Comitè de Barcelona, després que es deixés sense efecte el càrrec de comissari dels col·legis, consta que des de Girona es va contestar quin estat de comptes hi havia en deixar sense efecte també el càrrec de delegat. Això vol dir que ho va fer Camps, o algú altre seguiria assumint a Girona les funcions del Col·legi, encara que fos el torn d'ofici que seguí actiu durant la guerra. A les actes col·legials de la represa, el 1939 no consta cap altra referència a Camps. És lògic, ja que era a l'exili i, en certa manera, se li carregaven els "neulers" de ser un republicà actiu, i amagava el paper de la resta d'advocats, que com és normal el 1936, com diu el secretari, es van posar a disposició del comissari designat per la Generalitat, però això es va obviar.

El gener del 1937 Camps i Arboix es va traslladar a Perpinyà on va ocupar el càrrec de canceller del consolat, sota les ordres del cònsol, el figuerenc Josep Puig Pujades. Això va comportar que no es pogués ocupar de les responsabilitats del Col·legi que durant la guerra van quedar limitades a l'actuació de garantir la defensa mantenint un torn d'ofici.

1.9.3. Col·legi de Granollers

Com hem vist, la Junta seguí actuant després del sollevament militar i, en ser designat el comissari i suspeses les activitats dels col·legis, Josep Punyet, que era el secretari, és nomenat delegat. En la carta tramesa,¹⁰⁹ feta amb paper del Col·legi, Punyet ratllà la paraula president i posà a sota a màquina Comissaria Delegada. En la carta manifestà acceptar el càrrec i quedà a les ordres del comissari.

¹⁰⁹ Carta del 31 d'agost de 1935 (Arxiu de l'ICAB-ANC).

Amb posterioritat a les actes del Comitè del Col·legi de Barcelona, el 10 de febrer del 1937, en què ja s'havia deixat sense efecte l'estructura del Comissariat i els seus delegats, es contestà des del Col·legi que no localitzaven Josep Punyet i s'acordà que Joan J. Ridaura aniria a Granollers a recollir la documentació que hi hagués del Col·legi, la qual quedà dipositada a Barcelona. Amb posterioritat, el 14 d'abril de 1937 consta a les actes de Barcelona la protesta d'Eduard de Vidal Díaz per l'escorcoll que se li va fer a casa seva i on li van intervenir diners, dels quals 1.685,80 ptes. eren dels fons del Col·legi. Com a resultat de les gestions fetes des de Barcelona, es recuperaren i quedaren dipositades al mateix Col·legi de Barcelona a disposició de la Conselleria de Justícia. Això demostra que la Junta seguí activa i que, malgrat que Punyet havia estat el delegat del comissari, les funcions de tresoreria les havia seguit fent el tresorer de la Junta que era vigent el 1936 en esclatar la guerra.

També consta que, pel que fa a la repressió a la rereguarda, durant els primes temps de guerra van ser assassinats per escamots de descontrolats Jaume Riba i d'Espanya, gran propietari, Francesc Xavier Riera i Marzà, president del partit carlí a Granollers, i Josep M. Puntas i Comella.

A Granollers el Comitè Revolucionari es va posar en contacte amb l'Oficina Jurídica del Palau de Justícia de Barcelona. A finals d'agost s'hi van desplaçar Samblancat, Barriobero i Antoni Fernández Ros.¹¹⁰ La visita donà com a resultat la creació d'una oficina jurídica que va començar a funcionar el 19 de setembre. Van ser responsables els advocats de Barcelona Josep Juan Serna i Josep Grau Ros.¹¹¹ Per les notícies del diari local La Gralla es van portar assumptes de divorci, assumptes d'assegurances per accidents de treball, consells de família per menors adoptats, reclamacions d'herència i de quantitat; és a dir, assumptes civils. Era un model que va substituir els tribunals per un sistema administratiu sense les mínimes garanties i deixà d'actuar el novembre d'aquell any, quan el conseller de Justícia Andreu Nin va nomenar el titular del Jutjat de Primera Instància i Instrucció, que tornà a actuar.

El 17 d'agost el conseller Nin, després de dissoldre les oficines jurídiques, va facultar els jutges de primera instància per fer-se càrrec de les actuacions pendents de les oficines jurídiques i de l'execució de les resolucions dictades. L'ordre fa referència a les oficines de Barcelona, Badalona, Granollers, Mataró o qualsevol altra que pogués existir i també a les de Girona i Tarragona i les delegacions que poguessin existir.

¹¹⁰ Antonio Villar Ferrero. Justicia y revolución en 1936: Las oficinas jurídicas de Cataluña. Tesi doctoral. Bellaterra, maig 2012.

¹¹¹ Juan marxà a l'exili i Grau va ser sotmès a un consell de guerra i després afusellat al Camp de la Bota el 7 de juny de 1939.

El 4 de desembre el DOGC publicava una ordre que nomenava Maria Lluïsa Algarra i Coma jutgessa de primera instància del Jutjat de Granollers. L'ordre diu: *Per tal de normalitzar la vida judicial, en ús de les facultats que em són conferides, he resolt: És nomenada Jutge de Primera Instància i Instrucció de Granollers la ciutadana, llicenciada en Dret, Maria Lluïsa Algarra i Coma.* Des d'aquell moment tornaven a actuar els jutjats de primera instància i instrucció, els quals havien quedat relegats per les oficines jurídiques.

En ser nomenat conseller de Justícia Vidiella, la jutgessa va ser substituïda per Antoni Fernández Ros. Sabem que Josep Juan Serna, col·legiat a Barcelona,¹¹² va participar en aquesta oficina perquè constava dins dels motius pels quals va ser sancionat en l'expedient de depuració a la postguerra.

1.9.4. Col·legi de Lleida

A Lleida, atesa l'actuació del Comitè de Salut Pública, es va crear una situació revolucionària en què el Comitè de Salut Pública ocupà la Paeria i es feu amb el poder local.

Antoni Bergós Massó, que era el diputat primer del Col·legi, va anar a visitar el degà Romà Sol, com explica a les seves memòries, on podem trobar d'una manera molt detallada la situació que van viure el Col·legi i els advocats arran del sollevament militar.¹¹³ Bergós va assumir com a diputat primer les funcions de degà, ja que Romà estava malalt i pràcticament cec.

Va pensar en quins advocats amb experiència, deixant de banda els que havien fugit o restaven amagats, podria comptar per fer front a aquella situació per tal de mantenir i garantir el dret de defensa.

Els primers temps de la revolució es va procedir a l'afusellament sense cap mena de judici de la majoria dels implicats en l'aixecament militar o als denunciats per a ser-ho. El 18 d'agost de 1936 es van constituir el Tribunal Popular de Lleida i el Comitè d'Investigació Popular, creat com un organisme que feia la funció de policia, com les patrulles de control, i que actuava com a Fiscalia en els judicis, on no era permesa la intervenció de cap mena de defensa. En aquell moment des

¹¹² Consta com un dels motius de la sanció que li va imposar el Col·legi de Barcelona.

¹¹³ Antoni Bergós. Memòries. Lleida: La Paeria, 1990.

de la revista Acracia es considerava inútil l'ofici d'advocat. Un i altre organisme estaven fora del control de les disposicions de la Generalitat sobre els Jurats Populars que havia dictat el conseller Quero Molares.

En el tribunal no hi prenién part magistrats, els fiscals no eren persones llicenciades i tampoc hi havia defensa. Els advocats de Lleida no pogueren intervenir en aquesta primera etapa en els judicis.

Aquest tribunal creà a la ciutat una situació de terror, a diferència del que passà a altres ciutats de Catalunya, que seguiren les disposicions preses pel conseller de Justícia Quero, amb relació a la creació dels Jurats Populars, després convertits en Tribunals Populars pel conseller Andreu Nin. Un cop constituït el Govern en què Tarradellas¹¹⁴ va ser designat conseller primer, aquest va fer una visita a Lleida acompanyat pels consellers de justícia Andreu Nin del POUM, Joan Comorera del PSUC i J. J. Domènech de la CNT i, acompanyat també d'una cinquantena de policies. Això va permetre que el tribunal s'adeqüés a les disposicions dels Tribunals Populars dictades pel conseller Nin. El resultat fou la supressió del Tribunal Popular, el qual se sotmeté a les disposicions dictades en aquest aspecte pel conseller Nin,¹¹⁵ i les funcions del Comitè d'Investigació Popular passaren de nou a la Comissaria d'Ordre Públic. El 24 d'octubre¹¹⁶ es va designar un magistrat, Ramon Pérez Noriega, per a la presidència del Tribunal, però el 8 de novembre va ser nomenat magistrat de l'Audiència Provincial,¹¹⁷ i el 12 de desembre es designà com a president substitut l'advocat lleidatà J. Comas i Carafí.

Després d'aquesta visita de Tarradellas i els consellers, es paralizà l'actuació del tribunal lleidatà fins al 28 de novembre, després dels nomenaments, en què es constituí el tribunal popular, el qual en aquesta segona etapa seguí aplicant una gran duresa a les seves resolucions fins que deixà d'actuar el fiscal del POUM. D'altra banda, la designació del nou delegat d'Ordre Públic va suposar la normalització de l'ordre públic, que ja depenia de la Delegació de la Generalitat.

114 26 de setembre de 1936.

115 Decret del 13 d'octubre de 1936.

116 Ordre del 23 d'octubre de 1936.

117 Decret del 6 de novembre de 1936

Si la primera etapa del Tribunal Popular no podien intervenir els advocats, gràcies al Decret de Nin quedava admès el fet de comparèixer amb defensa, tot i que no era preceptiu ser advocat per assistir un processat com a defensor.¹¹⁸

La primera etapa del Tribunal Popular, que depenia del Comitè de Salut Pública que actuava autònomament amb competència a les comarques de Lleida i fins a Osca, va ser molt dura: d'agost a octubre del 1936, de 259 jutjats hi va haver 128 condemnes a mort; és a dir, un 49,42%. A partir de novembre del 1936, en què s'havia nomenat un magistrat com a president del tribunal que s'havia de sotmetre a les normes dels Tribunals populars, les resolucions van continuar essent molts dures, tot i que disminuïren. En aquesta segona etapa es van processar 254 persones, de les quals 90 van ser condemnes a mort, un 35,43%, onze dels quals van ser finalment commutades. I en la tercera etapa de gener a abril de 1937 es van processar 241 persones, de les quals 16 penes de mort, amb la qual cosa baixava a un 6,63%, amb tres penes finalment commutades. Durant aquesta darrera etapa deixen d'actuar els fiscals del POUM, que van disminuir la duresa de les resolucions.

Amb el nomenament del magistrat Ramon Pérez Noriega com a president del Tribunal i de l'Audiència Provincial, es va iniciar el restabliment de l'activitat dels tribunals ordinaris que havien quedat paralitzats.

Van organitzar una oficina jurídica que instal·laren a la Cambra de Comerç, a un pis de la Rambla Ferran, i que dirigí l'advocat Domènec Sala i Reixach¹¹⁹ juntament amb el procurador Francesc Mateo Montull, tresorer del Col·legi. Mateo Montull era qui rebia les persones que demanaven defensa, preparava extractes dels sumaris i concertava les visites dels testimonis. Es tractava de feina per a descarregar l'acumulació dels tres defensors. També hi intervingueren Alfred Perenya i Víctor Torres Perenya, que de seguida es van incorporar al front, i dos estudiants de dret, Ramon Roig Jordana i Julià Plana Roca. La presència dels advocats quedava fonamentalment reduïda a Bergós, Giné i Inaza, a banda d'un advocat de Balaguer Pere Lasala Bosch fins que va ser mobilitzat com els advocats més joves.¹²⁰

118 Article 17 del Decret del 13 d'octubre de 1936.

119 Va ser processat per l'auditoria de guerra el 1939, que es va arxivar el 1943.

120 Antoni Bergós. Memòries. Lleida: La Paeria, 1990.

Es feia la defensa gratuïtament, excepte que el defensat demanés la minuta. Els ingressos es destinaven a ajudar els advocats de famílies necessitades que, per la seva situació, no era prudent que actuessin. Situació que es va anar alleugerint fins al maig del 1937 i es normalitzà a partir d'aquella data.¹²¹

Atesa l'obligació de sindicar-se que va dictar la Generalitat, varen gestionar davant del Comitè de Salut Pública el vistiplau per a constituir un sindicat d'advocats de les comarques de Lleida, que podia incloure jutges i magistrats i que donava la possibilitat de tenir un carnet amb el qual poder moure's pel territori. En la còpia dels estatuts del sindicat que consten a la causa del consell de guerra a què va ser sotmès Bergós, es pot veure la data dels estatuts de 14 d'agost de 1936. El document està signat per Antoni Bergós, que consta com a "degà", i Ignasi Inza, que consta com a secretari per substitució, ja que el secretari era Francesc Giné, com explica Bergós. En les seves memòries diu que es va aprovar el Sindicat d'Advocats amb el de les prostitutes, després de produir-se un gran debat entre la CNT i la UGT.

Per la documentació del Col·legi —requisada de casa de Bergós per la Delegación del Estado para la Recuperación de Documentos,¹²² que es va fer amb finalitats repressives, i recuperada el 2012—¹²³ es pot veure com el Col·legi seguí actuant amb Antoni Bergós com a degà en funcions, i el sindicat serví d'eina instrumental per a l'actuació dels advocats, atès que era obligatòria la sindicació. Aquesta situació també es donà a Barcelona amb la constitució del Comitè del Col·legi.

Entre els documents hi ha un ofici del Col·legi a l'Audiència de Lleida del 24 d'abril de 1937 en què demanaven que les peticions del torn d'ofici s'adrecessin al degà, cosa que demostra que el Col·legi actuava de nou i que el sindicat havia quedat com un element instrumental per a l'actuació dels advocats a Lleida en el moment més dur del Comitè de Salut Pública. Això es veu quan a l'escrit es fa referència al fet que el Col·legi compta amb l'"ajuda entusiasta" del sindicat de les comarques de Lleida, que fins aquell moment actuava com a element actiu i que era format pels mateixos advocats, essent el president el mateix Bergós que era alhora degà en funcions. També hi ha dues designes fetes a petició del Jutjat de Primera Instància i Instrucció de

121 Antoni Bergós op. cit.

122 Josep Cruanyes. Els papers de Salamanca. L'espoliació del patrimoni documental de Catalunya. Barcelona: Editorial 62, 2003.

123 El 20 de febrer de 2012 el degà Simeó Miquel va rebre aquesta documentació del conseller de Cultura, Ferran Mascarell.

Lleida feta a nom de l'advocat Antoni Sas Cugat, advocat que es devia col·legiar durant la guerra, ja que no consta a la Guia del 1936, però que va seguir actuant un cop acabada la guerra, ja que consta a la Guia del 1941.

Fins a l'entrada dels franquistes a Lleida el 3 d'abril de 1938, l'actuació dels advocats seguí de mans del Col·legi amb el deganat de Bergós. El sindicat quedà a segon terme com una eina que havia servit per recuperar la presència dels advocats en la defensa davant del tribunal popular, i la Junta restava en una situació de provisionalitat com la resta de col·legis catalans.

1.9.5. Col·legi de Manresa

Segons la documentació del comissari dels col·legis d'advocats, a les dues llistes que es conserven no hi consta cap delegat al Col·legi, ni tampoc consta cap carta al respecte a la poca correspondència conservada.

Només tenim constància que l'advocat Francesc Casas Sala, que era diputat per Castelló de la Plana el 1936 per Izquierda Republicana, en esclatar la guerra formà la columna anomenada Casas Sala,¹²⁴ que estava formada per milicians voluntaris i guàrdies civils. En arribar a la Pobla de Valverde, els guàrdies civils es van rebel·lar i es passaren als franquistes. Casas Sala va ser fet presoner pels franquistes, que el van executar.

Josep Martí i Farreras, president d'Acció Catalana a Manresa, va ser jutge per la Generalitat.

Antoni Fernández Ros, de l'oficina jurídica de Barcelona, membre del Comitè de Justícia de Catalunya, es va traslladar a Manresa el 6 d'octubre de 1936. També consta que va anar a Solsona o Berga per tal d'organitzar oficines jurídiques. L'endemà, el 7 d'octubre, va començar les seves actuacions l'Oficina de Manresa, a la sala del Col·legi d'Advocats del Jutjat de Primera Instància, que com la resta van operar fins la dissolució decretada pel conseller Nin. Van ser-ne responsables Antoni Bonafos Ameúza i Josep Junyent Massana. A la causa general oberta pels franquistes consta que també hi havia Josep Garcia i Isidre Arnau.¹²⁵

¹²⁴ Moltes columnes que s'organitzaren per anar al front en els primers temps de guerra solien anomenar-se pel nom de les persones que les comandaven o les promovien, com ara la Durruti.

¹²⁵ Segons els informes de la Guàrdia Civil del 1939, Arnau era a França i Garcia a la presó

Un cop dissolta l'Oficina, va ser designat jutge de primera instància i instrucció Ricard Gordo Fornés, advocat de Barcelona.

1.9.6. Col·legi de Mataró

En suspendre's l'activitat dels col·legis d'advocats i nomenar-se el comissari Antoni Vilalta i Vidal,¹²⁶ aquest designà com a delegat a Mataró Emili Carles Serra¹²⁷ i com a secretari Joan Garcia Quiles. El seu nom no consta a l'arxiu del Col·legi de Barcelona a cap document entre la documentació del comissari, excepte a la llista de delegats. El Col·legi seguí funcionant, ja que, en ser suprimit el comissariat, es van demanar comptes del funcionament dels col·legis i el setembre del 1937 consta a l'acta del Comitè de Barcelona que Mataró havia respost.¹²⁸

El Col·legi seguí cobrint les funcions de defensa i, en especial, del Torn d'Ofici. Durant els anys de guerra només hi consta una alta de col·legiació resident a Mataró.

A Mataró es va implantar una oficina jurídica el 26 de setembre del 1936, seguint la creada a Barcelona, que incloïa també el districte d'Arenys de Mar. L'oficina es va situar a les dependències del Col·legi annexes al Jutjat de Primera Instància de Mataró, a la seu dels antics Jutjats al carrer de Don Magí Villalonga,¹²⁹ i en va ser responsable el mateix Emili Carles Serra.¹³⁰

En dissoldre's, va ser designat jutge Miquel Ciges Pérez, empresonat el 1937 per ser col·laborador dels franquistes.¹³¹

L'únic advocat que va ser represaliat per un grup d'incontrolats en aparèixer assassinat a Llinars del Vallès el 10 de setembre de 1936 va ser el secretari Joan Pons Montanari, que era secretari del Jutjat i que va ser separat del servei per Acord municipal el dia 1 de febrer de 1936. Era col·legiat des del 1927, però es va donar de baixa del Col·legi en ser anomenat secretari judicial.

126 Ordre del 24 d'agost de 1936.

127 Consta com a col·legiat de Mataró a la Guia del 1936.

128 Acta del Comitè de Barcelona del 31 de març de 1937.

129 Les oficines es van suprimir pel Decret del 18 de novembre de 1936.

130 Va marxar a l'exili i en tornà el 1953.

131 Va ser cap de la Falange de Catalunya des del 1938. Es va jubilar com a magistrat el 1976 com a president de la Sala Segona Civil de l'Audiència Territorial de València.

1.9.7. Col·legi de Reus

No es conserven dades del Col·legi de Reus en el període de guerra. Només consta que es designa com a delegat del comissari Josep Andreu i Avelló, que fou nomenat més tard president de l'Audiència Territorial¹³² i del Tribunal de Cassació el mateix 1936 i, per tant, exercí de delegat per poc temps.

Entre els membres que estaven col·legiats el 1936, hi ha Joan Magriñà Sans, que va morir al front de Miravet l'any 1938, i Manuel Juncosa Vilanova, que va morir assassinat per un escamot descontrolat a la rereguarda.

Per Decret del conseller Quero Molares de 8 de setembre de 1936, es nomenà jutge de primera instància i instrucció l'advocat de Reus Josep Soler i Barberà¹³³.

1.9.8. Col·legi de Sabadell

Antoni Vilalta,¹³⁴ com a comissari representant de la Generalitat als col·legis d'advocats catalans, va designar com a delegats al Col·legi de Sabadell,¹³⁵ Josep M. Trabal¹³⁶ i Miquel Carreras. Aquests van trametre una carta al comissari en què prenién possessió dels seus càrrecs com a delegats a la Junta de Govern, tot i que no van poder trametre l'estat de comptes per trobar-se el tresorer Josep M. Llobet Sanjuan en lloc desconegut.

Paral·lelament, el Comitè Local de Defensa de Sabadell també va trametre una carta al comissari el 27 d'agost, un dia abans de la del Col·legi, en què proposaven com a possibles delegats Lluís Casals García¹³⁷ i els mateixos Josep M. Trabal Benessat i Miquel Carreras Costajussà.

132 Ordre del 2 de setembre de 1936.

133 Després de la guerra, va ser sotmès a un consell de guerra i condemnat a mort, tot i que se li va commutar la pena per reclusió perpètua.

134 Ordre del 24 d'agost de 1936.

135 Carta de l'1 d'agost de 1936 (Arxiu de l'IDAB-ANC).

136 Era advocat i escriptor, membre de la colla de Sabadell amb el seu germà Antoni i Joan Oliver (Pere Quart). Es va exiliar a França, on va estar al refugi d'intel·lectuals catalans de Rosy-en-Brie, i després anà a Xile, on va morir el 1981 a Valparaíso. Era germà de l'escriptor Francesc Trabal.

137 Aquest no consta com a col·legiat a Sabadell a la Guia del 1936.

El fet és que, com que ja hi havia un contacte directe amb el Col·legi, ja s'havien nomenat Trabal i Carreres i aquests ja havien pres possessió del càrrec, tal com consta a la carta tramesa l'endemà per aquests dos.¹³⁸

Es conserva documentació d'un informe elaborat pels delegats on exposaven que al domicili del tesorero de la Junta es va localitzar documentació comptable i relativa als comptes corrents del Banc de Sabadell i una llibreta de la Caixa d'Estalvis de Sabadell, que suposaven 6.513,90 ptes., de les quals es van recuperar 5.114,67, la diferència de 1.399,23 restà en mans del tesorero per atendre pagaments que estaven pendents.¹³⁹

El Col·legi va seguir actiu i la major part dels diners es van destinar al pagament del torn d'ofici i el personal del Col·legi, el secretari Vicens Coso i Pacífic Carrasco.

El col·legiat Miquel Carreras morí al front i consta també que Lluís Casals va ser mobilitzat i arribà a ser oficial de la República.

1.9.9. Col·legi de Sant Feliu de Llobregat

Segons consta a la llista que hi ha a l'arxiu del Col·legi de Barcelona, el comissari delegat per la Generalitat als col·legis catalans designà com a delegat Ramon Nogué Comet, que era diputat primer de la Junta vigent el 1936. Nogué era un advocat nascut a Figueres, de llarga trajectòria republicana i que va ser nomenat governador civil de Tarragona fins al 1932.¹⁴⁰ No es té altra documentació ni dades de l'activitat del Col·legi fins a la fi de la guerra. El secretari del Col·legi Eduard Sagarra i Sendra marxà a Itàlia amb el passaport proporcionat per la Generalitat i d'allí se n'anà a Sant Sebastià, d'on no tornà fins a la fi de la guerra.

138 A la història del Col·legi no consta cap dada sobre el Col·legi el 1936. Alejandro Trujillo. Il·lustre Col·legi d'Advocats de Sabadell: 100 anys (1905-2005). Sabadell: La Ley, 2005.

139 Alejandro Trujillo Reyes op. cit.

140 Governador civil de Tarragona des del 17 d'abril de 1931 fins al 18 de desembre de 1932.

1.9.10. Col·legi de Tarragona

El 28 d'agost es publicà un decret que nomenà magistrat de l'Audiència Ramon Nogués.

El comissari va designar com a delegat Ramon Nogués Biset,¹⁴¹ que li va trametre una carta el 30 d'agost de 1936 en què responia la que li havia tramès el dia 26, al cap de dos dies de nomenar el comissariat, i on li deia que, després de comentar-ho amb els companys, acceptava el càrrec. Ramon Nogués era el tresorer de la Junta del Col·legi.

En ser nomenat conseller de Justícia Andreu Nin, el president del Tribunal Popular va ser substituït pel nou president de l'Audiència, Jaume Simó Bofarull, i Ramon Nogués va dimitir.

En virtut del Decret de la Generalitat del 8 de setembre, es creà una oficina jurídica que fou ubicada als jutjats del carrer de Santa Anna i regida per l'advocat Josep Manuel Rueda Nel·lo. Consta que dies després Josep M. Batlle de l'Oficina Jurídica de Barcelona es traslladà a Tarragona per tal de preparar-ne la creació. L'oficina jurídica es va situar primer a les dependències del Jutjat de Primera Instància del carrer de Santa Anna i després a la nova seu del d'Ardenya.

El 12 de setembre de 1936 es va fer el primer judici per rebel·lió militar en el qual va ser condemnat a mort el coronel Julio Castro Vázquez, que va ser defensat per Ignasi Batlle del Valle, advocat monàrquic que fou assassinat a finals d'aquell mes per un escamot d'incontrolats.

Un cop restablerta la normalitat dels tribunals a partir del setembre del 1937, el conseller Pere Bosch i Gimpera, arqueòleg i advocat, fou nomenat conseller de Justícia. Una de les accions que emprengué va ser ordenar el trasllat de la presó de l'anomenat Castell de Pilats¹⁴² al convent dels frares Carmelites. Les ordres d'adequació de la nova presó no es pogueren concloure i, en acabar la guerra, seguí essent un trist penal on eren reclosos els represaliats polítics. Bosch i Gimpera va fer obres a l'edifici de l'Audiència, on es descobriren les restes del pretori.

¹⁴¹ En acabar la guerra, marxà a l'exili. No retornà fins al 1955 i s'establí a Barcelona.

¹⁴² Ordre del 19 de juliol de 1937, en què es preveia fer l'adequació amb urgència i el trasllat en un mes.

1.9.11. Col·legi de Terrassa

El comissari designà com a delegat Avel·lí Estrenger Macià, secretari del Col·legi. També consta que el Comitè Antifeixista de l'Ajuntament de Terrassa va facilitar un salconduit al que havia estat degà, Àlvar Vinyals. El salconduit li permetia anar de Barcelona, on vivia, a Terrassa, la qual cosa mostra que l'exercici professional de l'advocacia va seguir malgrat les circumstàncies de la guerra i la disminució dels assumptes.

Els advocats víctimes dels incontrolats van ser Miquel Vancells Carreras, assassinat el 7 de setembre del 1936; Domènec Domingo Vila, mort el 8 d'octubre del 1936; Francesc Marcet Ballber, mort l'1 de gener de 1937, i Miquel Escudé i Gibert, assassinat l'11 de febrer de 1937.

1.9.12. Col·legi de Tortosa

A la llista de persones que nomenà el comissari Antoni Vilalta Vidal hi figura per a Tortosa Antoni López Raichs,¹⁴³ que constava com a col·legiat a la Guia del 1936. Actualment, no es disposa de documentació del Col·legi d'aquesta època, tot i que se sap que a Tortosa hi hagué una oficina jurídica similar a la creada inicialment a Barcelona, que la Generalitat la va regular pel Decret de 17 d'agost de 1936 i que, com a la resta, va ser dissolta el novembre del mateix any. A la normativa només es fa referència de les oficines de Barcelona, Tarragona i Girona, dissoltes en crear-se els Tribunals Populars pel conseller de Justícia Andreu Nin.

Va ser creada per una gestió feta de l'oficina de Barcelona i va començar a funcionar el 6 de novembre de 1936 a la seu de l'aleshores Jutjat de Primera Instància, al carrer del Vall. Els membres en van ser tres: Epifani Maria Climent Valdés, advocat de Barcelona que el 1937, en dissoldre's l'oficina, va ser designat secretari del Jutjat de Primera Instància de Tortosa; Francisco Batista, i Ventura, d'aquests dos últims no en tenim referències.

Consta que en els primers mesos de guerra, fruit de l'acció dels incontrolats, van ser assassinats Francesc Roig Navarro el 18 d'agost de 1936 i José O'Callaghan Martí. També es té constància d'Enrique Pedret Tejedor, que el 25 de juliol de 1936 estava reclòs a la presó del Col·legi de Sant

¹⁴³ El 1941 no consta a la Guia entre els col·legiats.

Lluís, però no es tingué cap més notícia d'ell.¹⁴⁴

1.9.12. Col·legi de Vic

A la llista del comissari Antoni Vilalta consta que els delegats de Vic eren Gabriel Tortella Oteo¹⁴⁵ i Manuel Thió Rodés.¹⁴⁶ No es tenen dades del que va passar durant la guerra a Vic, tot i que sí que hi ha constància que la justícia ordinària va continuar activa després dels primers mesos de desordre.

¹⁴⁴ La manca de localització de la documentació del Col·legi impossibilita tenir més dades de la situació del Col·legi durant la guerra i la immediata postguerra.

¹⁴⁵ Era col·legiat segons la Guia del 1936.

¹⁴⁶ Era col·legiat resident a Barcelona, segons la Guia del 1936.

ELS COL·LEGIS SOTA EL FRANQUISME

L'entrada del franquisme a Lleida el 1938 i a la resta de Catalunya entre gener i febrer de 1939 va suposar un gran canvi per a la vida de l'advocacia. Els franquistes havien fet una sèrie de disposicions de depuració dels funcionaris que també s'estengué als col·legis professionals, com ara d'advocats, metges i arquitectes, i a les empreses. Era una eina per a perseguir les persones que es consideraven contràries al règim impedint-los exercir la seva professió. Cal fer encara molta més recerca i estudis específics per a determinar l'abast d'aquesta depuració.

El criteri de la depuració era que tots els advocats s'havien de tornar a col·legiar i per això havien de passar per un procediment de depuració que, en el cas de Barcelona, feia un tribunal designat per la Junta, que establia si s'admetia la col·legiació o si s'havia donat algun fet en relació amb la conducta d'aquella persona durant la República que donés lloc a la imposició de sancions, que podien suposar des d'una suspensió temporal fins a la prohibició de l'exercici.

S'ha comentat que això es va fer amb mesura i sense fer massa sang, però el fet és que només comparant les llistes de col·legiats que consten a la Guia del 1936 i els que consten a la Guia del 41 es veu que una bona part ja no hi figuren. Veurem que els motius són diversos. Un, el desgavell econòmic de la guerra i la immediata postguerra, que deixà molt afectada l'actuació dels tribunals i, conseqüentment, dels advocats.

D'altra banda, els sancionats, que en el Col·legi de Barcelona van ser expulsats directament per la Junta. Altres, davant la situació política de repressió, no es van tornar a col·legiar i van optar per dedicar-se a una altra activitat, perquè comptaven que no hi serien benvinguts.

A banda d'aquests, hi ha els que van marxar a l'exili. També tenim el cas d'advocats que exercien en ciutats com Girona i Lleida, i que per motius del seu compromís polític van anar a viure a Barcelona.¹⁴⁷ Veurem com la repressió va perseguir molts advocats que intentaren col·legiar-se en un altre col·legi per a passar desapercebuts.

El mateix Col·legi de Barcelona va tenir una actuació proactiva denunciant advocats als altres òrgans repressius, com el cas de la denúncia que va fer de Camil Companys, que era a l'exili. Va ser denunciat al Tribunal Regional de Responsabilidades Polítiques, que va obrir una causa, i malgrat la seva poca significació política, pel fet de ser germà del president, se'l va condemnar a pagar una multa de 1.000 pessetes i **"estrañamiento perpetuo del territorio nacional."** Se'l va condemnar després de mort, ja que es va suïcidar el 20 de setembre de 1940, quan es trobava a la França ocupada pels alemanys, en haver-se assabentat que el seu germà havia estat detingut.¹⁴⁸ Un altre fet que es va produir a la vida dels col·legis i de tot el país va ser la prohibició de la llengua catalana a la vida pública i, no cal dir-ho, a les institucions com els col·legis, on la nostra llengua, que s'havia anat normalitzant com la llengua d'ús habitual pel fet de ser la pròpia de Catalunya, va ser foragitada en sec. S'imposaven multes a qui en feia ús públic, i en l'àmbit laboral podia ser motiu d'expulsió, com establia una circular del metro de Barcelona. Va desaparèixer el català de les actes i de tota la documentació col·legial, i en el cas de Barcelona, quan es trobaven amb les carpetes dels expedients personals i les fitxes fetes en impresos fets en català, hi van posar un tampó amb lletres majúscules que deia **"VIVA ESPAÑA"**. Tota una declaració d'intencions. A l'Ajuntament de Barcelona, en els impresos de pagament de taxes que estaven escrits en català i castellà, es va ennegrir tota la part escrita en català.

Com va incloure en un ban el cap de les forces dels serveis d'ocupació Eliseo Álvarez Arenas el 1939,¹⁴⁹ **"estad seguros, catalanes, que vuestro lenguaje en el uso privado y familiar no será perseguido"**. Fins i tot, com veurem, el Col·legi de Girona va ser advertit de la prohibició de l'ús del català en tota mena d'activitats col·legials.

147 Josep Maria Cruanyes i Matas es va autoexiliar a Barcelona, on va exercir fins a la seva mort. Un altre cas és el de Joaquim Camps i Arboix, que en tornar de l'exili no va anar a viure a Girona, sinó a Barcelona. Antoni Bergós es va autoexiliar a Barcelona, on va seguir realitzant la seva activitat professional com a advocat després del periple del procés que va patir.

148 Francesc Vilanova i Vila-Abadal. Repressió política i coacció econòmica. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999.

149 BOPB del 4 de febrer de 1939.

2.1. La Junta del Col·legi de Barcelona de designació ministerial

La primera notícia que tenim d'activitat del Col·legi de Barcelona va ser la que va donar La Vanguardia Española el dia 1 de març de 1939, on s'informava que la **"Comisión sobre ilegitimidad de los poderes públicos actuantes el 18 de julio de 1936"**¹⁵⁰ havia delegat la seva representació a Catalunya en el president de l'Audiència Bonaventura Sánchez Cañete i **"el letrado don Manuel Goday Prats"**, que era el cap de secretaria del Col·legi, que per haver estat detingut pel SIM va prendre un especial protagonisme com a **ex-cautivo**. La seva tasca era realitzar **"en su nombre cuanto precise para aportar al expediente que se instruye los datos que acrediten la forma arbitraria como actuó el poder público español, desde el 16 de febrero de 1936 hasta el 25 de enero de 1939"**, és a dir, el dia anterior a l'ocupació de Barcelona. La seu de la delegació **"está domiciliada en el local del ilustre Colegio de Abogados (Mallorca 283)"**.

No deixa de ser sorprenent que es delegués a Goday i no a Alier, que va ser designat nou degà pel Ministeri, segurament pel fet de ser un ex-cautivo, i, com veurem, va tenir un paper d'informador de les presons del SIM que consten en el volum d'annex documental de l'informe amb fotografies on surt ell amb el president de la Comissió.

Aquella Comissió, que va aplegar diversos juristes de l'Estat, tenia com a objectiu justificar la legitimitat del cop d'Estat dels sollevats en la il·legitimitat de les autoritats republicanes.

El jurista català designat per a formar part de la Comissió va ser Josep M. Trias de Bes,¹⁵¹ que era catedràtic de dret internacional de la Universitat de Barcelona i diputat de la Lliga. Va ser de les persones que es va desvincular del seu catalanisme i va tenir una activitat intensa dins del règim franquista.

En les conclusions de l'informe es diu:

"8.º Que el glorioso Alzamiento Nacional no puede ser calificado, en ningún caso, de rebeldía, en el sentido jurídico penal de esta palabra, representando, por el contrario, una suprema apelación a los resortes legales de fuerza que encerraban el medio único de restablecer la moral y el derecho, desconocidos y con reiteración violados."

¹⁵⁰ Creada per Orde ministerial de Serrano Suñer del 21 de desembre de 1938.

¹⁵¹ Diputat a Corts el 1919, 1923, 1933 i 1936.

Si, efectivament, pretenien acabar amb una situació de manca d'estat de dret, no van restablir precisament la legalitat republicana que deien que el Govern del front d'esquerres havia conculcat. De fet, es va fer una justificació poc jurídica del cop d'estat dels militars sollevats.

El 14 d'abril de 1939,¹⁵² quan feia tres mesos que s'havia ocupat la ciutat, com a mostra de la situació de l'ocupació militar es reuniren:

“Lorenzo Alier, delegado del Ministerio de Justicia
Juan Torres Ballester
José M. Anglès Civit
Enrique de Janer i de Duran
Y el secretario jefe de las oficinas de la corporación,
D. Manuel Goday Prats.”

Alier fa constar que, per Ordre del 2 de febrer, s'havia fet càrrec del Col·legi en haver estat destituïda *“la Junta que lo regía en el último periodo del dominio rojo”*, amb facultat de nomenar les persones que l'havien d'ajudar fins que el Ministeri designés la nova Junta. Fa constar que també havia estat convocat José de Peray com a president de la Mútua. Cal dir que els membres de la Junta eren majoritàriament carlins de la CEDA i de la Falange que no representaven el tarannà majoritari del Col·legi reflectit en les juntes de persones lligades al catalanisme conservador i del republicanisme.

Es va acordar regularitzar la llista de col·legiats, i es va establir que es donava fins el dia 30 del mateix mes i que s'entendria que hi renunciaven els que no es col·legiessin abans d'aquella data. Per tant, es feien col·legiar de nou tots els advocats. Aquesta col·legiació nova es va fer per a tenir clar quins eren els advocats en actiu i també per a tenir un control polític, atès que es posaria com a requisit per a ser considerat incorporat de nou el passar per la depuració.

Tot i denigrar el que deien *“el periodo rojo”*, es va demanar que els col·legiats es possessin al dia de les quotes pendents del temps de guerra, tot i que els van donar facilitats per fer-ho.

¹⁵² Barcelona va ser ocupada el 26 de gener de 1939.

La situació econòmica del Col·legi era molt precària, sobretot tenint en compte la càrrega que suposava el deute pendent de la compra de la seu del Palau Casades i les factures de les obres del bombardeig que va patir.

La Junta demanà que el secretari fes gestions amb el president de l'Audiència per tal que facilités una sala de togues a l'edifici del Parlament, on es va traslladar en ser ocupat el Palau de Justícia per l'Auditoria de Guerra des de l'entrada de les tropes franquistes a la ciutat. També es va demanar al Ministeri de Justícia que nomenés la nova Junta.

L'1 de juliol prengué possessió la nova Junta designada per ordre del ministre de Justícia, que es componia dels membres següents:

Degà	Lorenzo Alier Cassi
Dip. 1r	Juan Torres Ballester
Dip. 2n	José M. Anglès Civit
Dip. 3r	Juan Soler Janer
Dip. 4t	Alfonso Ibáñez Ferran
Dip. 5è	Antonio Miserachs Giralt
Dip. 6è	Gabriel Julià Andreu
Tresorer	Enrique de Janer de Duran
Comptador	Alfredo Casanova Hernández
Bibliotecari	Aurelio Joaniquet Extremo
Secretari	Manuel Goday Prats

Els nomenaments incloïen les tres persones que Alier va designar com a Junta provisional. Es feu constar que el Col·legi havia estat ocupat en els primers moments de ser ocupada la ciutat el 26 de gener del 1939 pels companys Francisco Eyre, Gabriel Julià i Manuel Domínguez fins que el Ministeri designà Alier.

Es felicità efusivament el cap de secretaria, senyor Goday, que va passar de cap de secretaria a secretari membre de la Junta: *"por sus desvelos efectuados por su única iniciativa, en favor de los compañeros perseguidos por los rojos y para asegurar la dignidad de los bienes del colegio hasta el punto que su actuación le costó caer en manos de los criminales del S.I.M."*.

No era cert, ja que, com hem vist, la protecció de l'edifici va ser feta per les gestions del degà Roig i Bergadà, i tant els membres del Comitè com de la Junta de Moles, que en tot moment va fer gestions en relació amb els advocats que eren detinguts. Ell es limitava a la seva tasca de cap de secretaria.

Acordà, també, trametre al caudillo un telegrama expressant-li *“los sentimientos de reconocimiento y afecto al victorioso Ejército Nacional y a su glorioso Caudillo, jefe de la Nueva España”*.

La Junta ja començà a prendre acords de càstig envers els col·legiats i, així, acordà donar de baixa els col·legiats amb relació als quals no constés que haguessin obtingut el títol de llicenciat abans del 18 de juliol de 1936. En ser anul·lats els estudis fets a la universitat entre el 1936 i el 1938, van haver de fer de nou els cursos i obtenir de nou el títol.¹⁵³

També s'acordà que s'exigiria a les noves incorporacions, a banda dels documents i pagaments de drets ordinaris, una declaració jurada *“de antecedentes profesionales y políticos que será comprobada cuando las circunstancias lo aconsejen”*.¹⁵⁴ Era la primera mesura per a dur a terme la depuració política de tots els col·legiats.

S'acordà fer una gestió amb l'auditor de guerra, que s'encarregà que fessin els senyors Julià i Ibáñez, que eren alferes del cos jurídic militar, per tal que als advocats detinguts o que patien presó se'ls millorés, en allò que fos possible, el règim d'empresonament a què estaven sotmesos, sempre que fos possible i compatible amb els interessos de la justícia, i una millora en el tracte que rebien.

Es va adherir a la proposta el senyor Miserachs, fent constar *“que como ex-presos en el periodo de dominación marxista ha sufrido total abandono de los compañeros de carrera”*. Això no era veritat, ja que tant el Comitè com la Junta de Moles van fer sempre gestions per intentar alliberar els advocats que eren empresonats.

¹⁵³ Això afectà tota mena d'estudis fets en aquell període, de la mateixa manera que en virtut del Decret del 8 de setembre de 1939 s'anul·larien totes les disposicions, lleis i sentències del Tribunal de Cassació dictades a Catalunya en virtut de l'Estatut d'autonomia establert el 1932. Això suposà un càstig afegit a Catalunya, ja que no va ser així respecte a les disposicions de la República, atès que només quedaren anul·lades les dictades després del 18 de juliol de 1936.

¹⁵⁴ A l'annex I hi ha l'imprès de la declaració jurada.

El 9 de juny arribà una queixa de l'auditor de guerra contra el comportament de l'advocat Camil Trias Maxenchs,¹⁵⁵ així com la queixa de l'advocat Ròmul Rocamora pel tracte d'un funcionari de la Jefatura Provincial de Servicios Sindicales.

També, tal com manaven els ritus del nou règim, es va acordar col·locar en un lloc preferent de la sala de juntes un retrat del caudillo.

Per evitar l'intrusisme, la Junta s'adreçà al Sindicat vertical per demanar que no s'admetés la sindicació d'advocats si no acreditaven que estaven col·legiats.

La situació de desconcert dels altres col·legis de la província de Barcelona consta en les consultes adreçades al degà de Barcelona sobre com havien de renovar les juntes dels diversos col·legis. Veurem com en els diversos col·legis es restabliren les juntes i es va demanar al president de l'Audiència Territorial que es nomenés la Junta, i aquesta va trametre la petició al Ministeri, que no va prendre cap decisió excepte amb relació als col·legis de Madrid i Barcelona, en els quals va tenir cura de designar expressament una Junta afí del règim que s'encarregués de dur a terme la depuració política.

La Junta acordà trametre la petició al ministre de Justícia per tal que aclarís la situació i designés les noves juntes de la resta de col·legis catalans.

També es va plantejar si eren o no exigibles els honoraris dels advocats del període rojo, que al final s'acordarà que es podien reclamar.

Veurem que un dels motius primers d'expulsió o de suspensió en l'exercici d'advocats que duria a terme la Junta seria el fet d'haver actuat com a advocats davant de l'Oficina Jurídica a Barcelona i els Jurats i Tribunals Populars que s'encarregaven de jutjar les persones implicades en el cop d'estat, i després, les que donessin suport a l'exèrcit franquista. Aquest fet posà en qüestió i penalitzà la responsabilitat d'aquests companys davant del deure de l'exercici del dret de defensa de les persones encausades, ja que la funció essencial de ser advocat és la defensa dels interessos i els drets dels seus defensats. En l'imprès de la declaració jurada en el procediment de depuració s'inclouïen preguntes en aquest sentit.

¹⁵⁵ Aquesta queixa es va arxivar.

2.2. La justícia repressiva

Tan bon punt va entrar l'autoanomenat ***Ejército de Ocupación*** a Barcelona, aquest es va apoderar del Palau de Justícia, on es va instal·lar l'Auditoria de Guerra, on se celebraven els consells de guerra, entre d'altres, a la sala decorada amb art déco del dissolt Tribunal de Cassació de Justícia. L'auditor ocupava el despatx de l'antic president.

Els jutjats municipals, en canvi, estaven distribuïts en els antics districtes de la ciutat on seguien actuant. L'Audiència Provincial i Territorial, els jutjats de primera instància i d'instrucció, amb la resta de dependències que hi havia al Palau de Justícia, es traslladaren a l'edifici del Parlament de Catalunya.

En les memòries de l'advocat Josep M. Boix, sotmès a un consell de guerra¹⁵⁶ el 3 de juny del 1940,¹⁵⁷ hi diu que *"el Consell es constituí en la magnífica sala on actuà el Tribunal de Cassació de Catalunya. Jo havia assistit a la seva inauguració, vestit de toga, com a degà de la Facultat de Dret, juntament amb els col·legis d'advocats i de notaris, i el president de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació. Al meu arxiu conservo una foto d'aquell acte. Per la força dels contrastes, aquell memorable 3 de juny la tenia ben gravada a la imaginació"*.¹⁵⁸

Foren ocupades pels consells de guerra les audiències provincials de les altres capitals catalanes, i també es van celebrar judicis en altres indrets, com ara l'Institut Lluís de Peguera de Manresa¹⁵⁹ o el teatre Canigó de Vic, ja que hi havia jutjats militars repartits pel territori. De l'àmbit del Col·legi de Barcelona, consta que hi havia auditories a Berga i Arenys de Mar.¹⁶⁰

156 Va ser depurat i expulsat del seu càrrec de director general de la Caixa de Pensions, denunciat per Enrique Luño Peña, que, per designació de Franco, el va substituir fins al 1976. També va ser expulsat de la seva càtedra de dret mercantil. Luño va ser nomenat catedràtic de dret natural el 1939, i va ser degà de la Facultat de Dret i rector de la UB del 1945 al 1951.

157 Va ser condemnat per "auxilio a la rebelión" a dotze anys i un dia de reclusió temporal. Va romandre a la presó Model fins al juliol d'aquell any, en què va sortir en llibertat provisional.

158 Albert Pérez-Bastardas. Josep Maria Boix i Raspall (1887-1973). Barcelona: Edicions 62, 2016.

159 Carles Llussà Ruiz. Un episodi d'història de l'Institut Lluís de Peguera: els judicis sumaríssims del Tribunal Militar. Memòria.cat.

160 Creades pel Decret del 8 de novembre de 1939 i suprimides pel Decret del 23 de gener de 1940.

2.3. La depuració no es va esperar al tribunal depurador

El Col·legi va viure una situació d'interinitat respecte al procediment de depuració, ja que els estatuts de 1921 no donaven facultats a la Junta de sancionar els col·legiats per qüestions morals i, encara menys, polítiques. El Col·legi de Madrid aconseguí que el Ministeri de Justícia modifiqués els estatuts.¹⁶¹ No va ser fins al març del 1940, quan el Ministeri va modificar els articles del títol V dels estatuts de Barcelona que transformaren el procediment sancionador en el procediment depurador, que s'aplicà el mateix procediment que el Ministeri de Justícia havia establert per al Col·legi de Madrid.¹⁶²

La Junta contínuament rebia peticions d'informes d'antecedents sobre advocats col·legiats per part dels tribunals ordinaris en relació amb la depuració de funcionaris de la justícia. També, per part de l'Auditoria de Guerra. Moltes vegades, eren jutjats militars de fora de Catalunya que ho demanaven, com ara de Burgos o les Canàries, com consta a les actes.

Com hem vist, la Junta, en el període d'interinitat fins a la constitució del tribunal depurador, va fer presentar una declaració jurada als nous col·legiats o reincorporats sobre la seva actuació política i professional durant el període de guerra. Aquesta declaració deixava ben clar el caràcter polític de la repressió i que es considerava sancionable que els advocats haguessin participat en els tribunals del període de guerra a Catalunya. Un atac al dret i deure de defensa que té tot advocat, sigui quin sigui el caràcter del tribunal al qual es veu sotmès el ciutadà que defensa.

Des de la Junta del 9 de juny de 1936 van ser constants les denúncies d'avocats contra companys que els acusaven d'haver participat en l'Oficina Jurídica en representació de ciutadans o en els Tribunals Populars.

Començaren les denúncies contra companys dins del procés de repressió política. La primera va ser la de Lorenzo Galindo contra José Ramírez López, que va adjuntar una demanda que aquest darrer havia presentat a l'Oficina Jurídica. La Junta proposà que es procedís *ipso facto* a l'expulsió del Col·legi i elevà la proposta al Ministeri de Justícia per tal que fes la resolució definitiva. El mateix dia, el membre de Junta Alfred Casanova denuncià pel mateix fet Enric Galofré Haeffner,

¹⁶¹ Odre del 12 de setembre de 1939.

¹⁶² Ordre del 16 de març de 1940. BO de 18 de març.

“que llevaba demandas en nombre de sus clientes”. S’acordà comprovar els fets i procedir en conseqüència.

Com es pot veure, el simple fet de representar els interessos d’un ciutadà davant aquella oficina o, com veurem, en els Tribunals Populars, va ser motiu d’imposició de la sanció màxima, que era l’expulsió.

Seguidament, la Junta feu constar que *“los reunidos estiman el deber ineludible del momento e imprescindible colaboración al espíritu que informa a la nueva España, el proceder a una depuración de los letrados que integran la corporación a cuyo efecto se acuerda que para la próxima sesión, los miembros de la junta expresen su opinión respecto a la cuestión y el procedimiento que estiman debe seguirse para la formación del expediente y proposición de sanciones”*.¹⁶³

El dia següent acordaren les normes que havien de seguir en el procediment de depuració.

1. Constituir un tribunal permanent per a la depuració dels membres del Col·legi *“únicamente al aspecto de su moral profesional, sin entrar en el social o político”*.
2. Fan una crida a tots els col·legiats perquè denunciïn fets que suposin *“una actuación profesional moralmente reprovable”*. El secretari i altres membres revisarien els expedients de l’arxiu de secretaria, i separarien aquells dels quals es desprenguessin conductes professionals “deficientes”. Això contradiu el criteri que manifestaven des de l’inici del procés, que només es depurarien els que demanessin la reincorporació.
3. Amb les denúncies i expedients separats, un jutge instructor, de manera sumària, faria diligències per esbrinar la conducta, en la mesura del possible escoltant a l’interessat, i es passaria l’expedient a la Junta.
4. La Junta en ple examinaria els expedients i quan resultés justificada una conducta *“profesional deficiente en el aspecto moral”*, considerarien la persona indigna de seguir exercint la professió, la donarien de baixa i en comunicarien els motius al Ministeri de Justícia, al president de l’Audiència

¹⁶³ Acta del 9 de juny de 1939.

i al jutge degà, i també es publicarien les baixes a la circular del Col·legi.

5. En el cas d'advocats que haguessin actuat a l'Oficina Jurídica o en els organismes "*de la llamada justicia revolucionaria del pueblo*", l'expedient tindria un caràcter especial, es comprovarien els fets i es prendria una resolució per part de la Junta.

Aquests punts prefiguraven una depuració política i no professional, com retòricament es deia. El més greu és que es cridava els companys a la delació. Com veurem, molts advocats s'hi van afegir.

La Junta, i especialment el secretari, senyor Goday, que passà de cap de secretaria a ser secretari de la Junta designat pel Ministeri de Justícia, va excloure immediatament la utilització de la llengua catalana que havia estat la pròpia i d'ús normal del Col·legi des dels anys vint. A les carpetes i les fitxes dels expedients personals que eren redactades en català posaven a sobre un tampó que deia "*Viva España*". També es poden veure anotacions que feia el mateix Goday, com ara en els expedients d'advocats afusellats per l'Auditoria de Guerra, on posava amb la seva lletra a mà "*Fusilado por la justicia de Franco*".

En aquest sentit, es va acordar demanar al jutge del Jutjat de Primera Instància número 11 de Barcelona, que tenia la documentació sobre els antecedents de l'Oficina Jurídica, que facilités dades al Col·legi.

Començava així una tasca de depuració i persecució que no tan sols s'aplicava als que es reincorporaven o s'incorporaven de nou al Col·legi, sinó que també es cercaven persones col·legiades que haguessin tingut una activitat política republicana o catalanista.

Així, s'acordà obrir expedients a Antonio Rato Sastrón i Baltasar Puig de Barcadí, ja que entenien que havien participat a l'Oficina Jurídica.

La Junta va rebre diverses peticions de persones que es trobaven a l'exili i que volien tronar a Barcelona, i demanaven la col·laboració del Col·legi. La resposta va ser negativa i es van incloure en l'acta consideracions despectives. Ho demanà Ignacio M. de Emilio, de la qual cosa acordaren informar la policia, el cap provincial de la Falange, per tal que ho tinguessin en compte, i es va acordar instruir-li expedient de depuració per considerar que va ser defensor i home de confiança

de membres de la CNT. També s'obrí expedient a Josep Sanchís Sans per la seva intervenció en el sindicat d'advocats de la CNT.

Un altre cas semblant va ser la petició d'Antoni Cases Casan,¹⁶⁴ que es col·legià durant la Guerra, que es trobava a Marsella, amb relació al qual van fer constar que tenia "*pésimos antecedentes*" per una actitud abusiva en els seus honoraris demanats a "*personas perseguidas por sus ideales políticos y religiosos ante Tribunales Rojos*". A més, van posar en coneixement de la Jefatura Superior de Policía i el cap provincial de la FET i de les JONS¹⁶⁵ el fet que pertanyia a la maçoneria per tal que informessin les autoritats del Movimiento Nacional (MN) a aquella ciutat francesa. I encara que no hagués demanat la incorporació, s'acordà donar-lo de baixa del Col·legi "*a perpetuidad*". Un concepte poc jurídic, ja que un procediment sancionador com el de caràcter penal sempre està sotmès a la caducitat dels antecedents que comporten la sanció o la pena.

Com podem veure, la Junta va ser molt proactiva no només en fer la depuració teòricament professional, sinó a més en denunciar a la policia, Auditoria de Guerra o el Tribunal de Responsabilitats Polítiques els advocats, encara que no s'haguessin col·legiat de nou, sobre la base d'imputacions de caràcter polític o moral.

Atesa la situació d'interinitat sobre les depuracions es van desatendre moltes peticions de companys que es volien col·legiar i estaven pendents de la resolució de l'expedient, cosa que va provocar constants protestes dels que estaven pendents de resolució.

Varen ser constants els acords per demanar al Ministeri que regulés el procediment de depuració. També es van fer molts viatges a Madrid per a fer gestions en aquest sentit.

De tota manera, la tasca depuradora no s'aturava i en l'acta del 13 de juliol consta que es van donar de baixa a perpetuïtat, també: Josep Andreu i Abelló, Josep Boronat Requesens, Antoni

¹⁶⁴ Acta de 13 de juliol de 1939.

¹⁶⁵ El nou règim va crear un partit únic que va unir la Falange i els carlins amb el nom de FET i de les JONS. Aquesta organització va establir la seva seu a Barcelona, al Passeig de Gràcia, a la seu del Círculo Ecuestre, i des d'allí actuaven les diverses seccions, una de les quals era el Servicio Provincial de Información y de Investigación. En aquest darrer, el cap era el capità de la Guàrdia Civil Bravo Montero, que va actuar com a una veritable policia paral·lela fins al 13 de març, quan aquesta funció va quedar reservada a la policia. Es va dir que fins aquella data havien fet un miler de detencions. De tota manera, seguí el servei d'informació, que va actuar activament cercant antecedents dels ciutadans, que posaven en coneixement de la policia o dels diversos tribunals repressius, l'Auditoria de Guerra i el TRRP (Tribunal Regional de Responsabilidades Políticas). Joan M. Thomàs. Falange, guerra civil, franquisme, FET i de las JONS de Barcelona en els primers anys del règim franquista. Barcelona: PAMSA, 1992

Fernández Ros, Lluís Jayme Zamora, Eduard Ragasol Sarrà, Pelai Sala Berenguer i Mariano Sánchez Roca, per "su intervención y actividades en favor de elementos de la llamada justicia roja revolucionaria"; Ignacio M. de Emilio Domínguez, "**por malísimos antecedentes profesionales y privados y apoyo a elementos revolucionarios rojos**"; Ricard Gordó Fornés, "**por pésimos**" antecedentes profesionales, objeto de varios expedientes y organizador de la Oficina Jurídica"; José Juan Serna, per haver participat en els intents d'ocupar l'edifici del Col·legi i el Palau de Justícia, i haver establert una Oficina Jurídica a Granollers; Josep Medina Rodríguez, també per intervenció en l'Oficina Jurídica i en "**un tribunal revolucionario**", i per haver fet publicitat al diari El Diluvio; José Merino Blázquez, per pertànyer a l'Oficina Jurídica, per compartir assessories d'empreses amb Barriobero i assessorar el PSUC; Miguel Morales Romero, per haver participat en l'intent d'ocupació del Col·legi i ser agent del SIM; Josep M. Pou Sabater, per haver tingut moltes queixes en el seu expedient i per haver estat condemnat en consell de guerra a 12 anys de presó; Vicente Suárez Vázquez, per "**pèssims**" antecedents professionals i per participar al Tribunal Revolucionari de Sant Andreu i la Seu d'Urgell.

Deien que Josep M. Xammar Sala es va exiliar a l'Argentina el 1926 per un alçament de béns quan va fugir de la dictadura i sempre va tenir una actuació política com a membre d'Estat Català.

Veiem que aquesta llista és treta a partir dels expedients i d'informacions genèriques, ja que no consta mai que es basés en mals antecedents professionals. Malgrat que la Junta repetí que no es depuraven sobre la base d'opinions polítiques o socials, sinó per actes de la moral professional, el concepte de moral solia incloure consideracions polítiques o el fet que en el seu exercici professional s'hagués actuat o participat en el que consideraven la "**justicia roja**". Demostra no només una actitud repressiva molt activa basada en denúncies sinó també un interès clar de fer fora persones del Col·legi per la seva posició política durant el període republicà.

El 20 de juliol es demana informació sobre García Caballar al Jutjat de Primera Instància sobre la seva intervenció a l'Oficina Jurídica.

Sobre la intervenció de José Ramírez López, denunciat per Lorenzo Galindo en defensa de la senyora Francisca Torreijo Polo, s'acorda donar-lo de baixa del Col·legi; comunicar l'acord al ministre de Justícia; donar-ne compte a l'Audiència i als tribunals de Barcelona, i publicar l'acord a la circular del Col·legi.

Es decideix intervenir davant l'auditor per la detenció del company José Isanger París, del qual es tenen bons antecedents del seu exercici professional.

També es tracta l'assumpte d'una intervenció de Francesc Fornier com a advocat demandant a l'Oficina Judicial, amb relació al qual acorden instruir un expedient d'acord amb els criteris acordats en una junta anterior.

Es contestà a l'Auditoria de Guerra sobre l'advocat Josep Gol Boguñà i diversos fiscals i magistrats de l'Audiència.¹⁶⁶

Es tramet una carta al Ministeri per demanar reformes a la LEC i en relació amb les depuracions s'insisteix en la consulta del 27 de juny ***“respecto al criterio que seguirá para la depuración social y política de los abogados.”*** Aquesta afirmació contrasta amb les afirmacions de fer només una depuració estrictament relativa a l'honor professional i deixa en evidència la realitat.

El 10 d'agost trobem la primera comunicació tramesa pel Tribunal de Responsabilitats Polítiques, que demanava que se li trametés una llista en què se l'informés dels fets pels quals els advocats havien estat sancionats en el procés depurador. Els trameteren la llista dels sancionats per si podien ser objecte del procediment de la llei de creació d'aquell tribunal.

Per tal de posar les bases de la depuració general que el Col·legi havia de fer de tots els advocats, s'acordà repartir l'imprès de declaració jurada que els col·legiats haurien d'omplir com a diligència inicial.

També s'acordà iniciar diligències sobre l'exordenança de Josep de la Llera Román ***“atendidos los malos informes y antecedentes que de su actuación en el periodo de dominación marxista de julio del 1938 a enero del 1939 se tienen del mismo”***.¹⁶⁷

Miserachs i Soler Ganer¹⁶⁸ van donar compte de la revisió dels expedients de col·legiació dels advocats i s'acordà donar de baixa del Col·legi ***“por servicios prestados a la llamada justicia***

¹⁶⁶ Acta de 3 d'agost de 1939.

¹⁶⁷ Es va acordar no readmetre'l i, per tant, sancionar-lo en l'expedient de depuració. Acta de l'11 de gener de 1940.

¹⁶⁸ Acta del 10 de juliol de 1939.

revolucionaria” Armand Costel Pla, Josep Casals Baltà, Josep Chaparro Riera i Francesc Corbella Alegret. També Joan Casanellas Ibarz,¹⁶⁹ Joan Casanovas Maristany,¹⁷⁰ Lluís Companys i Jover, Camil Companys i Jover i Pere Coromines Montaña¹⁷¹ **“por los cargos de responsabilidad que ocuparon en distintos organismos de los gobiernos Central y de la Generalidad o por su intervención en partidos políticos del Frente Popular y [porque] avalaron los excesos y persecuciones de la justicia revolucionaria”**.

Si bé es plantejava la depuració de les persones que volien seguir col·legiades o que es volien col·legiar de nou a partir del 1939, aquestes depuracions no tenien cap sentit, ja que no podien ser expulsades si no havien demanat l'ingrés. L'únic sentit era fer evident la participació de la Junta en la persecució política fonamentada en motius polítics, com evidencien les actes. En el cas de Lluís Companys, no havia exercit des de la proclamació de la República, i el seu germà Camil havia format part del Comitè i de la Junta elegida, sense tenir un paper polític ni de responsabilitat rellevant, amb la particularitat de ser el germà del president. Aquest darrers foren depurats únicament per purs motius polítics, sense cap altra causa.

Consta a l'acta que el degà havia fet gestions prop de l'Auditoria de Guerra per demanar la llibertat dels senyors Gassiot Magret i Reynals, que estaven detinguts a la Prefectura Superior de Policia de Via Laietana.

S'informà el magistrat encarregat de la depuració del personal de l'administració de justícia que no hi havia res en contra de la conducta “moral professional del magistrat Agustí Altés Pallàs” de manera que la consideraven una persona afí al Moviment Nacional.¹⁷²

La Junta acordà de fer gestions davant del president del Tribunal de Responsabilitats Polítiques per demanar-li que no es possessin obstacles a la intervenció dels advocats en aquells procediments.

169 El 18 de juliol fou detingut a Calatayud quan anava en tren a Madrid amb Arturo Menéndez, excap de la Direcció General de l'Estat. Ambdós foren duts a Saragossa i després a Pamplona, on foren condemnats a mort per les autoritats franquistes. Menéndez fou afusellat, però Casanellas, després de vuit mesos d'empresonament, fou bescanviat per Josep M. Milà i Camps, comte del Montseny, que seria el primer president de la Diputació de Barcelona franquista. Per tant, durant la guerra no va tenir cap mena de responsabilitat política significativa.

170 Va ser president del Parlament del 20 de juny de 1933 fins l'1 d'octubre de 1938, quan dimití i marxà definitivament a l'exili per la seva seguretat. Del 31 de juliol al 26 de setembre del 1936 va ser conseller primer. El novembre d'aquell any marxà a França i tornà el 1937, fins que dimití com a president del Parlament.

171 Va ser comissari de museus durant la guerra.

172 Acta del 17 d'agost de 1939.

El senyor Miserachs informà de l'expedient de depuració instruït a Francesc Fornier Guzmán arran de la denúncia feta per Pau Prunera Mas per haver comprovat que va presentar una demanda a l'Oficina Jurídica, i se li va imposar una sanció de baixa provisional immediata.

El fet que es fes constar la baixa **“provisional”** era pel fet que la Junta estava en fals pel fet de no tenir un procediment fonamentat en els estatuts, que no havien estat encara modificats.¹⁷³

L'Audiència, en alguna de les denúncies a advocats que seguien actuant, va plantejar que no es podia considerar efectiva la sanció fins que no fos ferma. Això va crear una situació inestable fins que no es va resoldre mesos més tard per una consulta de la Junta al Tribunal Suprem.

També s'acordà instruir un expedient a Francesc Piniella, denunciat per Ramon Magnet Guiu per haver actuat davant de l'Oficina Jurídica, i a Oleguer Ramon de la Requeza, d'acord amb la revisió que s'estava fent dels expedients.¹⁷⁴

Es demanà l'indult del comandant Antoni Aymat pels antecedents que constaven al Col·legi en defensa dels perseguits i pel fet que ell era perseguit pel SIM.¹⁷⁵

José A. Ramírez López va ser donat de baixa, i en ser depurat demanà a la Junta que se li facilitessin les resolucions i notes favorables que constaven en el seu expedient professional, que incloïen el premi de Llicenciatura Duran i Bas. I també ho fou l'advocat A. Martí Daroca, que estava empresonat a la presó Model.

També es donaren de baixa Àngel Samblancat Salanova i Carles Vilarrodona Iglesias.

Es rebé un ofici de l'Audiència Territorial en què es donava compte de la llista de col·legiats a Madrid que havien estat suspesos de l'exercici i s'acordà donar de baixa els que també estiguessin col·legiats a Barcelona. A petició del governador civil, s'envià una col·lecció del Diari Oficial de la Generalitat al Tribunal Suprem.

173 Acta del 24 d'agost de 1939.

174 L'expedient va ser sobresegut a la següent Junta del dia 14 de setembre de 1939.

175 A la Junta de 5 d'octubre, Aymat trameté una carta a la Junta agraïnt les gestions fetes per obtenir el seu indult.

Estant detingut l'advocat Josep Reynals, es demanà a la policia entrar al seu despatx per a retirar documentació en relació amb diversos assumptes que portava.

Els recursos formulats tant per Galofré com per Francesc Fornier contra l'acord d'expulsió, així com tots els que formularen altres depurats, van ser desestimats.¹⁷⁶

Francesc Fornier Guzmán va recórrer la seva sanció i, com es feu amb els altres recursos, la Junta confirmà la sanció.¹⁷⁷

Es tracta de l'expedient d'Enric Galofré Haeffner. Es ratificà la sanció d'expulsió pel fet que la seva actuació a l'Oficina Jurídica havia estat com a actor i no com a demandat. Per aquella actuació consideraren que no era **“digne de seguir exercint com a advocat”**, per la qual cosa el donaren de baixa en l'exercici i en el Col·legi, s'establí que fos efectiva la baixa provisional, i s'acordà comunicar-ho a totes les autoritats.

La concepció que tenia la Junta del dret a la defensa era reduccionista, ja que no incloïa la defensa dels interessos dels ciutadans com a actors, en reclamació a un tercer, i això es feu per un capteniment purament polític de considerar deshonrosa l'actuació dels advocats en aquell organisme. El senyor Miserachs es va abstenir pel fet que Galofré l'havia defensat davant del Tribunal Popular de manera desinteressada, però això no li valgué de res.

Es feu constar aquell mateix dia que, tot i no haver demanat de ser inscrit al Col·legi, ja que es va disposar la baixa de tots els col·legiats, per haver intervingut en organismes del que anomenaven justícia revolucionària, acordaren la baixa a perpetuïtat de diversos càrrecs de magistrats i fiscals dels Tribunals Populars creats per la Generalitat.¹⁷⁸ Gabriel Mur Castan, Ramon Palazón Bertran, Ramon Pérez Noriega, Segimon Pérez Verdú, Jesús Pinilla Forsell i Eduard Sanjuan.

La Junta s'adreçà al director de la Model per demanar-li que milloressin el tracte als advocats que estaven detinguts en aquella presó, i acordà trametre-li la llista d'advocats que hi havia empresonats.

176 Actes de 10 i 26 d'octubre de 1939.

177 Acta del 21 de setembre de 1939.

178 Decret del 13 d'octubre de 1936 d'Andreu Nin.

Cal dir que amb les dades de les actes no es pot constatar el nombre d'advocats que eren detinguts o empresonats.

El senyor Miserachs va donar compte de l'expedient instruït a Claudi Garcia Carballar per la denúncia de Lluís Trullàs, que, pel càrrec que se li imputava, podia donar lloc a l'expulsió. S'acordà completar la informació i portar-lo a una propera junta per decidir al respecte. També el diputat Julià informà de les denúncies fetes per haver intervingut en l'Oficina Jurídica contra Rafael Rubio Vilches¹⁷⁹ i Francesc de P. Aguló, als quals s'obrí un expedient de depuració.

La família de Josep Reynals Marcó demanà que es trametés al jutge especial militar de l'Auditoria de Guerra una comunicació on es fes constar que sempre havia tingut una conducta professional honorable i correcta.¹⁸⁰

De nou, s'acordà insistir al ministre de Justícia que modifiqués els estatuts del Col·legi per establir un procediment per a dur a terme la depuració general de tots els advocats col·legiats.

Es notificà a la Delegació Provincial d'Informació i Investigació de la FET i de les JONS que el Col·legi no disposava de la informació que es demanava dels advocats Lluís Riera Soler i Francesc Xipell de Gallart. Pere Llampallas demanà que s'informés al jutge militar que li instruïa una causa que certifiqués que no va participar ni com a magistrat ni com a fiscal de cap tribunal revolucionari. Es donà compte que la Sala de Govern de l'Audiència considerava no executiva la baixa provisional amb què havia estat sancionat l'advocat Francesc Fornier Guzmán, i que aquest advocat va citar el Col·legi a un acte de conciliació sobre aquesta qüestió al Jutjat Municipal número 3 de Barcelona. Van acordar mantenir l'acord i no accedir al desglossament de documents del seu expedient de depuració que demanava el lletrat, i que consideraven ofensiva la citació a l'acte de conciliació.

També consideraren que la citació del jutge Joaquim de Sarriera i el secretari Salvador Ariza Urbano dels col·legiats era una falta d'atenció i respecte envers la Junta, ja que consideraren que, a banda de tramitar la conciliació, els haurien d'haver avisat particularment del fet per motius de *"delicadesa i de jerarquia"* que deien que la Junta aplicava a tots els col·legiats, *"excepción hecha de aquellos que por su destacada actuación en el periodo rojo se ha visto obligada a*

¹⁷⁹ Va ser sobresegut en la Junta del 4 de gener de 1940.

¹⁸⁰ Acta del 2 de novembre de 1939.

sancionar y uno de los cuales es el que está produciendo la demanda en cuestión".¹⁸¹ Una particular visió de la independència de la justícia, ja que ni que fossin col·legiats no depenien jeràrquicament del Col·legi, i del dret a la defensa de tota persona a la qual s'imposés una sanció. Unes manifestacions que, de fet, reconeixen que als sancionats del període rojo no se'ls reconegué cap dret ni consideració.

Es donà compte de les gestions fetes al Govern Civil per a la detenció d'Ignasi Janer Sagristà, que va ser posat en llibertat a les poques hores.

Es contestà a la Delegació Provincial d'Informació de la FET i de les JONS que al Col·legi no li constaven antecedents dels advocats Ramon Nogués Biset i Domènech Palet Bartra.

La Junta rebé una petició d'Odó Hurtado,¹⁸² que demanava que se li trametés un certificat en el qual s'indiqués que havia exercit com a advocat a Barcelona. La Junta, entenent que no pertanyia al Col·legi, i que podia estar afectat per la Llei de responsabilitats polítiques, ho comunicà al president d'aquell tribunal per demanar-li si podia expedir aquella certificació. El tribunal va contestar que estaven instruint-li una causa, per la qual cosa acordà no trametre la certificació demanada.¹⁸³

La Junta acordà demanar a l'auditor de guerra de Catalunya que es retornessin al Col·legi les dependències de la sala de togues del Palau de Justícia que ocupava, ja que es preveia el trasllat de les dependències de l'Audiència a inicis del 1940.¹⁸⁴

Carles Crehuet, que havia estat absolt en el consell de guerra, demanà la incorporació, encara que no disposava del testimoni de la sentència, per la urgència que tenia de poder exercir com a advocat.¹⁸⁵

En la darrera junta de l'any es feu constar que, com que els estatuts col·legials estaven suspesos,

¹⁸¹ Acta del 17 de novembre de 1939.

¹⁸² Fill d'Amadeu Hurtado, que havia estat degà del Col·legi.

¹⁸³ Actes del 30 de novembre i 14 de desembre de 1939.

¹⁸⁴ Des del gener del 1939 l'Auditoria de Guerra va desplaçar del Palau de Justícia l'Audiència, que es va traslladar a les dependències del Parlament.

¹⁸⁵ En l'acta del 18 de gener de 1940 es rebé el testimoni de la sentència absolutòria, i se seguí l'expedient depurador i se li donà vista.

no es podia celebrar l'Assemblea General, i s'acordà publicar l'estat de comptes i el pressupost del 1940 al Butlletí Oficial de la Província de Barcelona per si es volien presentar observacions.

Com que en els processos militars no hi podien intervenir els advocats, no era possible la comunicació amb els presos que eren a la Model. Aquesta incomunicació també afectava els presos per la jurisdicció ordinària, ja que la Junta demanà al director de la Model restablir les comunicacions, tal com establia la Reial ordre del dia 1 de juny de 1926. Aquella Reial ordre establia que, per a la comunicació amb els presos, els advocats només havien de disposar del volant emès pel degà del seu col·legi.¹⁸⁶

A proposta del senyor Miserachs, la Junta acordà sancionar el senyor Francesc de P. Aguiló amb una reprensió pública amb correcció disciplinària per haver desobeït les normes dictades per la Junta en relació amb el fet que els advocats no poden intervenir davant de la jurisdicció militar. No tan sols es produïa una limitació del dret de defensa en no poder intervenir els advocats en els consells de guerra, sinó que la Junta sancionava els advocats que gosaven intentar intervenir en defensa d'un ciutadà que hi estava encausat.¹⁸⁷

Seguiren les constants peticions dels jutges de primera instància sobre els antecedents d'advocats. El procediment de depuració seguia, i així s'acordà recordar als col·legiats que havien de presentar les declaracions jurades abans del 29 de febrer.¹⁸⁸

Als nous col·legiats, se'ls va seguir requerint acreditar que havien acabat els estudis abans del 18 de juliol del 1938, atès que es van anul·lar els estudis practicats durant la guerra a la zona republicana i, per tant, a la Universitat de Catalunya. Als que es reincorporaren, a banda de la documentació ordinària, se'ls va seguir exigint la declaració jurada a efectes de la depuració pel fet d'haver estat advocats en el període de guerra per censurar la seva activitat professional.¹⁸⁹

186 Acta del 4 de gener de 1940.

187 Acta de l'11 de gener de 1940.

188 Acta del 18 de gener de 1940.

189 Acta del 25 de gener de 1940.

La Junta delegà a Alfredo A. Casanova l'assistència a l'acte d'inauguració del monument a la victòria.¹⁹⁰

El degà de la Facultat de Dret va trametre al Col·legi un exemplar del primer fascicle d'edició de la compilació de decrets en versió medieval castellana preparada per commemorar el primer any de la "*liberación de Barcelona*" per tal que s'incorporés a la biblioteca. Un signe del nou règim, que edità una publicació de dret castellà quan el que era vigent a Catalunya era el dret català en tota la seva extensió.

En no resoldre's la qüestió pendent de la modificació dels estatuts per tal de legalitzar les depuracions que s'estaven fent de manera contrària als estatuts vigents, es va acordar nomenar el col·legiat Alejandro Mendoza, que residia a Madrid, per tal que fes gestions al Ministeri de Justícia.¹⁹¹ A la junta següent s'acordà trametre al Ministeri una comunicació de les tasques fetes per la Junta des que va ser nomenada, que s'encarregà a Alfredo A. Casanova, així com reclamar la necessitat que tenia que es modifiquessin els estatuts.

El 25 de gener de 1940¹⁹² es dictà una disposició sobre la revisió de les sentències de l'Auditoria de Guerra, tot i que el procediment establí que les actuacions es farien d'ofici, i no s'establí la intervenció d'advocat en l'assessorament de la interpretació de les normes de commutació establertes en aquella ordre. Un intent molt tímid de defensar el dret de defensa dels advocats en el procediment militar.¹⁹³

La Junta rebé una carta del fiscal del Tribunal Suprem que contestava el prec que la Junta li havia formulat en relació amb la necessitat de modificar els estatuts, que estava pendent.

La Junta acordà que els excombatents haurien de pagar la quota d'incorporació vigent abans del 18 de juliol de 1936, i que als incorporats, se'ls retornaria la diferència. En la postguerra, els

190 Monument del passeig de Gràcia-Diagonal que era dedicat a Pi i Margall, que va ser modificat traient l'estàtua de la República que hi havia al cim de la columna i posant al peu amb les inscripcions i l'escut franquista i una estàtua de Frederic Marès.

191 Acta del 25 de gener de 1940

192 Ordre del 25 de gener de 1940.

193 Ordre del 25 de gener de 1940, que establí que en els casos de penes més greus de mort i de presó perpètua no s'establí la possibilitat de commutació. De fet, es feu una revisió de les penes imposades per tal de reduir-ne l'abast atès el gran nombre de persones jutjades en consells de guerra empresonades en compliment de llargues penes.

excombatents tindrien moltes facilitats i privilegis en molts àmbits, tant en els estudis universitaris com en les taxes de col·legiació.

Els familiars de l'advocat Josep M. Boix i Raspall, que havia estat director de la Caixa de Pensions, van demanar al Col·legi que intervingués al seu favor, ja que havia estat detingut i sotmès a la jurisdicció de guerra.¹⁹⁴

La Junta recordà que els advocats, a més de vestir toga als judicis, havien de portar birret, vestit fosc i corbata negra.¹⁹⁵

El fet que la Junta, com en el cas del col·legiat Crehuet, demanés a l'Auditoria que es trametés el testimoni de la sentència absolutòria del senyor Martí Daroca demostra que no s'expedien a petició de la persona interessada.¹⁹⁶

Les reincorporacions seguien essent controlades, com va ser el cas del senyor Ferran García Masó, que va quedar pendent de la depuració perquè es poguessin estudiar amb deteniment *"todos los antecedentes que concurren en el solicitante"*.¹⁹⁷

Consta una petició referent al despatx de Rafael Closa¹⁹⁸ (que era a l'exili), que era ocupat per Ricardo Sánchez Moya, cap de l'exèrcit franquista, per tal que es pogués retirar documentació del procurador Josep Riera Casas. El 1939 molts domicilis de persones que marxaren a l'exili van ser ocupats per militars de l'exèrcit ocupant, com en aquest cas.

En no resoldre's el problema dels estatuts, la Junta designà l'advocat de Madrid Alejandro Mendoza y Arias Carvajal perquè s'encarreguessin de defensar assumptes d'interès del Col·legi davant del Ministeri i altres organismes, i fer-hi gestions.

194 Va ser detingut el dia 6 de febrer de 1941 i l'endemà entrava a la Model. No en sortí fins el dia 18 de juliol de 1940, després de ser jutjat en consell de guerra.

195 Acta del 15 de febrer de 1940.

196 Acta del 22 de febrer de 1940.

197 Acta del 29 de febrer de 1940. Era oficial de l'exèrcit de la República, de 36 anys, que va ser condemnat en un consell de guerra el 1939 a 6 mesos i 1 dia de presó, que ja devia haver complert.

198 Rafael Closas va ser membre de la Comissió Jurídica Assessora i el 1935 va escriure un llibre titulat El problema del règim transitori de Catalunya arran de la suspensió de l'Estatut i el nomenament d'un governador general a Catalunya, que el Tribunal de Garanties va declarar inconstitucional el gener del 1936.

Pel que fa a la reincorporació i depuració de l'advocat Carles Crehuet i Roig, que ja havia acreditat que havia estat absolt del consell de guerra, el senyor ponent Miserachs acordà sol·licitar a l'alcalde, al governador civil, al cap local de la Falange i al bisbe de Girona que informessin **"sobre la actuación política y profesional, así como de la consideración social que merecía en período rojo el indicado colegiado"**.¹⁹⁹ Una mostra de l'actuació persecutòria que es va dur a terme contra determinades persones més enllà de la teòrica depuració en relació amb l'actuació estrictament professional.

L'advocat Miguel López del Vallado,²⁰⁰ que es trobava complint una condemna de 15 anys de reclusió al penal de Sant Miquel dels Reis de València, demanà que se li donés un ajut atesa la seva situació econòmica i el seu delicat estat de salut. La Junta acordà donar 150 pessetes durant tres mesos als seus familiars i fer gestions per a millorar la seva situació. En la mateixa junta, la petició d'ajut de l'advocat Pere Llampallas²⁰¹ es passà a la Mútua perquè fos atesa. Molts advocats, tant en temps de guerra com en la postguerra, es trobaven en una situació econòmica precària i s'adreçaven al Col·legi per demanar ajut.

Varen seguir les peticions d'informació d'antecedents i, en aquest cas, el Jutjat Militar número 3 en demanà d'Antoni Drets Campamà. Acordaren contestar que era una persona d'una immillorable conducta personal i professional. També s'acordà que totes les peticions d'informació dels tribunals es passessin a la Junta de Govern perquè hi poguessin contestar amb coneixement de causa.

En la Junta de 20 de març es donà compte de la publicació de l'Ordre del dia 16, que es limitava a modificar el capítol V dels estatuts de 1921 amb la redacció que es va donar als estatuts del Col·legi de Madrid en l'Ordre de 20 de setembre de 1939. A l'acta consta simplement que es dona compte de la publicació i s'acorda publicar un anunci oficial a la premsa amb la relació dels advocats que fins aquell moment havien estat sancionats per tal que poguessin interposar un recurs en el termini de quinze dies.²⁰² La norma de Madrid establí un primer recurs davant

199 Acta de 7 de març de 1940.

200 Acta de 14 de març de 1940.

201 A Pere Llampallas se li va obrir un expedient de depuració que es va cloure amb l'expulsió, i en el consell de guerra va ser condemnat a mort. Fou executat el mateix 1939.

202 El dia 24 de març es va publicar la llista a diversos diaris de la ciutat. En aquesta llista es van incloure, a més dels col·legiats de Barcelona, d'altres expulsats pel Col·legi de Madrid que estaven també col·legiats al de Barcelona, que sumen un total de quaranta-cinc persones.

del tribunal depurador i contra la resolució que dictés, un recurs a la Sala de Govern del Tribunal Suprem.

Fins aquell moment, la Junta havia resolt les sancions i els recursos interposats, i en tots els casos els havien confirmat. Ara, davant la petició de revisió de José Ramírez López, que havia estat el primer expulsat, acordaren dir-li que presentés un escrit i que el tribunal depurador el resoldria.

Així, la Junta, davant la sol·licitud de reincorporació d'Antoni Font Utgés, acordà no resoldre-la fins que el Tribunal de Responsabilitats Polítiques no dictés sentència en el procediment que tenia obert. Ací veiem l'entramat dels procediments de la repressió en què es podia veure involucrada una persona. Un consell de guerra i un procediment de responsabilitats polítiques aturava la possibilitat de poder exercir, ja que la depuració prèvia a la reincorporació no era resolta, com veiem en aquest cas. Això només afectava les persones sospitoses de ser *desafectas*, ja que veiem que en cada junta s'aprovaven reincorporacions en què el procediment de depuració era un pur tràmit.

Tot i que se seguien fent consells de guerra al Palau de Justícia, l'Audiència Provincial, que instruïa les causes penals, l'abril de 1940 ja havia retornat al Palau de Justícia i per això es va fer constar que havia rebut les claus d'una petita habitació on instal·larien provisionalment la sala de togues, ja que bona part de l'edifici estava encara ocupada per l'Auditoria de Guerra.

A la Junta del 4 d'abril del 1940 es rebé un ofici del Jutjat Especial d'Oficials Generals de l'Auditoria, en què es demanava informació respecte a la conducta seguida per l'advocat Enric Galofré en el període revolucionari i en relació amb el Glorioso Movimiento Nacional (GMN).²⁰³

En la següent junta es constituí el tribunal que, d'acord amb l'Ordre, estaria integrat per la Junta i dos advocats, el de més edat i el més jove. El més gran va ser Joan Mas Yebra, col·legiat el 1880, que d'entre els més grans era el que es trobava en condicions per assumir el càrrec, i Joan Costa Simón, col·legiat el 1940.²⁰⁴ Acordaren fer la designació a través de la Junta i no de l'Assemblea General *“por no encontrarse en la actualidad en época estatutaria para su celebración ni regulada en el mismo”*. Un raonament absurd. El fet és que des de la constitució de la Junta

²⁰³ Galofré va ser jutjat el mateix 1940 i a la sentència va ser condemnat a 12 anys i 1 dia de presó.

²⁰⁴ Acta del 4 d'abril de 1940.

governativa no s'havia celebrat cap junta, la del final de 1939, perquè es trobaven suspesos els estatuts, i en aquest cas sí que els estatuts preveïen la possibilitat de fer juntes extraordinàries, però la Junta preferí no trobar-se amb l'opinió dels col·legiats i va seguir actuant com una Junta imposada d'esquena als col·legiats que només es devia al Ministeri de Justícia.

Com hem vist, el Col·legi va viure en els primers temps posteriors a l'ocupació una situació il·legal respecte als estatuts vigents de 1921, en els quals el procediment de depuració per motius polítics no estava previst, i malgrat això, els primers anys la Junta ja va instruir expedients i va expulsar i sancionar diversos advocats. Aquesta situació irregular no es va acabar fins que es va dictar l'Ordre ministerial del 16 de març de 1940, en què es van declarar modificats els estatuts amb el procediment sancionador establert per al Col·legi de Madrid.

De tota manera, restà pendent si la resolució que imposava una sanció era executiva, malgrat que es presentessin els recursos previstos. L'Audiència Territorial de Catalunya interpretava que no era executiva.

La Junta va maldar per intentar defensar l'executivitat de les sancions acordades. En aquest sentit, la Junta va fer una consulta al Tribunal Suprem que la Sala de Govern va resoldre el dia 6 de juliol de 1940, aplicant la normativa de depuració dels funcionaris públics, i interpretà que les resolucions del tribunal depurador eren executives des que eren dictades. El Tribunal Suprem va notificar la certificació d'aquest acord a la Junta el 16 de juliol. Per la seva banda, el degà va comunicar aquest dictamen al president de l'Audiència Territorial en un escrit de 19 d'agost de 1940. Així es tancava aquesta interpretació discordant de l'Audiència Territorial.

2.4. La creació del tribunal depurador

Com consta a les actes, la Junta va decidir nomenar el col·legiat més jove i el més gran amb disposició de salut per a fer la tasca depuradora.²⁰⁵

Es va reunir la Junta com a tribunal depurador el 15 d'abril de 1940, i es va designar com a vocal instructor Joan Costa Simón, que s'encarregava d'indicar les persones que havien de ser citades a declarar i formulava el plec de càrrecs que sotmetria al tribunal per a la seva aprovació. En

²⁰⁵ Es van descartar els més grans que no estaven en disposició de fer aquella tasca.

el procediment es donaria vista a l'interessat per fer el plec de descàrrecs i, al final, el tribunal decidiria. El tribunal s'autodepurà de manera ràpida i sumària en la primera sessió només amb la mínima formalitat de pudor, i l'afectat en cada cas s'absentava breument en el moment de deliberar.²⁰⁶ Es va fer en la primera reunió, sense l'obertura de cap mena d'expedient ni de més tràmits que l'acord directe.

Es va acordar que es considerarien actes atemptatoris a l'ètica professional tots els fets contra el GMN i també s'instruïria expedient a totes les persones que haguessin ocupat càrrecs en "*organismos marxistas*" que haguessin estat nomenats posteriorment al 18 de juliol "*hasta la liberación de Barcelona*", o també que haguessin residit a l'estranger durant aquest període, "*sin pasar a la zona liberada, si tienen edad militar*".

Malgrat que en les actes consta que la depuració no tindria en compte les qüestions de caràcter social o polític, de fet s'aplicà tenint en compte la ideologia o l'activitat política de la persona com a element essencial. Els motius polítics de la repressió movien les depuracions professionals, els consells de guerra i el Tribunal de Responsabilitats Polítiques. El militar actuava dins l'àmbit penal, i el segon exercia la repressió econòmica imposant multes i la confiscació de béns, que podrien ser acompanyades del desterrament a les colònies africanes.

El Col·legi hi afegia el cop definitiu, que era el de l'ostracisme professional, que va afectar la majoria de persones perseguides i que van patir molts advocats, metges o arquitectes i les seves famílies.

Seguiren les diverses sessions que començaren, com consta a l'acta, per a Diego Zamora Gómez, Manel Abós Egeda, que havia format part de la Junta elegida democràticament el 1937, i Lluís Adroer Huguet.

Les resolucions del tribunal consten a les actes d'aquest i no a les actes de la Junta, com hem pogut veure.

²⁰⁶ Acta de constitució del tribunal del Col·legi d'Advocats de Barcelona. ANC.

2.5. El procés depurador va seguir amb el tribunal constituït

A banda dels expedients que resolïa el tribunal depurador, la Junta seguí una actuació intensa i activa de col·laboració en la repressió que es duïa a terme.

El 15 d'abril de 1940 la Junta tractà la petició de José Ramírez López, el primer expulsat, que demanava la revisió del seu cas, i es passà a la decisió del tribunal²⁰⁷.

El cas de Carles Crehuet seguia actiu i el ponent Miserachs donà compte que havia rebut resposta de les autoritats "*jerárquicas*" de Girona, i feu constar que la seva reincorporació provisional quedava pendent de l'expedient de depuració. El mateix es digué en el cas de Claudi García Carballar. Veïem com la resolució dels expedients, i, per tant, la incorporació dels advocats sotmesos a depuració s'allargava en el temps amb el perjudici professional que això representava. A la petició d'informació d'antecedents de Pau Graells Solà del Negociat de Personal de l'Ajuntament de Barcelona, informen que havia format part com a diputat tercer de la Junta elegida el 18 d'octubre de 1937 i que "*fue incluido en la candidatura por pertenecer al partido socialista*". Aquesta consideració, que no constava en l'elecció ni en la formació de la candidatura del degà Moles, era de fet una incriminació clara²⁰⁸.

Es donà compte de la resposta de la Jefatura Superior de Policia en relació amb un incident amb l'advocat Coderch, que n'era assessor.

L'Auditoria de Guerra també va demanar els antecedents de José Saco del Valle²⁰⁹. Es feu constar que era excombatent de l'Ejército Nacional i que en tenir una queixa posterior no es va intervenir perquè l'Auditoria tenia oberta una causa.

El Tribunal de Responsabilitats Polítiques demanà els antecedents d'Enric Galofré com a vocal de la Comissió de Responsabilitats Polítiques de la Generalitat. S'acordà trametre una certificació de les dades que constessin al Boletín Oficial de la Generalidad.

207 A la reunió de Junta del dia 11 d'abril s'acordà que el tribunal depurador es constituís el dia 15 d'abril. Acta de la Junta del dia 11 d'abril de 1940.

208 Expedient de depuració de l'Ajuntament.

209 A la Guia consta, de fet, com a José Pastor Saco del Valle, col·legiat el 1930, i que seguiria a la Guia del 1941.

Entre els actes rituals del nou règim, el Col·legi acordà fer l'entronització del Sagrat Cor el dia 31 d'abril, i es convidà el ministre de Justícia, el fiscal del Suprem i totes les autoritats. En el mateix acte es descobriria la làpida de *"los abogados caídos por Dios y por España"*.²¹⁰

Se segueix demanant informació d'advocats per part de jutjats i de l'Oficina d'Informació de la FET i de les JONS, en la qual s'inclou informació referent a Lluís Clot i Junoy, Josep M. Giralt i Francisco Hita. Aquest darrer no era col·legiat, sinó oficial del Jutjat número 16.

El Tribunal Suprem demanà que se li trametessin els expedients de Galofré, Fornier i Pou i Sabater²¹¹, que havien interposat recurs d'acord amb el que preveïen els articles dels nous estatuts sobre el procés de depuració.²¹²

També es va pretendre l'acord de subscriure's a la Bíblia editada pel Monestir de Montserrat. Era la Bíblia en català que va traduir el pare Ubach, iniciada el 1926 amb el Gènesi.²¹³ Per tant, la subscripció no va poder ser efectiva, ja que no es va permetre la continuïtat de la publicació de la Bíblia en català fins al 1950.

Jaume Verdura Pera aconseguí col·legiar-se després de presentar la convalidació de les assignatures de Dret fetes *"durante la dominación marxista"*. Una mostra de les dificultats que tingueren els estudiants catalans és que els foren anul·lats els cursos fets durant la guerra.

S'acordà pagar 600 pessetes a Joan Costa Simon, vocal del tribunal depurador, ja que dedicava un mínim de tres hores diàries a la instrucció d'expedients.

La Delegació Provincial d'Informació de la FET i de les JONS demanà informes d'Enric Maynés Sostres.

Es contestà al Tribunal de Responsabilitats Polítiques que el col·legiat José Juan Serna havia

210 Acta del 25 d'abril de 1940.

211 Acta del 25 d'abril de 1940. Cap d'aquests constava a la Guia del 1941.

212 Consta a la Junta de 23 de juliol que el Tribunal Suprem n'ha confirmat l'expulsió.

213 L'edició va ser interrompuda el 1936 i no es va poder reprendre fins al 1950 per prohibició governativa de les edicions en català. No es va poder reprendre l'edició de llibres en català fins al 1945 per part del Monestir, fora del llibre de la Regla de Sant Benet i Vida de Sant Benet. Treta de Sant Gregori, fet en català clandestinament abans d'aquesta data.

estat expulsat *“a consecuencia de su destacada actuación durante el periodo de dominación marxista en Barcelona”*.²¹⁴

La Junta es plantejà fer un acte amb gran esplendor per a l'entronització del Sagrat Cor i la col·locació de la placa de *“los caídos”*. S'aprovà el pressupost de l'escultor Jaume Duran, que va fer la placa i el Sagrat Cor. S'acordà convidar els col·legiats a assistir a l'acte i a contribuir-hi econòmicament.

També s'acordà adquirir la Historia militar de la guerra de España, de Manuel Aznar. L'adquisició de llibres patriòtics era de compliment obligat aquells anys per part de les institucions públiques, per a demostrar l'adhesió al règim.

Després de moltes gestions es donà compte amb satisfacció de la comunicació del Col·legi de Madrid, en el sentit de considerar executius els acords d'expulsió en els procediments de depuració que mantenia la Junta de Barcelona, en discrepància amb l'Audiència Territorial.

Albert Bèrnis Comas demanà que se li lliurés un certificat per a poder aportar al Jutjat Instructor de Responsabilitats Polítiques. S'acordà lliurar-l'hi perquè es tenia un bon concepte de la seva actuació professional i no havia actuat contra el GMN.²¹⁵

Es va contestar, també, a la petició d'informació del Departament d'Informació i Investigació de la FET i de les JONS sobre Josep Pintó i Badals, que havia format part de la Junta elegida el 1937, tot i que deien que no tenien antecedents de la seva actuació política. També es contestà al Jutjat de Primera Instància número 7 que no es tenien antecedents de Francesc Torres Trofonda.

El degà informà que s'havia citat el president del Tribunal de Responsabilitats Polítiques per informar-lo dels abusos que cometien molts advocats, cobrant quantitats astronòmiques per a defensar els seus clients davant d'aquell Tribunal. El Tribunal havia pensat proposar al Govern que prohibís la intervenció d'advocats, però que abans ho havia volgut plantejar al Col·legi. La Junta considerà que l'actuació abusiva dels advocats *“redunda en desprestigio de tales profesionales,*

214 Acta de l'1 de maig de 1940.

215 Acta del 9 de maig de 1940. Bernis es va negar a prendre possessió de la Junta governativa designada pel Govern de la dictadura de Primo de Rivera presidida pel degà Joaquín Dualde, que havia destituït la Junta de Ramon d'Abadal. Bernis va ser substituït per Josep Peray i va ser processat i condemnat en sentència confirmada pel Tribunal Suprem. Va ser defensat per Àngel Osodio y Gallardo.

del tribunal y de la justicia de la Nueva España".²¹⁶ Es va resoldre modificant l'epígraf 112 de les normes d'honoraris per establir que, en aquells procediments, els honoraris havien de limitar-se a un rang d'entre un mínim de 220,00 pessetes i un màxim de 5.000,00 pessetes.²¹⁷

Una altra informació remesa al Tribunal de Responsabilitats Polítiques té relació amb l'advocat Sebastià Trullols Pons. En destacaren la bona actuació professional i que només havia tingut plaça de magistrat a la Sala de Divorcis creada per la Generalitat, i després, a la Sala Primera Penal, en la qual només resolva sobre delictes del Codi penal comú. És una mostra dels antecedents demanats per a la depuració dels jutges i magistrats.

S'informà a la Falange que la col·legiada Maria del Pilar Padrosa Allué era afecta al GMN i al Tribunal de Responsabilitats Polítiques, i que Francesc Corbella Alegret era una persona d'ideals republicans i esquerranista, i era del Partit Federal Ibèric. De Marià Sánchez Roca, que havia estat expulsat dels col·legis de Madrid i de Barcelona per haver estat ministre "*rojo*" i era de la CNT. De Josep M. Xammar Sala, que havia estat expulsat per "*su inmoralidad en la actuación con anterioridad y durante la época de dominación roja*".²¹⁸

Es donà compte de denúncies fetes contra Gregorio Ramos de la Requena i Josep M. Moltó, que es traslladaren al seu expedient de depuració. Les denúncies de companys seguiren en aquest període.

També s'acordà fer gestions en relació amb Ramon Valls Salat, detingut al Castell de Montjuïc. La denúncia feta pel senyor Emilio Rur Womba de Casares contra el col·legiat Climent Viscarri Torres es passà a l'expedient depurador; també la denúncia feta per la vídua de Carlos de Fortuny i Bordas es passà al d'Antoni Romeguera²¹⁹.

S'acordà fer gestions amb el director de la presó Model, en el sentit que no es possessin obstacles de comunicació amb interns per a atorgar poders a advocats si aquests portaven el volant segellat pel Col·legi.

216 Acta del 9 de maig de 1940.

217 Acta del 16 de maig de 1940.

218 Acta del 16 de maig de 1940.

219 Acta del 29 de maig de 1940.

Es van trametre els informes demanats dels advocats Enric Galofré, Lluís Nicolau d'Olwer, Sebastià Trullols Pons, Eduard Gubern Puig, Joan Casanellas Ibars, Armand Costel Pla, Lázaro Urrutia Hernando i Alfred Sanahuja Junqué.

La Junta no va accedir a la petició de la vídua de Josep Fabregat Riera, mort en un bombardeig a Barcelona, d'incloure el nom del seu marit a la placa de los **"caídos"**, ja que es considerava que només ho eren **"los asesinados por la horda roja o los muertos luchando en las filas del Ejército Nacional"**.

S'acordà fer informes dels advocats Faustí Ballvé Pallisé, Manuel Carballo Morales, Sergi Garcigoy Badia, Ramon Valls de Gomis, i que s'hi fes constar que estaven pendents de depurar.

També es recollí una queixa per l'estat d'abandonament de les garjoles del Palau de Justícia, que tenien molt poca llum,²²⁰ i s'acordà fer les gestions per solucionar-ho.

Es van trametre els informes demanats pel Tribunal de Responsabilitats Polítiques de Madrid en relació amb els col·legiats Domènec Palet Barba i Joan Lluhí i Vallescà, i s'hi va fer constar que el darrer, durant el període de **"dominación marxista"**, era militant actiu de partits d'esquerra.²²¹

Antonio Merino Conde demanà que el Col·legi sol·licités a l'Auditoria que li remetés el certificat de la sentència absolutòria pel seu expedient de depuració.

S'acordà certificar el col·legiat Lorenzo Galindo González, que a les juntes generals sempre es va mostrar una persona **"de ideales españoles en contra de quienes querían dar a la corporación una tendencia de catalanismo extremo e izquierdista, como lo demuestran las votaciones que en su día se libraron y en las que intervino"**. Es pot veure que els certificats i antecedents que donava la Junta no es referien a la seva activitat professional, sinó a la tendència política.²²²

220 Acta del 27 de juny de 1940.

221 Durant la guerra va ser cònsol a Tolosa de Llenguadoc i va ser destituït per Negrín el 1938, que tornà a Barcelona i el 1939 marxà a l'exili.

222 Acta de l'11 de juliol de 1940.

Es rebé la comunicació que el Tribunal Suprem havia resolt que les sancions del tribunal depurador eren executives des que es dictaven, sens perjudici del que pogués resultar dels recursos que s'hi interposessin. La Junta aconseguí així que es confirmés la seva interpretació, que l'Audiència Territorial contradeia.

El mateix dia, en resposta al Jutjat de Primera Instància número 15 de Barcelona, en relació amb la regulació d'una minuta d'Enric Galofré, se li informà que el Col·legi no hi podia intervenir, atès que era un advocat que no pertany a la corporació barcelonina. Un acte més de la guerra constant amb Galofré, que no acceptava l'expulsió que ja havia estat confirmada pel Suprem, com consta a la mateixa junta.²²³

Es trameté un informe demanat per la Falange en relació amb el col·legiat Joaquim Armisen Puso. També els de Faustí Ballvé Pallisé i de Pau Sáenz de Barés, on es feu constar que el darrer va ser *"luchador españolista defensor de los ideales que informaron el GMN que le valió ser asesinado por la horda marxista"*.

La Junta acordà fer gestions sobre la detenció de Josep Cirera Voltà²²⁴ que li demanà un grup d'advocats.

També s'acordà estudiar de demanar que se li concedís la pena de presó atenuada a petició del company empresonat Diego Zamora Gómez.

En la tímida actuació de la Junta en relació amb la no intervenció dels advocats en els consells de guerra, acordà que els oficials del cos jurídic hi poguessin intervenir, tot i que havien estat eliminats per una disposició recent. Per això, s'acordà adreçar-se al capità general per demanar-li que dictés una ordre en aquest sentit, tot esperant que també hi poguessin intervenir els advocats civils.²²⁵

Es trameté un informe al Tribunal Instructor Provincial de Responsabilitats Polítiques sobre Miquel Vidal Guardiola.

²²³ Galofré no seria readmès fins al 7 de juliol de 1948.

²²⁴ Consta inscrit coma exercent a la Guia de 1941.

²²⁵ Acta del 22 d'agost de 1940.

Aquest dia consta que s'havia retornat al Col·legi la sala de togues del Palau de Justícia, atès que l'Auditoria de Guerra havia abandonat definitivament les dependències i retornà a l'Audiència Territorial, que estava ubicada fins aquell moment a l'edifici del Parlament.

També es constatà l'estat lamentable en què es trobava la sala de togues, a la es van haver de fer obres per a reparar els desperfectes que havia patit durant l'ocupació militar.

Es contestà al Jutjat Instructor Especial d'Oficials Generals número 1, que seguia actuacions contra José Pastor Saco del Valle, en el sentit que estava pendent de l'expedient depurador, i que se li notificaria la resolució quan es dictés.

Es rebé la sentència absolutòria del Jutjat Militar número 6 a Antoni Drets Campamà en el sumaríssim que se li havia instruït.

El mateix Jutjat notificà la interlocutòria de processament amb presó atenuada per fals testimoni contra els advocats Valls de Gomis i Garcigoy Badia, amb relació al qual s'acordà traslladar l'expedient de depuració.²²⁶

Capitania General feu una nota pública en relació amb les persones que fingien mediacions o actuacions amb l'Administració de justícia militar. La Junta s'adreçà al capità general per informar-lo que des del juliol de 1939 obria expedient als col·legiats que intervenien directament o indirectament en les defenses dels sotmesos a jurisdicció militar, i se'ls imposava una correcció disciplinària si es comprovaven els fets.²²⁷

El Jutjat de Primera Instància número 8 demanà antecedents de l'advocat Joan de Déu Trias de Bes. Es va acordar trametre *"los inmejorables, como merece la conducta de dicho colegiado"*.

Es va acordar subscriure's a *"La Frase Quincenal"*, que patrocinava la Jefatura Provincial de Propaganda de la FET i de les JONS. Una de les subscripcions de les publicacions oficials que la Junta feia per tal de demostrar la seva adhesió al règim.

226 Acta del 16 de setembre de 1940.

227 Recordem que la intervenció dels advocats en aquests procediments estava exclosa. Un fet és que hi hagués advocats que fingissin la seva intervenció per a cobrar honoraris, i una altra, que el Col·legi sancionés tot advocat que, en exercici del dret de defensa, fes alguna gestió davant de l'auditoria militar.

El Jutjat Militar número 9 demanà un informe sobre els Jurats Populars. També es contestà a la petició d'antecedents que havia demanat la Jefatura Provincial de la Falange sobre Josep Sanchís Sans, *“que desgraciadamente no pueden ser los buenos que la junta desearía”*. En aquests comentaris es mostra l'actitud col·laboradora de la Junta en la repressió política.²²⁸

Les depuracions anaven molt lentes i el magistrat Manuel Isern Salvadores va perdre la paciència i va exigir que li trametessin el certificat de depuració o que el donessin de baixa i li tornessin els diners. La Junta s'excusà dient que la depuració comportava la resolució de més de 1.300 expedients i que, a més, en el seu expedient, l'Audiència de Barcelona estava realitzant diligències complementàries de la informació del seu expedient de depuració com a magistrat, i que el Col·legi, fins a finals d'agost, no havia conegut la resolució de l'audiència.²²⁹ També es contestà a la petició d'informació d'antecedents que havia demanat el Tribunal Militar número 12 sobre Josep M. Moltó Ruiz.

A petició del governador civil Wenceslao González Oliveros, s'acordà posar en les comunicacions, rebuts i altres documents del Col·legi el segell de José Antonio, *“atesa la finalitat benèfica”*, i s'acordà aportar 250 pessetes per als damnificats dels darrers aiguats.²³⁰

L'Audiència Territorial informà que a partir del primer de novembre ja estaria instal·lada al Palau de Justícia.²³¹

Davant la petició d'informació del Jutjat Militar número 2 d'oficials generals respecte als antecedents de Josep Pastor Saco del Valle, la Junta acordà activar el seu expedient de depuració.

En relació amb una comunicació feta pel Tribunal Regional de Responsabilitats Polítiques, que trameté al Col·legi una denúncia feta a l'advocat Joan Vidal Salvó sobre la qual havia instruït diligències el tribunal de guàrdia, atesa la gravetat que consideraven que tenien els fets denunciats, que no es descriuen en l'acta, s'acordà traspasar la documentació al tribunal depurador.

228 Acta del 10 d'octubre de 1940.

229 Consta d'alta com a no exercent en la Guia del 1941.

230 Entre els dies 16 i 20 d'octubre, entre la conca del Llobregat i la Tet, hi hagué un gran aiguat que va provocar més de 400 morts, 200 al Canigó, amb 840 mm caiguts en 24 hores.

231 Acta del 31 d'octubre.

Es contestaren les peticions d'informes de la FET i de les JONS de Josep M. Seseras, de Josep M. Casals Baltà, que havia demanat el Tribunal de Responsabilitats Polítiques, i el d'Antoni Devesa Bayona, que havia demanat el Jutjat Militar número 18, i respecte al darrer es remarcaren de manera especial *“sus actividades anárquicas antes y durante el GMN como destacado miembro de la FAI”*. Un comentari del caràcter incriminador de l'informe sobre els seus antecedents polítics i no de la seva actuació professional.²³²

S'apercebé Albert Escubos Girona per haver signat un escrit pel seu company Enric Galofré i se l'advertí que abans havia de comprovar si el company estava en exercici. Un altre episodi del pols mantingut per la Junta amb Galofré des que el van expulsar.

Ramon Valls Gomis adreçà una petició d'ajut pel fet d'estar detingut a Montjuïc a disposició del Jutjat d'Oficials Generals número 2. S'acordà interessar-se per la seva situació, i també en relació amb la petició feta pels familiars de Diego Zamora Gómez, també detingut al mateix Castell, per a mirar si es podia acollir al benefici d'un indult.

S'acordà enviar al Tribunal l'escrit de descàrrec amb documents aportats per l'advocat Joan Vidal Salvó, que havia estat sancionat suspenent-lo de l'exercici.

S'acordà contribuir amb 25 pessetes a la Delegació Provincial de l'organització juvenil de la FET i de les JONS.

S'informà la Falange dels antecedents de Gabriel Mur Castán i Antoni Ortamendi Jordà.

El Jutjat Militar número 10 demanà informació en relació amb Josep A. Solé Mateu²³³ i Pere Lloret Montaniz sobre la seva actuació com a advocats durant el període de guerra.²³⁴

Es va acordar adquirir un retrat a l'oli de Franco del pintor Esteban W. Veciana pel preu de 100 pessetes.²³⁵

232 La causa militar instruïda el 1940 acabà en condemna a mort executada el 7 de juliol de 1941.

233 Hi ha una causa instruïda de sumaríssim a Amadeu Solé Mateu el 1939 que el va deixar absolt.

234 No consten com a col·legiats ni a la Guia del 1936 ni a la del 1941. Acta del 29 de novembre de 1940.

235 No s'ha pogut identificar la trajectòria del pintor.

En una consulta del senyor Ramon Valls Salat sobre l'actuació d'advocats al Tribunal de Responsabilitats Polítiques, s'establí que la llei preveia que s'hi pogués comparèixer per mitjà d'advocat, i es recordà que el Col·legi havia fixat el pagament mínim i màxim d'honoraris.²³⁶

S'informà el Jutjat Militar de Diligències Prèvies dels antecedents Faustino Simó Amorós. Consta que s'havia solucionat la impressió de la Guia del 1941 amb la venda de paper inservible de l'arxiu del Col·legi per a la fabricació del paper necessari, i s'acordà editar-ne 1.700 exemplars. Segons un càlcul fet sobre la quantitat necessària de paper per fabricar el necessari per a l'edició de 1.700 exemplars de la Guia, hem calculat que es necessitarien 500 kg de paper vell, cosa que suposaria la destrucció d'una part important de l'arxiu i que explicaria els buits que actualment hi ha i que representa una pèrdua irreparable per la història de la institució.²³⁷

Sens dubte, això va implicar destruir bona part de l'arxiu del Col·legi que actualment es troba a faltar, especialment la documentació del període de guerra i anterior, del qual es conserven molts pocs documents. Una pèrdua irreparable.

L'any 1941 començà el 6 de gener amb la tramesa de l'expedient depurador de Gregorio Ramos de la Reguera al Tribunal Suprem, del qual va resultar l'expulsió, en haver-hi presentat un recurs.

Es rebé un ofici del Jutjat Militar número 7, que demanava els noms de les persones que composaven l'Oficina Jurídica que es va establir al Palau de Justícia. La Junta acordà respondre-hi i incloure-hi els antecedents d'aquestes persones que constaven al Col·legi. També es van remetre al Jutjat de Primera Instància número 14 els antecedents del que havia estat el col·legiat Josep Medina Rodríguez.

També es respongué al del Col·legi de Madrid, que demanava antecedents dels col·legiats Claudi Garcia Carballar, Àlvar Vinyals Aguilera, Jaume Algarra Postius, Antoni Calderó Abadal i Josep Oriol Anguera de Sojo.

Es van seguir rebent denúncies contra advocats. S'acordà passar la denúncia feta per Eduard Gaspar contra el col·legiat Josep Pastor Saco del Valle al tribunal depurador.

²³⁶ Acta del 12 de desembre de 1940.

²³⁷ Informe elaborat per Antoni Matas.

En relació amb la petició d'autorització demanada al Ministeri de Justícia per a fer l'Assemblea general ordinària, es feu constar que havia respost que no es concediria autorització en aquest sentit en relació amb la possible venda de terrenys del Col·legi. La Junta acordà publicar un anunci a la premsa per tal que els col·legiats formulessin al·legacions i observacions a la proposta.

El 16 de gener es respongué a la Falange que Josep Sanchis Sauz estava pendent de sentència i que els seria tramesa quan en tinguessin coneixement.

Tomàs Carreres Artau i Rafael Gay de Montellà demanaren a la Junta que fes gestions en relació amb la detenció del senyor Pere Rigau Vila per part del Jutjat Militar, i remarcaren els mèrits que tenia com a excombatent. S'acordà fer una visita a l'auditor per demanar-ne la llibertat.

Es donà compte de la consulta de la Direcció General dels Registres i el Notariat sobre com seria rebuda a Catalunya una norma de dret civil sobre la majoria d'edat, pel fet que l'ordre del 13 de novembre de 1940 havia establert l'edat de 23 anys per a exercir el càrrec de notari, atès que a Catalunya la majoria d'edat era als 25 anys. La resposta fou en el sentit que l'opinió pública de Catalunya era d'unificació de la legislació. La Junta respongué en contra del dret civil propi, de manera que propicià la invasió de les disposicions del Codi civil.²³⁸

El franquisme va anul·lar les lleis i totes les disposicions emanades del Govern de la Generalitat en haver estat anul·lat l'Estatut el 1938. La Llei de 8 de setembre de 1939 havia anul·lat totes les disposicions emanades del Parlament i el Tribunal de Cassació, cosa que va comportar conseqüències greus en relació amb els drets de les persones, en relació amb la minoria d'edat, la capacitat de la dona casada o el procediment de divorci, que el Col·legi no va valorar ni tenir en compte, a diferència del Col·legi Notarial, que va organitzar unes jornades per analitzar-ne les conseqüències.²³⁹ Aquesta situació de terra cremada del dret públic i privat de Catalunya no es va donar respecte a l'Estat, on les normes republicanes no eren anul·lades si una altra norma franquista no les derogava o les substituïa expressament.

238 La majoria d'edat sempre s'havia establert pel dret propi en aplicació del dret romà en 25 anys, i va ser modificada pel Parlament en la Llei de majoria i habilitació d'edat de 12 de desembre de 1933, que l'establí als 21 anys. Fou reduïda als 18 anys pel Decret d'Andreu Nin.

239 Editades a Cuestiones de derecho privado de nuestra posguerra. Conferencias del cursillo del año 1941. Barcelona: Colegio Notarial de Barcelona, 1941.

El 12 de febrer, per confirmació del ministre de la Governació, s'acordà, després de ser depurats els col·legiats, que se'ls lliuressin els carnets, que incorporaven un salconduit que els permetia circular pel territori sense haver de demanar-ne cada vegada un, com s'havia de fer fins aquell moment.

El Ministeri aclarí que la suspensió de les Juntes Generals afectava les d'elecció de càrrecs però no les d'aprovació de comptes, només amb assistència dels advocats que haguessin estat depurats. S'acordà demanar si es podrien fer juntes quan tots els col·legiats haguessin estat depurats.

Es facilità a la Falange l'informe d'antecedents de Rafael Muñido Domech.²⁴⁰

El 13 març el germà de Maria Soterias Mauri,²⁴¹ pendent del Tribunal de Responsabilitats Polítiques, demanà que se li lliurés un certificat sobre la ideologia, conducta i antecedents que constaven al Col·legi, que acceptà remetre-l'hi.

S'acordà fer gestions amb relació a l'auditoria de guerra dels advocats Valls Salat i Rigau, que estaven detinguts.

Es passà al tribunal depurador la queixa de l'Institut Nacional de Denúncia feta contra el col·legiat Joan Corlit Ferrer perquè s'unís al seu expedient de depuració.

El 20 de març es van emetre els informes demanats per l'Audiència en relació amb Antoni Roger Ferrer i Alexandre Satorras Capell.

El 3 d'abril el Jutjat Militar d'Arenys de Mar demanà els antecedents de Joaquim R. Amat Focos, que se li trameteren.

El 17 d'abril es recollien els suggeriments de Borrell i Sol per al restabliment de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, i s'acordà constituir una ponència amb Vall i Taverner, Ramon Coll Rodés, Francesc Condomines Valls, Santiago Udina Martorell, Joan Blanc Bocs, Frederic Marimon Gifell, amb la presidència de Josep Borrell i Sol, per fer la proposta de

²⁴⁰ Col·legiat amb domicili a Terrassa.

²⁴¹ Va ser la primera dona col·legiada, que ara era a l'exili.

reorganització i membres de la Junta gestora, que s'haurien de sotmetre a l'aprovació de les autoritats.²⁴²

Aparegué la Guia del 1941 i es feu constar a l'acta que *“el papel utilizado para su impresión [...] ha sido facilitado por este Colegio previo expurgo de su archivo”*. La confirmació del que hem comentat més amunt, quan es va acordar destinar el paper inservible de què disposava el Col·legi, que va suposar un dany irreparable per al seu arxiu i que va ser utilitzat per a fer desaparèixer la documentació dels períodes que es volien esborrar de la memòria.

S'acordà renovar el càrrec del vocal del tribunal depurador, el senyor Costa, atès que no es podia celebrar la junta que l'havia de nomenar, d'acord amb l'Ordre de 16 de març de 1940.²⁴³ Es considerà que properament finiria la seva tasca.

El 24 d'abril, el Jutjat Militar número 16 demanà un informe sobre el lletrat Antonio Ruiz. La resposta fou que no el coneixen i que no havia estat mai col·legiat.

El 16 de maig es contesta a les peticions d'informes d'antecedents de l'Audiència Provincial de Barcelona respecte als lletrats Josep A. Barbés Castellà i Francesc de P. Noguera Romeu.

El 5 de juny s'informà que l'autoritat governativa havia retingut els lletrats Ramon Valls de Gomis, Sergi Garcigoy Badia i Manuel Ferre i Maluquer, i s'acordà trametre al tribunal depurador la referència dels dos primers, per tal que es tingués en compte en el seu expedient depurador.

El 19 de juny es van trametre a l'Audiència Territorial informes sobre Manuel Milà Terrassa, i es contestà que no se'n tenien antecedents perquè no estava col·legiat.

Es va remetre al tribunal depurador la informació del Col·legi de Metges, que informà sobre la sanció que s'havia imposat al metge i advocat Manuel Carballo Morales, per tal que el Col·legi en tingués coneixement a efectes de la seva depuració com a advocat. Ací tenim una mostra de la depuració dels metges i de la col·laboració repressiva entre ambdues institucions.

²⁴² No es va poder restablir fins a la primavera del 1954 i amb el nom d'Academia de Jurisprudencia y Legislación de Barcelona. Va perdre, doncs, el nom de Catalunya, que el nou règim esborrava de tot arreu.

²⁴³ BOE de 23 de juliol de 1940.

Es rebé una comunicació del Tribunal Suprem que confirmava l'expulsió de l'advocat Gregorio Ramos de la Guerra.

El 3 de juliol es trameté un informe a la Falange sobre Francesc Holgado Galofré, Eduard Baronet Coll i Juan M. Franquet Magrané.

El 31 de juliol, es contestà a la petició d'antecedents del Jutjat Militar número 12 en relació amb Josep M. Moltó Ruiz per si tenia alguna assegurança, i es contestà que només tenia la Mútua.

S'acordà demanar al capità general que els advocats civils poguessin actuar com a defensors en els procediments dels consells de guerra ordinaris, interpretant els articles 1 i 3 de la Llei de 12 de juliol de 1940. Aquesta Llei restablia el Codi de justícia militar en la redacció del 14 d'abril de 1931 més les modificacions introduïdes per la Llei de 26 de juliol de 1935, que reiterava que ***“el cargo de defensor será desempeñado en todo caso por un militar de categoría de oficial, como mínimo”***. Això reiterava de fet l'exclusió de la intervenció d'advocats civils. Remarquem que no s'exigia que el defensor fos del cos jurídic militar.

Es va trametre una comunicació al Ministeri de Justícia en què es plantejava la necessitat que tots els col·legis de Catalunya tinguessin designada una Junta de Govern, ja que només la tenia el de Barcelona.

El 8 d'agost, el Jutjat Militar d'Oficials Generals número 2 demanà informes d'antecedents i conducta professional de Santiago Vintró Ventós, i s'acordà trametre-li la còpia de l'expedient depurador instruït pel Col·legi.

El 25 de setembre arribà una instància de Jaume Sala Matas, membre del dissolt cos de Mossos d'Esquadra, que demanà que la Junta es pronunciés i trametés la seva resolució al president de l'Audiència i altres autoritats civils i militars sobre la necessitat de reorganització d'aquest cos o que es facilités als seus membres l'ingrés altres cossos de l'Estat. Van respondre que no era competència del Col·legi intervenir sobre aquesta qüestió.

El 16 octubre, el Jutjat Militar número 4 demanà un informe d'antecedents d'Antoni López Rahich, que se li va trametre.

El 27 de novembre s'acordà adreçar-se al director de la Model per interessar-se dels presos que fossin llicenciats en Dret, per si es podien interessar en el seu favor "*dentro de los límites que marca su actual situación*".

L'advocat Alfred Sanhauja, que havia complert la sanció de suspensió de dos anys en l'exercici imposada pel tribunal depurador, demanà que se li lliurés el carnet de col·legiat.

El 18 de desembre es trameté al Col·legi de Madrid la còpia de la instància enviada al capità general en la qual es demanava que es permetés la intervenció d'advocats civils en determinats assumptes de la jurisdicció de guerra.

Davant de la resolució que va emetre el capità general sobre si es permetia la intervenció de lletrats civils en els procediments sumaris ordinaris, a petició del col·legiat Antoni Aymat s'acordà demanar que l'aclarís i que ho comunicés als jutjats militars.

El 8 de gener del 1942 el director de la Model va contestar a la petició adreçada amb anterioritat per la Junta, i va informar que els advocats que hi havia detinguts eren Antoni Juandó Royo i Joan Surribas Bracons. La Junta acordà fer gestions malgrat la seva situació i que no constessin com a col·legiats. Se seguia sense poder fer assemblees generals, per la qual cosa es donà publicitat dels comptes a la secretaria i se n'informà els col·legiats per la premsa.

El 14 de gener es donà compte de la mort del degà, senyor Alié, a qui el ministre de Justícia havia donat l'encàrrec de la reorganització del Col·legi després de la "*liberación*".

El 5 de febrer el director de la Model informà que el senyor Bracons²⁴⁴ estava en llibertat des del 23 de desembre, i que el senyor Antoni Juandó Royo estava ben atès al Departament de Polítics, tal com el Reglament de serveis penitenciaris permetia.²⁴⁵

El 2 de març es va trametre al Jutjat de Primera Instància número 15 informació sobre els Tribunals Populars de Guàrdia de l'època marxista.

244 Havia estat absolt en el consell de guerra.

245 Estava complint condemna i moriria a la presó per malaltia. El seu germà seria condemnat a mort i afusellat.

Es passà a l'expedient depurador la denúncia d'Antònia Pujol contra Rafael Rubio Vilches.²⁴⁶

El 12 de març es trameté al tribunal depurador una queixa del TRP feta davant del jutge degà de primera instància presentada per Maria Bofill contra Nicolau B. Agustí Corantí per haver demanat 3.000 pessetes al seu germà Joan Bofill. Un cas d'abusos d'honoraris dels advocats que ja s'havien plantejat i que havien portat a establir uns honoraris màxims.

El 26 de març es tractà el cas de Josep M. García Amorós, que havia estat jutge de primera instància i degà, que havia restat depurat i expulsat del cos a conseqüència d'un consell de guerra, que s'havia acceptat la seva col·legiació com a advocat després que molts col·legiats prestigiosos ho demanessin al degà, ja que era un advocat digne i que l'advocacia era el seu únic mitjà de vida en ser separat de la carrera judicial. Abans de decidir sobre la reincorporació es va demanar informació a l'Audiència sobre els fets que havien originat la separació de la magistratura. L'Audiència va respondre que la magistratura veuria bé la incorporació al Col·legi. S'acordà admetre'l, tot i que amb caràcter provisional fins que fos depurat. Aquest és un dels casos com el de Josep M. Boix, que, malgrat haver estat condemnats en un consell de guerra, eren reincorporats, perquè es considerava que els fets no estaven relacionats amb l'exercici. Aquest tracte i consideracions no es van tenir amb la majoria d'advocats represaliats.

També es plantejà la petició d'incorporació de l'advocat Ramon Noguer Comet, que vivia a Amélie-les-Bains, i que trameté la declaració jurada de depuració. També s'acordà la seva reincorporació amb caràcter provisional, ja que *"las especiales características y la personalidad política del solicitante hacen que deban extremarse las prevenciones a que se refieren las órdenes del Ministerio de Justicia que regulan la depuración profesional"*.²⁴⁷

Alguns col·legiats demanaren que la Junta s'interessés per l'advocat Pere Nubiola Sostres²⁴⁸ per un sumari que se seguia a la jurisdicció militar, i s'acordà fer gestions.

El 30 d'abril l'advocat Enric Rodríguez Mijares demanà testimoni de particulars, que es van trametre al Jutjat Militar número 16 per poder certificar la seva actuació professional en una defensa **"en**

²⁴⁶ Havia estat absolt el 1939 en un consell de guerra.

²⁴⁷ De trajectòria nacionalista republicana, va incorporar-se a ERC i va ser governador civil de Tarragona el 1931.

²⁴⁸ El seu germà Joaquim va ser condemnat el 1942 en consell de guerra a trenta anys de reclusió major i commutada per vint anys de reclusió temporal.

el periodo rojo". S'acordà emetre l'informe i es va trametre la comunicació al tribunal depurador.

El 13 de maig es rebé una comunicació del Col·legi de Madrid en què es proposava que es possessin d'acord els dos col·legis per tal d'evitar la incorporació d'advocats expulsats d'aquella corporació, ja que aquella Junta manifestava que no admetia la incorporació de cap advocat expulsat per un altre col·legi d'Espanya. En saber el Col·legi de Barcelona el nom dels dos advocats de Madrid que s'havien incorporat a Barcelona, els va suspendre immediatament fins que no se sabés el resultat del recurs que havien formulat contra l'expulsió del col·legi madrileny.

El 2 de juny, en tenir notícia de l'arribada del ministre de Justícia a Barcelona, s'acordà plantejar-li els problemes que tenia el Col·legi i se'n posaren tots els càrrecs a la seva disposició.

S'acordà trametre al Jutjat Militar els informes demanats de Miquel Gené Jovés, amb tots els antecedents que constaven.

El 15 de juny, davant la comunicació tramesa al ministre en què es comunicava la mort del degà Alier i que es posaven a disposició la resta de càrrecs de la Junta, el ministre va ratificar la confiança en els membres de Junta i no acceptà la dimissió que li van sotmetre.

En haver-se demanat l'informe d'antecedents de Manuel M. Burgada, tot i que no consta a l'acta qui ho demanava, es notificà el tribunal depurador.

S'acordà trametre una queixa al governador civil pel tracte desconsiderat que patien els advocats a la Jefatura Superior de Policia.

Les reincorporacions se seguien admetent de manera provisional arran de la depuració pendent corresponent.

Es donà compte que havia estat posat en llibertat provisional Pere Nubiola Sostes,²⁴⁹ amb relació al qual se seguien actuacions al Jutjat Militar per negligència militar pel temps en que actuà com a jutge militar.²⁵⁰

²⁴⁹ Consta com a advocat col·legiat a la Guia judicial de 1941.

²⁵⁰ El seu germà Joaquim va ser condemnat a 30 anys de reclusió major, commutat per 20 anys de reclusió temporal.

Es va trametre còpia de la resolució del tribunal depurador relativa a Joan Cortit Ferrer a petició de la Falange. Al seu germà Antoni se li va fer un consell de guerra i se'l va condemnar a 8 anys i un dia d'inhabilitació especial. Era una pràctica habitual que la repressió contra una persona s'estengués a altres membres de la família que eren investigats, com aquest cas.

Es rebé una comunicació del Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i el Comunisme que posà en coneixement del Col·legi que les suspensions en l'exercici decretades per aquell Tribunal en sumaris sobre persones que pertanyien al Col·legi s'entenia que quedaven limitades a càrrecs de confiança o de comandament, per la qual cosa es demanà que es comunicés als que es trobessin en aquests casos que, tot i això, podien seguir exercint. El Tribunal havia estat creat per la Llei d'1 de març de 1940 i havia entrat en funcionament en virtut del Decret de 15 de març del 1941 per a perseguir les persones que pertanyien a la maçoneria des d'abans del 1936, incloent-hi els que n'haguessin estat expulsats o se n'haguessin separat, als quals es podia condemnar a penes de fins a 12 anys de presó i a mesures d'inhabilitació.

El mateix Tribunal comunicà que Joan Rius Gassol no podia exercir càrrecs de confiança. Li respongueren que aquest senyor no havia estat mai col·legiat al Col·legi.

El 17 de setembre s'informà al Tribunal Militar que Àngel Moreno no havia tingut cap altra participació en els Tribunals Populars, dels quals només era secretari de sala substitut, càrrec que ocupava des d'abans del GMN. Devia ser el cas dels Jutjats Municipals, que van passar a denominar-se Tribunals Populars, tot i que seguien tenint les mateixes funcions, diferents dels Tribunals Populars de les quatre circumscripcions que tenien competència en relació amb els sollevats.

El 2 d'octubre Capitania demanà informes de Josep Martínez Villar i Josep M. Sanchis Sacanella, que es van trametre.²⁵¹

El 22 d'octubre es rebé una comunicació del TERMC en què s'informava que quedaven suspesos de càrrecs de confiança o comandament Frederic Frigola Palau i Manuel Ximénez Llobet.

251 A tots dos se'ls absoldria.

S'acordà trametre la queixa feta per Jordi Vallès Valdés al Govern Civil pels incidents que es produïren amb el maltractament als advocats a la Jefatura Superior de Policia.

Es feu constar que es donava per conclosa la tasca del tribunal depurador, ja que gairebé havien conclòs tots els expedients, i per aquest motiu es donaren de baixa dues secretàries auxiliars, a les quals es va indemnitzar amb 100 pessetes i 500 de gratificació, i s'acordà donar la gratificació mensual a l'instructor per la seva intensa dedicació. Això, com veurem, no serà la fi del tribunal depurador com a tal.

El 13 de novembre, el degà en funcions informà que l'elecció dels advocats representants com a procuradores en Cortes havia recaigut en Antonio Goicoechea i Rafael Aizpún, en no prosperar el criteri defensat pels col·legis catalans que un fos de Madrid i l'altre, de Catalunya. Els col·legis catalans havien dinat plegats i havien comentat amb preocupació la tendència de suprimir la intervenció dels advocats en les jurisdiccions especials que es creaven.

Es tractà la comunicació del TERMC sobre la suspensió de càrrecs de confiança i comandament a l'advocat Eladi Gardó, que havia estat depurat i sancionat per pertànyer a la "**secta**".

El 16 de desembre, com que s'havia rebut un informe de la Jefatura Superior de Policia sobre l'actuació política de l'advocat Joan Anglada Vilardebò per tal que se li instruís un expedient de depuració, s'acordà preguntar a l'advocat Màrius Anglada Vilardebò si hi havia un altre advocat amb els mateixos cognoms.²⁵²

També s'acordà emetre els informes que havia demanat el Jutjat de Primera Instància i Instrucció sobre moralitat, aptitud i adhesió al GMN. No consten els noms de qui es demanaven, però es va respondre que no hi havia antecedents dels que figuraven inscrits al Col·legi.

Es manifestà la satisfacció per les gestions fetes pel degà accidental en relació amb el fet que els advocats mobilitzats fossin destinats als serveis de justícia militar.

252 Aquesta mateixa denúncia va ser presentada al Col·legi de Vic, que, com veurem, es va veure obligat a instruir un expedient basat en falsedats i les imputacions basades en la seva activitat política al centre catalanista La Catalunya Vella i per dirigir i escriure a la Gazeta de Vich, iniciada pel canonge Collell.

El 7 de gener de 1943, el col·legiat de Vic que havia estat denunciat per la policia informà que el mes de novembre, a la Revista de Derecho Privado, hi havia aparegut un article firmat pel notari F. Navarro que, segons el seu parer, era contrari als interessos dels col·legiats. S'acordà passar l'article al senyor Coll i Rodés perquè redactés la contestació que s'enviaria a la revista.

El 28 de gener es va trametre l'informe d'Isidre Duran Balada que havia demanat la Falange.

El senyor Rocamora denuncià l'advocat Ramon Valls de Gomis per exercir, perquè tot i haver estat suspès pel tribunal depurador, estava al servei de Crédito Hispano, SA, i demanà que es remetés la denúncia a la policia i als tribunals. Molts advocats suspesos trobaren feina en assessories d'empreses, tot i que no actuaven als jutjats. La Junta acordà citar l'advocat per tal que s'expliqués. Un cop escoltat, es va arxivar la denúncia.

L'11 de març la Comandància de Marina demanà informes de l'advocat Agustí de la Sierra Garcia sobre la conducta professional i política. S'acordà trametre'ls.

El 14 d'abril, arran de ser nomenat ministre de Justícia Eduardo Aunós, la Junta acordà felicitar-lo i posà els càrrecs a la seva disposició, ja que remarcà que no es podien considerar vigents els articles dels estatuts sobre el nomenament de càrrecs tal com establí la superioritat, ja que eren de designació directa ministerial des del 1939.

Es reiterà al capità general el prec que, als advocats mobilitzats, se'ls considerés auxiliars de l'Administració de justícia militar.

L'advocada Teresa Argemí, vídua d'Alguer, demanà que se li lliurés un certificat d'antecedents del seu marit difunt. La Junta el lliurà perquè no tenia motius per pensar que no fos adepte al GMN.

El Jutjat de Primera Instància número 1 demanà la certificació de l'acord del tribunal depurador que va sancionar a l'advocat Manuel Ximenes Lloret com a prova de la part actora en un judici de menor quantia.

El 6 de maig el capità general respongué a la petició del destí dels advocats mobilitzats, i digué que s'adrecessin al ministre de l'Exèrcit, ja que no era competència seva.

El Jutjat Militar número 2 demanà informació sobre l'actuació de Josep Batlle Salvat, que va ser dirigent de l'Oficina Jurídica del Palau de Justícia, així com els noms de persones que podien testificar en el seu procediment sumaríssim, "pues las afirmaciones que van avaladas por la responsabilidad y el prestigio del Ilustre Colegio de abogados de Barcelona, son suficiente prueba en todos sus aspectos. El 1943 seria condemnat a mort, però se li commutaria la pena per la de trenta anys.

El Jutjat Militar número 20 comunicà la sentència absolutòria dictada a Ramon Valls Salat.

El 27 de maig es donà compte del nomenament d'Antonio M. Simarro Puig, que era president de la Diputació, com a degà del Col·legi, de la qual cosa la Junta es mostrà satisfeta.

El Jutjat Militar número 14 demanà antecedents de l'advocat Joan Cortit Ferrer, i s'acordà trametre una còpia del seu expedient depurador.²⁵³

El 30 de juny Joan Costa Simon, vocal instructor del tribunal depurador, presentà la seva dimissió irrevocable per haver completat la seva tasca.

El capità general va trametre testimoni de la sentència dictada contra l'advocat Josep Reynals Marco-Padilla, i la Junta se'n donà per assabentada.²⁵⁴

Fins al 8 de juliol el senyor Simarro no va prendre possessió del càrrec de degà designat pel Ministeri el dia 20 de maig anterior.

El 23 de juliol va dimitir el diputat Josep M. Anglès, cosa que es comunicà al Ministeri.

Es donà compte de la creació del Consejo de la Abogacía, així com de les comunicacions de les sentències dels Tribunals Militars dictades a Lluís de Jaime, Antonio García Valdecasas, Josep Márquez Azcarate, Josep Garcia Amorós, Juli Díaz Sala, Antoni Vidal Moya i Ramon de Valls Gomis.²⁵⁵

253 Al seu germà Manel l'havien condemnat en un consell de guerra el 1939 a 8 anys i 1 dia d'inhabilitació especial.

254 Va ser condemnat a 12 anys i 1 dia de reclusió temporal, commutada per 1 any de presó menor.

255 No s'han localitzat dades d'aquestes sentències a la llista de la Llei de reparació jurídica.

El nou degà es feu moblar un despatx propi, que fins aquell moment no havia existit, amb un pressupost de 45.000 pessetes, despesa considerable atesa la situació econòmica precària del Col·legi.

L'advocat Pere Nubiola, processat a la presó de Montjuïc pel Jutjat Militar número 2, demanà que se li designés un advocat d'ofici en negar-li el dret a l'autodefensa. S'acordà estudiar si hi havia disposicions en contra. Fins aquell moment no s'havia permès la intervenció d'advocats defensors civils ni es permeté en els anys que vindrien.

El 17 de setembre, per comunicació de la Direcció General de Justícia, es nomenaren els càrrecs vacants de la Junta. Francesc Sepúlveda Suñé, diputat segon, Joan Marí Corominas, tresorer, i Josep Riera Gallo, bibliotecari, els quals van prendre possessió del càrrec.

Es van fer gestions amb la Direcció de la Model per tal que es donessin facilitats a per les visites dels advocats als seus defensats, malgrat les mesures sanitàries que s'havien pres, i es va recordar que el primer volant valia per a totes les visites que l'advocat hagués de fer al seu defensat.

Es facilitaren els antecedents que es tenien sobre el Tribunal Popular "*rojo*" número 4 al Jutjat Militar número 14.

El 8 octubre s'acordà designar com a vocal instructor per al tribunal depurador, per a substituir el càrrec dimitit, el lletrat col·legiat més jove donat d'alta aquell dia, que era Joan Vallespín Raurell.

El Deganat dels Jutjats de Primera Instància demanà que se l'informés "*acerca de la moralidad y adhesión al MN de la lista que relaciona*". La Junta feu constar que s'informaria desfavorablement de Josep Llampallas Maristany per les dades que s'havien facilitat.

El 15 de desembre, la directora de la presó de dones accedí a establir el mateix règim de visites dels advocats que a la presó Model, i es passà a exigir un sol volant per a la primera visita de les preses.

El 9 de febrer, en no poder fer-se juntes generals, s'aprovaren també els comptes del Col·legi, i es posaren a disposició dels Col·legiats a la secretaria, per tal que s'hi poguessin formular objeccions.

Com que no se'n feren, es van aprovar. Les reunions de la Junta passaren a ser mensuals per interès del degà, que era allora president de la Diputació de Barcelona.

El 29 de març de 1944, per indicació del Departament Provincial del Servei Social, es donà compte que, per a ser col·legiades les *"señoritas"*, com consta l'acta, a partir de l'1 de gener del 1945 no es podrien col·legiar si a més del títol de llicenciatura en Dret no tenien fet o estaven exemptes del servei social. Des del gener del 1939 no hem constatat la inscripció de cap advocada.

El 24 de maig es donà compte de la sentència a un recurs presentat al Consejo Superior de Justicia Militar, amb resultat absolutori.

El 21 de juny es desestimà la incorporació d'Antoni M. Cases Casan per no acreditar la depuració en el Col·legi d'origen. Se seguia tenint un control de la depuració per evitar la col·legiació dels que no es consideraven adeptes al GMN perquè ningú es pogués escapolar exercint en un altre col·legi.

El 17 de gener de 1945 es donà compte de la publicació de l'Ordre del 21 de desembre passat, que establia les normes per a la constitució de les Juntes de Govern, de les quals s'elegirien els càrrecs de diputats, tesorers i altres, excepte el de degà i secretari, que seguirien essent de designació ministerial.

El 31 de gener s'acordà exposar les llistes d'electors a la secretaria per a formular-hi objeccions, i, amb posterioritat, la llista d'elegibles.

El 20 de febrer es validaren les llistes d'electors i la d'elegibles per trams d'edat i de categories, tal com es disposava, i s'acordà convocar eleccions el dia 5 de març. En cap lloc es diuen els càrrecs elegibles. En aquesta votació quedaven com a elegibles les tres persones que traguessin més vots de cada càrrec per tram d'edat.

El 21 de març es donà compte de les llistes dels elegibles per tal que fossin aprovades pel Ministeri i es fessin les eleccions definitives.

En les juntes se solien tractar en aquell moment, sobretot, impugnacions de minuts i denúncies per maltractes entre companys, que es resolien trametent-les al Tribunal Disciplinario. El tribunal

depurador ja estava acabant la seva tasca, ja que s'havia completat la persecució política, però aquesta encara no havia arribat a la fi i es va restablir el tribunal disciplinari.

El 15 de juny es donà compte que el Ministeri de Justícia havia validat la llista d'elegibles que havia resultat de la primera votació i informà que els càrrecs de secretari i degà quedarien confirmats si en el termini de 30 dies no es disposava el contrari.

El dia 11 de juliol es donà compte del resultat de les eleccions: degà, Antonio M. Simarro, d'elecció governativa; diputat primer, Juan Torres Ballesté; diputat segon, Francisco Sepúlveda Suñé; diputat tercer, Pedro Arderiu Payerols; diputat quart, Emilio Ramon Cenarro; diputat cinquè, Gabriel Julià Andreu; diputat sisè, Francisco Galí Mercè; tresorer, Alfonso Ibáñez Farran; comptador, Alfredo A. Casanovas Fernández; bibliotecari, José Riera Gallo, i secretari, Manuel Goday Prats, d'elecció governativa. El resultat del poc democràtic procés d'elecció donà com a resultat la confirmació de la mateixa Junta anterior, excepte Corominas, que havia renunciat al càrrec.

El col·legiat Diego Zamora Gómez demanà que la Junta es dirigís a l'Auditoria de Guerra per demanar-li que es manifestés sobre si els lletrats civils podien actuar en les causes per delictes comuns no sumaríssims. En aquell moment la justícia militar va anar ampliant l'abast d'actuació que va comportar també els delictes d'acarament de provisions i altres.

El 22 de març del 1946, a petició de la Inspecció de Tribunals, el jutge degà demanà informes sobre funcionaris de l'Audiència (magistrats, jutges, etc.), i la Junta respongué que no tenia dades *"que permetan facilitarlos en el sentido desfavorable a los mismos."* Ens demostrà la persistència del control repressiu, després d'haver passat la judicatura la depuració que encara es mantenia, i fer un informe volia dir per als membres de Junta la imputació de fets desfavorables que poguessin comportar l'obertura d'actuacions contra algú.

2.6. La fi del tribunal depurador i la primera Junta General

El primer de maig de 1946 la Junta encara designà, d'acord amb les disposicions de la depuració de funcionaris, el col·legiat més jove incorporat, Joan Terraza Martorell, membre del Tribunal Disciplinario, és a dir, un tribunal depurador.

El 15 de maig es donà compte de la petició dels advocats d'Igualada de constituir un col·legi, atès que hi havia el nombre d'advocats residents que exigia la LOPJ.

El 5 de juny es requerí a l'advocat Josep Camps i Regàs, que havia demanat l'alta, que aportés el certificat de la sentència dictada per l'Auditoria de Guerra de Barcelona, que el 1939 l'havia condemnat a 20 anys de presó per auxili a la rebel·lió.

El 16 d'octubre de 1946, la Junta, després de l'aprovació de *l'Estatuto General de la Abogacía*,²⁵⁶ en considerar que **"habiendo cesado las circunstancias que motivaron la modificación del título V de los estatutos"** (sobre règim disciplinari), va acordar dirigir-se al Ministeri per demanar que es restablís la vigència de la jurisdicció disciplinària del títol V dels Estatuts, suspès per l'Ordre del 16 de març del 1940. Això es produiria el gener del 1947 en ser aprovat l'Estatut general de l'advocacia, que va establir la jurisdicció disciplinària al costat dels Tribunals d'Honor, que sancionarien per manca d'ètica professional diferent de les sancions disciplinàries basades en les normes deontològiques. Aquest Estatut preveia la celebració de juntes generals, tot i mantenir la designació governativa dels càrrecs de degà i de secretari.²⁵⁷

L'Estatut general va suposar la modificació d'estatuts de 1947, que permetrien celebrar la primera Junta General des de la fi de la guerra, que fou convocada pel dia 22 de gener de 1947.²⁵⁸ En l'ordre del dia constava l'aprovació de l'acta de la darrera Junta General celebrada el 30 de gener de 1936, ignorant les celebrades en el període de guerra.

En aquella junta, el degà Simarro va donar compte del resultat de la depuració, i va fer constar que s'havien fet 1.747 expedients, entre els quals s'havien fet 63 sancions, 8 de les quals eren expulsions, 16 eren de baixa d'entre 3 anys i 1 mes, 20 repreensions públiques i 13 repreensions privades. Aquella visió no es corresponia amb la realitat, ja que abans de la constitució del tribunal, després que el Ministeri modifiqués els estatuts tal com va fer en el Col·legi de Madrid, s'havien expulsat del col·legi **"a perpetuidad"** 45 persones, entre les quals hi havia persones tan significatives com Lluís Companys, Josep Andreu i Abelló o Josep M. Xammar. Això donava una visió ben diferent de la situació, ja que representava un 50% dels sancionats, a banda dels

256 Aprovat per Ordre del 4 de gener de 1947.

257 Ordre del 3 de febrer de 1947.

258 Acta del 20 de desembre del 1946.

advocats que pel fet de ser a l'exili o per por ja no van ni intentar col·legiar-se. Hi ha un cas paradigmàtic, que és el de Josep M. Boronat Recasens, que en retornar de l'exili va ser detingut i processat per l'Auditoria de Guerra el 1948 i en el judici de 1953 va ser condemnat a 30 anys de reclusió major. No aconseguí reincorporar-se al Col·legi ni amb la Junta de Josep M. Pi i Sunyer, que es pot considerar la primera Junta democràtica elegida. Una mostra de la situació de por que el règim produïa encara en aquell moment.

Per a l'elecció de la totalitat de la Junta encara caldria esperar fins al 1952, quan el darrer degà governatiu, Condomines, es presentà a elecció i resultà elegit.²⁵⁹

2.7. Els anys de la postguerra a la resta de col·legis catalans

D'una manera semblant al que es va viure durant la guerra, els col·legis d'advocats es van trobar en una situació d'interinitat fins al 1945, quan es feu la primera elecció de juntes, excloent-ne els càrrecs de degà i secretari, que no van ser elegibles fins al 1952. En molts casos no hi ha gairebé documentació d'abans de les darreries del 1945. El control ministerial no va ser tan estricte en la resta de col·legis, a diferència del de Barcelona.

Segons la Guia judicial de 1941, a Lleida hi consta només el degà Modest Reñé Melcior; el tresorer, Adolfo Serra Castells, i el secretari, Josep Sol Ballepí, sense cap altre càrrec.

A Tarragona consta la Junta completa. Degà, Lluís Monteverdre Jordi; secretari, Josep Mullerat Soldevila; tresorer, Joan F. Montañés Miralles; diputat primer, Josep Ixart i de Moragas, i diputat segon, Ricard Cabré Arnavat. Només Ixart repetí de la Junta anterior.

A la de Girona consten, com a degà, Santiago Masó Valentí; diputat primer, Albert Quintana Serra; diputat segon, Josep Congost Paradalta; tresorer, Joan Cervera Cané, i secretari, Ramon Xifra Riera. Repetí només el diputat primer.

A la Guia del 1941 no consta la Junta d'alguns col·legis, com és el cas de Figueres, Manresa, Reus, Sabadell, Sant Feliu de Llobregat, Terrassa, Tortosa i Vic, senyal que les juntes estaven inactives o,

²⁵⁹ Ordre del 26 de novembre del 1951, que modificava determinats articles de l'Estatuto General de la Abogacía, que permetria elegir els càrrecs de degà i secretari.

en tot cas, no designades oficialment. Només en el cas de Mataró consten els mateixos càrrecs que el 1936, amb l'absència del degà Manuel Julià Serrat. La realitat era que les juntes electives del 1936 de la majoria de col·legis catalans van seguir essent actives amb una certa continuïtat provisional fins al 1945, en què es va fer la primera elecció de càrrecs. La uniformització estatutària hauria d'esperar fins a l'aprovació de l'Estatuto General de la Abogacía del 1947 per a suprimir la jurisdicció dels tribunals depuradors, que s'havia mantingut fins aquell moment, com hem vist en analitzar el Col·legi de Barcelona.

En aquest període, el Govern es preocupà més del Col·legi de Madrid i, en segon lloc, de Barcelona, però havent establert que els càrrecs eren nomenats i tutelats pel ministre de Justícia. La situació dels diversos col·legis era diferent, sobretot en els col·legis petits, en què, en casos com el de Vic, es restablí la Junta anterior del 1936 i se n'elegí una de nova al marge de les normes ministerials. Si bé a Barcelona van trigar a concretar-se, a la resta de col·legis es viuria una situació de provisionalitat fins al 1944.

El Ministeri de Justícia, després que el 17 de gener del 1940 es modifiquessin els estatuts del Col·legi de Barcelona, tot aplicant la reforma feta al de Madrid en relació amb el tribunal depurador, amb l'Ordre de 1944 s'establí el sistema de fer llistes per a elegir els càrrecs de Junta amb el control de les llistes d'electors i elegits per part del Ministeri revisades. El sistema de control es completaria amb la creació del Consejo de los Colegios de Abogados de España, creat el 1943,²⁶⁰ i la posterior aprovació de l'Estatuto General, que uniformitzaria els estatuts col·legials i el sistema d'elecció de càrrecs i celebració de juntes generals, encara que l'elecció de degans i secretaris restà fins al 1952.²⁶¹ Amb l'Ordre del 16 de novembre de 1950, els càrrecs de degà i secretari van passar a ser de lliure elecció per part del Ministeri de Justícia, i no tenien limitació de durada. La resta de càrrecs es renovarien per elecció per meitat cada cinc anys.

El 26 de novembre del 1951 es va modificar l'Estatuto General del Consejo de Colegios pel que fa al sistema d'elecció de la Junta, i s'establí una norma general que condicionava els estatuts dels diversos col·legis, en el sentit que a l'establir les normes bàsiques ***“sienta el postulado esencial del carácter profesional de la actividad que regula, entendido en el sentido nobilísimo de suma de actitudes formativas de un espíritu moral de excepcional valor cristiano, que acreditan en***

260 Decret del 19 de juny de 1943, format per un president, un secretari, vuit degans de col·legis i vuit entre les diverses categories d'advocats. Tots designats pel Ministeri de Justícia.

261 Ordre del 26 de novembre de 1951.

el abogado una auténtica y considerable categoría humana y corporativa, definidora de su personalidad entera de valioso colaborador de la administración de justicia". Una autèntica declaració de principis en un sistema, com diu, de "*representación orgánica*", que preveia elegir els càrrecs de diputat per franges d'edat i exigir per al secretari més de deu anys d'exercici i cap requisit per al degà. S'excloïen per a ser elegits els advocats que haguessin estat sancionats disciplinàriament, és a dir, que als depurats sancionats se'ls vetà l'accés perpetu a les Juntes de Govern.

L'any següent es dictà una nova ordre²⁶² que establia normes per a la renovació de càrrecs en què per primera vegada s'elegirien de manera general els degans i els secretaris, i seguia essent obligatori trametre les llistes de candidats al Ministeri de Justícia i fer constar que complien els requisits de l'article 59 de l'Estatuto General modificat l'any anterior.

2.7.1 Figueres

El Col·legi va seguir actuant. Així ho manifestà el mateix Col·legi en resposta a un ofici que els trameté el governador civil de Girona el 1949, on afirmà que havia funcionat "*ininterrumpidamente desde entonces (1869) hasta la fecha, con excepción del periodo rojo*". L'escrit el signa el secretari Narcís Sala Roca, que ja era secretari el 1936 i que demostra que el Col·legi va tenir una continuïtat de càrrecs.

L'esment al període "*rojo*" era obligat davant les autoritats de l'Estat, ja que, com hem vist, el fet d'actuar en el període de guerra era motiu de sospita i possibles sancions. Com hem vist, hi ha constància que els advocats Josep Sans Roquer i Antoni Lloveras Gibert van actuar de defensors en el consell de guerra celebrat el 1936 contra els militars de la guarnició de Figueres sollevats. Com que el governador no tenia el Col·legi sota el seu control, el 27 d'octubre del 1948 va trametre un telegrama a l'alcalde de Figueres per tal que requerís al Col·legi que s'inscrivís al "*registro especial de este gobierno de dicha entidad*".

Tampoc no es té constància que s'hagués produït cap procediment de depuració. Comparant les llistes de col·legiats del 1936 i del 1941 trobem la baixa per defunció de Narcís Sala Roca, i hi manca Antoni Lloveras Gibert, de trajectòria política republicanofederalista, que segurament

²⁶² El 22 de setembre de 1952 es dictaren unes normes per a l'elecció de càrrecs de juntes.

va optar per no seguir col·legiat o es va veure obligat a no seguir estant-ho. Les altres novetats foren la col·legiació de Francisco Lagresa Girval el 1940 i de Joaquim Bech de Careda Casadevall el març del 1936.

2.7.2 Girona

L'11 de juliol de 1939 hi ha una primera acta en la qual quedà nomenada la Junta vigent el 1936 en esclatar la guerra, que fa una relació del fet amb un caràcter polític com si no hagués actuat en el període de guerra, que contrasta amb la carta tramesa pel secretari Enric de Quintana el 26 d'agost de 1936, en què la Junta es posà a les ordres d'Antoni Vilalta, que era el comissari designat per la Generalitat per fer-se càrrec dels col·legis.

Es feu constar que van ser assassinats els advocats Antoni Busquets i Norat, Jaume Bartrina Mas, Carles Peya i Josep Bosch.²⁶³

Havien passat cinc mesos des de l'entrada dels franquistes a Girona, i els membres de la Junta, en no haver-hi cap directriu del nou règim, respectà els advocats que no es necessitaven per a dur a terme la repressió dels consells de guerra que es duïen a terme.

Els consells de guerra a Girona es feien a l'Audiència per part d'una Auditoria creada en ser ocupada la ciutat i que va ser activa fins al 1941, quan les causes van passar a ser resoltes a Barcelona.²⁶⁴

El tresorer s'encarregà de reconstruir la documentació dels col·legiats i els comptes, ja que no es conservava. S'ha pogut saber que Joaquim Camps i Arboix va ser apoderat del compte de la Caixa de Pensions fins al 28 de març del 1938. Ell va assumir la gestió del Col·legi com a delegat nomenat per la Generalitat. Les suposicions sobre determinades irregularitats comeses es van esvaïr quan es va recuperar la documentació trobada en l'escorcoll que el Tribunal de Responsabilitats Polítiques va fer a casa de Camps, ja que ell era a l'exili.

²⁶³ Els dos primers eren col·legiats el 1936. Els dos darrers no consten a la Guia del 36.

²⁶⁴ El Decret del 8 de novembre de 1939 creà l'Auditoria de Guerra de Girona, que suprimí el Decret del 23 de gener de 1941. D'aquesta manera, les Auditories de Guerra van restar concentrades a la capital de la IV regió, és a dir, a Barcelona.

Es constituí la Junta excepte pel que fa al tresorer i el secretari, que havien de ser renovats el 1938. En tot aquest període actuaren el degà Santiago Masó, Albert Quintana, diputat primer, i Josep Congost, diputat segon. Restaven les vacants del secretari mort assassinat i de Joaquim Camps, que era a l'exili.²⁶⁵

El 22 de setembre del 1939 el Tribunal de Responsabilitats Polítiques (TRP) demanà al Col·legi la llista de sancionats, i es respongué que no hi havia cap nom depurat. Aquest Col·legi no va ser tan col·laborador com el de Barcelona. El TRP era un ens de repressió econòmica subsidiari que obria diligències contra qualsevol represaliat, ja fos en un consell de guerra o bé mitjançant depuracions administratives als que eren considerats contraris al règim, que eren objecte de sancions.

La delegació del Sindicat Vertical s'adreçà al Col·legi, atès que no s'hi inscrivien els advocats. La Junta va contestar que encara no estava definida la vinculació del Col·legi al Sindicat com a organisme professional. Hem de tenir en compte que el Sindicat aplegava treballadors i organismes patronals. La definició de la situació dels col·legis no s'acabaria de definir fins a la creació del Consejo General de la Abogacía com a organisme que aplegava i feia les funcions de controlar els col·legis professionals. A primers del 1940 es donà de baixa diversos col·legiats per no haver-se reincorporat. Eren Joaquim Camps i Arboix,²⁶⁶ Lluís Franquesa Feliu,²⁶⁷ Jaume Balaguer Sort i Joan Domingo Alemany.

El 9 de febrer la Junta rebé exemplars del dictamen de la Comissió sobre la il·legalitat dels poders actuants el 18 de juliol de 1936 tramesos pel magistrat del Tribunal Suprem i president de la Comissió, Ildefonso Bellón. Aquest dictamen va voler justificar l'actuació dels militars franquistes contra la legalitat constitucional republicana.

La situació incòmoda de l'Auditoria de Guerra a l'Audiència va fer que el 23 d'abril de 1940 es reiteressin les peticions per tal que es permetés la instal·lació del Jutjat Militar al local del Col·legi, cosa a la qual la Junta va accedir. Es va celebrar el 26 d'abril de 1940 i van prendre possessió el

265 El 14 de setembre del 1936 va trametre un escrit a la Caixa com a delegat, ja que el tresorer estava en lloc desconegut. El 3 d'abril de 1940, el TRP li imposà una sentència de confiscació total de béns, inhabilitació absoluta i perpètua, i expulsió perpètua del territori de l'Estat. No retornà fins el 1949, quan va anar a viure a Barcelona, lluny de la ciutat de la qual havia sigut alcalde.

266 Era a l'exili i no retornà fins el 1949.

267 Membre, com Camps i Arboix, d'Acció Catalana, va ser nomenat president de l'Audiència de Girona el 1937.

6 de maig els elegits com a tresorer, Joan Cervera, com a secretari, Ramon Xifra, i com a diputat primer, que s'havia de renovar, Albert de Quintana Serra.

Malgrat la situació interina de l'estructura dels col·legis, la Junta General elegí els càrrecs vacants. Recordem que fins al 1944 el Ministeri no va establir l'elecció parcial de les Juntes, excepció feta del degà i el secretari.

La Junta rebé un requeriment del secretari d'Ordre Públic provincial en què es recordava "**la obligación de hablar español**". Segurament algú s'havia queixat que al si del Col·legi se seguia parlant en català. Una mostra de la persecució que patia la nostra llengua en el nou règim.

El 24 d'octubre de 1941, la Junta tractà l'escrit de la Falange en què es demanava quina era l'actitud professional de Josep Pou i Sabater. S'acordà deixar-ho pendent de resoldre. Pou va estar vinculat al partit Esquerra Catalana, creat el 1921 de la unió de diversos partits catalanistes, i després passà a Esquerra Republicana.

En la reunió del 31 de desembre s'acordà altra volta demanar permís governatiu per a celebrar una junta ordinària el 25 de gener. En la del 24 d'abril es parlà de fer-la el dia 3 de maig. Finalment, es va celebrar l'elecció de tots els càrrecs i en la reunió del 26 d'octubre de 1942 es donà compte del vistiplau del Ministeri a la llista dels membres de Junta que li va trametre el president de l'Audiència Territorial "**atendiendo a la ideología y la conducta pública, privada y profesional de las personas que en la misma figuran**". La Junta restà formada per: Albert Quintana Serra, degà; Joan Cervera Carné, diputat primer; Josep Congost Paradalta, diputat segon; Joaquim Salvatella Roca, secretari, i Miquel Llosas Serrat, tresorer.

En la reunió del dia 11 de febrer de 1944, el Col·legi de Barcelona informà que l'advocat Josep Pou Sabater havia estat sancionat i expulsat el 13 de juny de 1939, i que la sanció havia estat confirmada pel Tribunal Suprem, i atès que constava que havia estat condemnat per l'Auditoria de Guerra de Girona a 15 anys de reclusió temporal commutada per 6 anys i 1 dia de presó major, la Junta de Girona acordà no admetre'l com a col·legiat, després de la instància que s'havia presentat. El 24 d'octubre el 1941, la Falange havia demanat al Col·legi quina era la seva actitud professional, tot i que a les actes no consta si van contestar.

2.7.3 Granollers

Després de l'entrada de l'exercit d'ocupació, com en la resta de col·legis, la darrera Junta elegida abans del 19 de juliol de 1936 es va reunir de nou i va començar la reconstrucció de l'activitat. Així, van actuar l'antic degà, Josep Borrell Sol, i el nou secretari, Albert Compte Camp. No es conserva documentació, però consta al diari local que la Junta assistia als actes de les celebracions polítiques i religioses del nou règim.

A Granollers havien estat assassinats tres advocats a la rereguarda: Jaume Riba i d'Espanya, Francesc X. Riera i Marsà i Josep M. Puntas Comella.²⁶⁸ Quan per motius de salut va renunciar el degà, es va nomenar el secretari Albert Compte.

De tota manera, com en la resta de col·legis, fins al 1945 no es va poder fer la primera elecció de càrrecs.

Atès que la majoria d'advocats que residien i actuaven a Granollers estaven col·legiats a Barcelona, van passar el procediment de depuració a aquest Col·legi, com consta als respectius documents. Aquest fet passà en altres col·legis on hi havia molts advocats residents a Barcelona que hi actuaven, com els de Sant Feliu, Terrassa o Sabadell.

Cal dir que a Granollers també hi actuà el 1939 una Auditoria de Guerra, com consta al Decret del 8 de novembre, que va ser suprimida pel Decret del 23 de gener de 1940.

2.7.4 Lleida

El Col·legi de Lleida no conserva documentació dels primers anys del franquisme. Es té la constància que va actuar com a degà Modesto Reñé Melcior fins al 1946, quan degué obtenir el vistiplau del ministre de Justícia, que era qui va designar els degans fins al 1952. Reñé era una persona que representava els sectors políticament més reaccionaris de la societat lleidatana. Contrari a la Mancomunitat, en temps de la República va presidir el Comité de Derecha de Cataluña, que es va adherir a Renovación Española, partit de Calvo Sotelo. Una mostra de la seva actitud de total adhesió al nou règim és el fet que no va moure ni un dit en el procés del consell

²⁶⁸ No es disposa de documentació fins a finals dels anys quaranta.

de guerra a què va ser sotmès Antoni Bergós, en el qual va ser condemnat a mort, tot i que amb posterioritat se li va commutar. El secretari va ser Josep Sol Ballepí, que havia militat a la Lliga però s'adherí al nou règim, en què va ser delegado de justicia y derecho de la FET i les JONS. El tesorero era Rodolfo Serra Castells, que seria el segon degà franquista.

Amb els nous càrrecs, la Junta quedava molt allunyada de la presència de degans com Romà Sol i Mestre del període republicà, vinculat a la Lliga i el catalanisme, amb responsabilitats a la Mancomunitat, que el 2 de gener de 1924 va ser detingut per signar una carta adreçada als ajuntaments promoguda pel CADCI en què defensava el reconeixement de la nacionalitat catalana.

A causa de la renúncia de Reñé, es va nomenar degà Adolfo Serra Castells, persona de confiança del règim que havia estat president de la Diputació de Lleida del 1943 al 1946, any en què fou nomenat degà del Col·legi. El Col·legi, com la resta dels de Catalunya, va seguir en els primers anys de la postguerra en una situació d'interinitat caracteritzada pel control absolut del Ministeri de Justícia en el nomenament de les Juntes, fins que el Ministeri, a través de l'aprovació de les normes d'elecció parcial de les Juntes el 1944, i amb l'aprovació dels estatuts del Consejo General de la Abogacía el 1947, que uniformitzava els estatuts col·legials, definí el model franquista dels col·legis d'advocats.

Mirant la Guia del 1941 en relació amb la del 1936, veiem que a la província de Lleida, el 1936, hi havia un col·legi a Cervera que tenia l'origen al segle XIX pel fet que a la ciutat hi havia hagut la Universitat, que li donà un prestigi en l'àmbit de l'advocacia. Domènech Puigredon Borruix,²⁶⁹ que havia estat condemnat a mort i executat en un consell de guerra, fou diputat primer del Col·legi de Cervera. Aquest Col·legi, on el 1936 constaven col·legiats sis advocats que no constaven col·legiats al Col·legi de Lleida, desaparegué amb el franquisme. A la Guia del 1941 hi consten com a exercents els mateixos excepte Puigredon, i s'hi ha afegit Josep Fabregat Condomines com a col·legiat de nou, però la Junta no hi consta. Aquest Col·legi no es tornaria a restaurar.²⁷⁰

Pel que fa a Lleida, a la Guia del 1941 hi consten només el degà, Modest Reñé Melcior, el tesorero, Adolfo Serra Castells, i el secretari, Josep Sol Ballepí, sense cap altre càrrec.

²⁶⁹ Era l'alcalde de Cervera en esclatar la guerra, i en la retirada no va voler marxar, ja que considerava que no se li podia imputar cap crim.

²⁷⁰ El Decret del 8 de novembre de 1939 creà l'Auditoria de Guerra de Lleida, que suprimí el Decret del 23 de gener de 1941. D'aquesta manera, les Auditories de Guerra van restar concentrades a la capital de la IV regió, és a dir, a Barcelona.

A Lleida es començaren a celebrar consells de guerra el 1938, en ser ocupada la ciutat, i el 1939 va passar a dependre de l'Auditoria de Guerra de Tarragona.

A Lleida hem constatat que va ser processat l'advocat Domènec Sala Reixach, al qual es van obrir diligències el 1939, que al final van ser arxivades el 1943.

El 1939 també va ser processat Antoni Bergós, amb relació al qual es va dictar una sentència absolutòria el dia 6 de gener de 1940.

El Tribunal de Responsabilitats Polítiques li imposà una sanció de 100.000 pessetes, que pagà en quatre terminis del gener del 1942 fins al març del 1948.²⁷¹

El 2 d'octubre del mateix any se li va instruir un nou judici sumaríssim d'urgència arran d'una denúncia presentada per diverses persones de Lleida que l'acusaven de pertànyer a Esquerra Republicana. També se'l va acusar de ser un membre directiu dels advocats durant la guerra, i que aquests cobraven a l'avançada els honoraris quan sabien que els condemnarien a mort. Això tampoc era cert, ja que, com hem dit, no cobraven honoraris als defensats i feren tot el que van poder per a exercir una defensa efectiva.

També l'acusaren d'antimilitarista i de tenir al nínxol familiar del cementiri un escut de Catalunya on es demanava en català que es resés. L'alcalde va trametre a causa un informe en què l'acusava de republicà, "*separatista acérrimo*" i de maçó, cosa que no era certa. Tots els tòpics del franquisme. En l'acta del judici consta només que el fiscal demanà la pena de mort i el defensor militar, la lliure absolució.

La part essencial de la sentència es basa en imputacions de com havia exercit les defenses davant del Tribunal Popular. Ell en les seves memòries relata diversos casos en què utilitzava tota mena de recursos, algunes vegades inversemblants, que eren efectius davant d'aquells Tribunals, per aconseguir que no imposessin les penes més greus, com la pena de mort. Com hem vist, els advocats van ser acusats pel franquisme d'haver assumit la responsabilitat principal a què es deuen, que és la del dret de defensa de tota persona davant d'un tribunal, sigui quin sigui aquest tribunal.

²⁷¹ La primera resolució dictada en rebel·lia quan era a la presó va ser de confiscació total de béns. La va recórrer i es va dictar la multa de cent mil pessetes.

En els consells de guerra la paradoxa era que no es reconeixia als acusats el dret de ser defensats per un advocat, i es nomenava un defensor que rarament era del cos jurídic militar, que assumia la defensa al cap de poques hores de ser designat, sense poder practicar cap mena de prova en l'acte del judici.

El 7 de maig de 1940 es va dictar sentència en què se'l condemnava a la pena de mort per "*auxilio a la rebelión*". Aquesta sentència va ser aprovada per l'auditor el dia 7 de juny, i va ser commutada el 10 de desembre per la de presó perpètua. Va ser posat en llibertat el 15 de juliol de 1943, moment en què va sortir de la presó. Fins el 9 d'abril de 1956 no se li reconeixeria la llibertat definitiva.

2.7.5 Manresa

La documentació del Col·legi dels primers anys de postguerra no es conserva ni es té constància que hi hagués una depuració formal. De tota manera, mirant els col·legiats del 1936 i del 1941 s'observa que ja no hi consten col·legiats que havien tingut una activitat catalanista i republicana significativa, que vol dir que d'una manera o altra van ser exclosos per les noves autoritats franquistes.

Dídac Baget Firmat, advocat i membre de la Lliga Regionalista, partit pel qual va ser regidor arran de les eleccions del 1931, en acabar la guerra va fugir a França i tornà a viure a Barcelona, quan el Tribunal Especial para la Represión de la Masonería y el Comunismo li va obrir una causa per haver estat membre de la lògia maçònica Manuel Ruiz Zorrilla núm. 21 de Barcelona, i li imposà una pena de 12 anys i 1 dia de presó. Per motius de salut la hi van commutar per la inhabilitació per a exercir càrrecs públics.

Josep Martí Farreras era advocat que havia estat jutge de la Generalitat i era president d'Acció Catalana Manresa, i no va tornar a estar d'alta d'exercici.

Lluís Mas i Pons era secretari de l'Ajuntament de Manresa. Sota amenaça el van fer renunciar a la plaça de secretari i el mateix dia va fer una acta notarial per a deixar constància del fet. Detingut per la Brigada Político-Social i reclòs a Manresa, se li va fer un consell de guerra que el condemnà a 12 anys i 1 dia de reclusió temporal, commutada a 6 anys i 1 dia de presó major. Va ser posat en llibertat condicional el 15 de març de 1940 i va ser indultat el 1945. Per ser membre del Triangle

Rubricatus de Manresa, el TERMC²⁷² el va condemnar a 12 anys i 1 dia de presó i a la inhabilitació per a exercir càrrecs públics. Es va traslladar a viure a Barcelona, on va seguir exercint d'advocat. En ser inhabilitat no podia treballar d'advocat i va haver de treballar per a despatxos de companys que li donaven feina. Quan la policia l'anava a detenir el 1947, amb la visita de Franco a Manresa va fugir i es va amagar a Barcelona.

Aquest cas, com el de Dídac Baget, es van haver de sotmetre a un exili interior anant a viure i exercir a Barcelona, expulsats de la pressió política que patien a la seva ciutat.

Tampoc seguiria exercint Joan Planes i Martí, advocat col·legiat el 1936, germà del periodista Josep Maria Planes, que va ser assassinat a la Rabassada el 1936. Ja no es col·legiaria després de la guerra.

Els consells de guerra a Manresa es feien a l'Institut Lluís de Peguera, amb una Auditoria de Guerra creada el novembre de 1939.²⁷³

2.7.6 Mataró

La primera notícia d'activitat va ser l'ofici del 20 de novembre de 1939 del president de l'Audiència tramès pel Jutjat de Primera Instància i Instrucció número 1, en què demanava que se li trametés la llista de membres de l'Audiència. Es va respondre donant la llista de la mateixa Junta del 1936.²⁷⁴

Com en altres col·legis catalans, no consta que actués cap mena de tribunal depurador, a diferència de Barcelona.

L'activitat al Col·legi fou molt minsa, i entre 1940 i 1944 es donaren d'alta quatre advocats residents Mataró i un de Barcelona, que presentà el certificat de la depuració que se li havia fet en aquell Col·legi. Tot i que els advocats procedents de Barcelona aportaven el certificat de depuració d'aquell Col·legi, no consta que aquesta depuració es fes a Mataró.

272 Tribunal Especial para la Represión de la Masonería y el Comunismo.

273 El Decret del 8 de novembre de 1939 creà l'auditoria de guerra de Manresa, que suprimí el Decret del 23 de gener de 1941. D'aquesta manera, les Auditories de Guerra van restar concentrades a la capital de la IV regió, és a dir, a Barcelona.

274 Dades de la recerca feta per Imma Bassols.

El Col·legi, com va fer durant la guerra, seguí garantint el torn d'ofici com una de les activitats bàsiques continuades.

El 1939 es celebraren consells de guerra a l'Auditoria de Guerra creada aquell any²⁷⁵ a la ciutat. El nou règim va comportar la desaparició del cens d'advocats de determinades persones que havien tingut responsabilitats durant la guerra.

Hi ha una part d'advocats d'edat que havien mort entre el 1936 i el 1940, com ara Manuel Julià i Serrat, Ramon Catà de la Torre, Joan Calvell Planas, Santiago Estapé Pagès, Josep Puig d'Asprer, Santiago Andreu Barber i Francesc Casas Sala, que havia mort a Terol quan es va sol·levar la columna de guàrdies civils que comandava.

Entre les baixes per motius polítics del compromís durant la guerra hi ha Emili Carles i Serrat, que es va donar de baixa del Col·legi d'Advocats de Mataró el 1937. Exiliat a França, va retornar a Barcelona i va reprendre la seva professió amb nova reincorporació a l'ICAB el 1953. Durant la República era militant d'Esquerra Republicana i havia estat càrrec electe a Vilassar de Mar. El setembre de 1936 va ser nomenat cap de l'Oficina Jurídica de Mataró. El seu clar posicionament en defensa de les institucions legalment establertes i l'ideari antifeixista van determinar que la seva trajectòria professional hagués quedat estroncada en acabar la Guerra Civil. Segurament, si s'hagués quedat, hagués sigut objecte de persecució com altres advocats que es van comprometre amb els tribunals i institucions judicials creades per la Generalitat durant la guerra.

Josep Barba Porret va morir l'any 1960, a l'edat de 80 anys. Advocat i afiliat al partit Acció Catalana Republicana. Va ser fiscal de l'Audiència de Barcelona (1925 – 1929), jutge del 1930 al 1933 i secretari de la Comissió Jurídica Assessora del 1933 al 1938. Creada pel Decret de 24 de setembre de 1932, va ser dissolta pel Decret de 24 d'agost de 1936 i transformada en Comissió Tècnica Assessora pel Decret de 24 de maig de 1937. Tot i que el seu fill es va exiliar, Josep Barba va continuar al país.

Faustí Ballvé Pellicer va morir el 1958 a Mèxic, a l'edat de 70 anys. Advocat i polític, diputat a les Corts espanyoles durant la Segona República. Va militar al Partit Català d'Acció Republicana i al Partit Republicà d'Esquerra.

²⁷⁵ El Decret del 8 de novembre de 1939 creà l'Auditoria de Guerra de Mataró, que suprimí el Decret del 23 de gener de 1941. D'aquesta manera, les Auditories de Guerra van restar concentrades a la capital de la IV regió, és a dir, a Barcelona.

Joan B. Muntada Macau morí el 1997 a l'edat de 96 anys. Nascut a Palau-saverdera, es va moure en els ambients de Girona, tot i que va estudiar a Madrid i a Barcelona dues carreres universitàries: Filosofia i Lletres i Dret. Es va afiliar al Partit Nacionalista Català, i el fet de tenir fortes conviccions religioses va ser motiu de persecució per part dels Comitès Revolucionaris. Acabada la guerra va ser catalogat de roig separatista. Poc després d'exiliar-se tornà a Girona, però no li fou possible desenvolupar l'advocacia lliurement en no voler ser examinat pel tribunal de depuracions. A poc a poc es va fer un espai com a gran coneixedor del dret civil català.

Ramon Noguer Comet morí el 1969, a l'edat de 83 anys. Advocat laboralista i polític d'ideologia republicana, participà en l'elaboració del programa d'Esquerra Republicana. Esdevingué governador civil de Tarragona el 1933. Es va exiliar entre el 1939 i el 1947 a França. Se li va instruir un expedient de responsabilitats polítiques.

Josep Lluís Pujol Font morí el 1963 a Massachusetts, a l'edat de 62 anys. Advocat i secretari general d'Esquerra Republicana de Catalunya. Durant la guerra va viure a Marsella, i posteriorment marxà a Cuba i començà la seva gestió empresarial de productes farmacèutics, que va acabar desenvolupant amb èxit als Estats Units.

Pel que fa a Alfred Sanahuja Junqué, les notícies que es tenen d'aquest advocat són que entre el 1936 i el 1937 actuava com a oficial de la Sala de l'Audiència Territorial. El 1939, l'Auditoria de Guerra li instruí una causa que es va cloure sense declaració de responsabilitat. En el llibre de Ferran Sánchez-Agustí *El maquis anarquista*, de 2006, es fa menció d'Alfred Sanahuja Junqué com a advocat defensor dels encausats per delictes contra el règim franquista.

2.7.7 Sabadell

El 8 de juny de 1940 es va reunir per primer cop la Junta del Col·legi per reprendre les activitats, reunió en què es feu una referència als advocats morts en temps de guerra Josep Llobet Sanjuan, Rafael Roi Ferran i Joan Vallvé Argelaguer, assassinats a la rereguarda. Va seguir el degà, Gabriel Casals, i es va renovar el diputat primer, Joan Maria Corominas, el diputat segon, Pere Pascual Salichs, el tresorer Lluís Molins Voltà, i secretari, Antoni Tarradellas Ayet.

El 1939 es celebraven consells de guerra a Sabadell per part de l'Auditoria creada aquell any.²⁷⁶

La Junta es va presentar a les noves autoritats i anà a visitar el president de l'Audiència Territorial. Es va establir que tothom es tornés a col·legiar per tal de tenir un recompte dels col·legiats efectius. La nova inscripció va ser lenta i no s'arribà al nombre de col·legiats inscrits abans de la guerra. Com corresponia, es va posar una placa de **"caídos por Dios y por España"** que no incloïa Miquel Carreras Costajussà, que va morir al font del Segre a Tèrmens, que sí que va ser tingut en compte al funeral que es va fer en la memòria de tots.

Com en el cas del Col·legi de Barcelona, i com era la tònica general de les institucions del nou règim, als excombatents i excaptius se'ls feia descompte en la quota d'ingrés.

El 20 de desembre del 1940 es va fer la primera Junta General, en què es van confirmar els càrrecs de la Junta i es va donar compte dels comptes i de les activitats del Col·legi, reduïdes al funcionament mínim.

No consta que es creés un tribunal depurador com a Barcelona, que era imposat preceptivament pel nou règim. Les notícies que hi ha són les de col·legiats que havien estat depurats pel Tribunal de Barcelona i que adjuntaren la resolució al demanar la col·legiació a Sabadell.

Les notícies de l'activitat col·legial documentada estan centrades en actuacions oficials que caracteritzaven el nou règim, com ara una visita de Franco el 1942, processons o l'elecció dels representants dels col·legis d'advocats com a procuradores en Cortes. Destaca una comunicació del degà de Saragossa, Emilio Laguna Azorín, en pro d'un organisme coordinador dels col·legis de l'Estat per a tractar qüestions de l'advocacia i destaca el **"problema planteado por la jurisdicción castrense a delitos que iban más allá de los eminentemente militares, jurisdicción ante la cual estaba prohibida la intervención de letrados para la defensa de los procesados"**.

Planteja el problema que la justícia de l'Auditoria de Guerra vigent derivada del ban de guerra de 28 de juliol de 1936 establia que restaven sotmesos a aquella jurisdicció no tan sols els delictes estrictament del Codi de justícia militar, sinó també els d'ordre públic, atemptats contra edificis

²⁷⁶ El Decret del 8 de novembre de 1939 creà l'Auditoria de Guerra de Sabadell, que se suprimí el Decret del 23 de gener de 1941. D'aquesta manera, les Auditories de Guerra van restar concentrades a la capital de la IV regió, és a dir, a Barcelona.

públics, els comesos contra les persones o la propietat per mòbils polítics i socials, i els anomenats d'impremta, que avui anomenaríem de llibertat d'expressió, cosa que suposava que els delictes contra la propietat en general passaven en la majoria de casos per la jurisdicció militar, on els advocats no podien intervenir.

L'accés als tribunals militars per part dels advocats els seria vedada per les lleis franquistes sobre els delictes polítics sotmesos a aquesta jurisdicció.

En les actes es nota el procés d'intervenció unificador i controlador de l'advocacia, mitjançant la constitució del Consejo General i les propostes unificadores dels estatuts dins d'aquell organisme. La Junta es lamentà de la decisió de renunciar al càrrec de Rafael Aizpún Santafé, que havia estat elegit procurador en Cortes pels degans dels col·legis d'advocats. Aquest va ser una persona crítica amb el franquisme, partidari d'una monarquia parlamentària que el portà a ser membre del consell privat d'Alfons de Borbó.

El 21 de desembre de 1944 es va iniciar el procés d'elecció dels càrrecs electius establerts pel Ministeri de diputats primer i segon i tresorer, i s'elaboraren les llistes de votants, que va ser de 72 advocats exercents i 2 no exercents. L'elecció es va fer el 21 de març de 1941; es va tancar la llista de candidats que es passà al Ministeri, i aquest la va validar el 17 de setembre. Les eleccions van ser el 13 d'octubre, i fou elegit Joan Marí Corominas com a diputat primer; Àngel Molins Mur, com a diputat segon, i Lluís Molins Voltà, com a tresorer. Aquesta elecció sota l'estrict control del règim no portaria encara a la normalització de la vida col·legial, ja que fins al 1952 no podrien ser elegits els càrrecs de degà i secretari, tot amb un estricte control del sistema d'elecció i durada de càrrecs que el Ministeri unificava per a tots els col·legis. L'autonomia col·legial encara trigaria molts anys a assolir-se.

El Col·legi de Sabadell i altres col·legis catalans participaren al Congrés de Saragossa, en el qual defensaren el dret català davant de la voluntat reduccionista del projecte compilador. Aquest havia quedat arraconat amb l'Estatut al ser reconeguda l'àmplia vigència del nostre dret, que començà a actualitzar el Parlament amb les diverses lleis civils que va dictar.

2.7.8 Sant Feliu de Llobregat

Consta la primera reunió de la Junta després de l'entrada dels franquistes el dia 4 de setembre de 1939 amb l'assistència del degà, Josep Borrell, i el secretari, Eduard Sagarra, amb l'excusa de Secundí Coderch, i es feu constar que no havien pogut avisar Ramon Noguer. Acordaren posar-se en contacte amb el president de l'Audiència Territorial i estar a les seves ordres.

Aquesta Junta va seguir fins al 1944, quan morí el degà. Devia ser a les eleccions que es van convocar a finals d'aquell any que es va renovar la Junta, tot i que la designació de degà i secretari seguiren sent de designació governativa. Es nomenaria Secundí Coderch com a diputat segon el 1936, ja que el diputat Ramon Noguer Comet, per la seva trajectòria republicana i catalanista, no devia ser de grat del Ministeri.

2.7.9 Tarragona

La primera junta, després de l'entrada de les tropes franquistes a Tarragona el 16 de gener, va ser el 26 d'abril, quan es constituí una Junta formada per Lluís Monteverde Jordi, degà, Josep Mullerat Soldevila, secretari, Joan Francesc Montañés, tresorer, Ricard Cabré Arnabat, diputat primer, i Josep Ixart de Moragues, diputat segon. Ixart era l'únic de la darrera Junta del 1936 abans de començar la guerra.²⁷⁷

La Junta va adreçar una carta al governador amb el vistiplau del cap de la falange, Josep M. Fontana, i es posà a la seva disposició. Recordem que en aquest primer període les Juntes eren nomenades pel ministre de Justícia. No va ser fins al 1944 que es va fer una disposició per elegir els càrrecs, excepte el de secretari i degà, que seguïen essent de designació governativa.

Ixart, que constava com a secretari d'aquesta Junta inicial, havia estat membre de la Lliga, i per això havia hagut de marxar de Tarragona durant la guerra. El gener del 1938 va ser nomenat director del sanatori de Torrebonica de la Caixa de Pensions, i per això durant aquest període demanà la baixa com a col·legiat.

²⁷⁷ Coia Escoda Múrria i Mercè Toldrà Dalmau. El Col·legi d'Advocats de Tarragona: la seva història 1845-1999. Tarragona: IPCAT, 1999.

El 29 de juliol la Junta es va reunir i van acordar convocar la Junta General per a constituir la Junta definitiva.

Tot i que no es conserva documentació, es va dur a terme la depuració dels col·legiats. Consta que el 25 de març de 1940 va ser depurat sense cap sanció Josep Ixart, tot i no haver pagat les quotes durant la guerra, cosa que demostra que durant el conflicte bèl·lic el Col·legi havia seguit actuant i cobrant les quotes.

El primer llibre d'actes després de la guerra estava datat el dia 1 de juny de 1940.

Al cap de pocs dies, el 26 de juny, es feia el judici sumaríssim d'urgència número 2481 a l'Audiència a la plaça del Pallol. Va ser processat per haver demanat diners a Magí Balcells Roselló. Hem trobat al Col·legi de Barcelona que des de l'auditoria de guerra es denunciava la intervenció d'advocats que simulaven fer gestions en consells de guerra i algunes vegades cobraven grans quantitats, quan els advocats no intervenien, sinó que ho feien oficials de l'exèrcit.

L'Auditoria de Guerra de Tarragona comprenia també la demarcació de Lleida i va ser suprimida el 1941, quan les causes es van passar a Barcelona. En aquell moment ja s'havia dut a terme el gruix dels consells de guerra iniciats el 1939.²⁷⁸

Hem de comptar que en els centenars de consells de guerra fets a la postguerra a Tarragona es condemnaren 665 persones, que van ser afusellades a la muntanya de l'Oliva, a prop del cementiri, i les van enterrar a la fosa comuna del cementiri eclesiàstic.

El 1941 la Junta parlava de la necessitat de fer un carnet de col·legiat que pogués servir de salconduit, que era necessari per viatjar pel territori. Es feu un carnet que acreditava la depuració amb la fotografia del col·legiat i la signatura del degà. Entre els mesos de juny i juliol hi ha notícies que encara es feien depuracions, per les queixes de lentitud que formulaven alguns companys col·legiats.

El 16 de juny es notificaren a l'advocat Salvador Ventosa Pina els càrrecs que se li imputaven en el procés de depuració com a acusat de ser de la Lliga i amic de Cambó, tot i que aquest havia

²⁷⁸ Creada pel Decret del 8 de novembre de 1939 amb jurisdicció a Lleida i Tarragona; suprimida pel Decret del 23 de gener de 1941.

donat suport a Franco. Entre els càrrecs s'inclouïa que a la seva finca tenia una placa que deia "**Aquesta és una casa catalana**", amb la creu de sant Jordi, que va haver de retirar. En descàrrec va al·legar que durant la guerra havia estat perseguit i que va refugiar-se a Itàlia i després a Màlaga, i que el 31 de gener de 1941 Franco li havia concedit la Medalla de Campanya per serveis a la rereguarda. També se l'acusava d'haver participat en els fets d'octubre de 1934, quan al·legava que la Lliga s'hi va oposar activament. Aquest col·legiat es queixava que es mantenien molts advocats pendents de depurar el primer de juliol de 1941.

El 26 de març de 1942 la Junta va acceptar la proposta del jutge instructor nomenat per a fer les depuracions, en el sentit de donar per depurats tots els advocats en general. Era una manera de tancar aquell procés imposat pel nou règim i que els col·legis més grans, com el de Tarragona, no van defugir.

El 7 de juny de 1945 hi hagué una reunió per a designar possibles candidats en les primeres eleccions que establí el Ministeri de Justícia. Recordem que fins al 21 de desembre del 1944 el Ministeri de Justícia no havia regulat la primera elecció de càrrecs de Junta, que eren només els de diputat primer i segon i de tresorer, ja que el degà i el secretari van seguir sota control governatiu. Tant les llistes d'electors com les d'elegibles havien de ser validades al Consejo General de la Abogacía,²⁷⁹ que s'havia creat per a controlar els diversos col·legis i validar-ne els estatuts d'acord amb el que s'establí en l'Estatuto General d'aquell organisme, aprovat pel Ministeri el 1947. La primera elecció d'acord amb aquesta normativa no es va dur a terme fins al 17 de febrer de 1946 a les dependències del Jutjat de Primera Instància de la ciutat.

2.7.10 Terrassa

Després de l'entrada dels franquistes a la ciutat el mateix dia que ho feren a Barcelona, el degà elegit del 1936, Àlvar Vinyals, es va adreçar al cap militar de la guarnició, Eloy Soto, que era de facto la principal autoritat des de l'ocupació, per tal de demanar autorització per a reprendre les activitats del Col·legi.²⁸⁰

279 Va ser creat pel Decret del 19 de juny de 1943 i els seus membres eren designats pel ministre de Justícia.

280 Consta a l'arxiu del Col·legi una còpia de la carta sense data.

Des dels primers dies de l'ocupació es començaren a fer consells de guerra a Terrassa contra els represaliats polítics per part de l'Auditoria creada formalment el novembre de 1939.²⁸¹

El degà, com ho van fer la majoria de col·legis, es posà en contacte amb el president de l'Audiència Territorial, la màxima autoritat judicial de Catalunya, i li va trametre una llista dels membres de la Junta del 1936, i feu constar que havien estat depurats. Eren Àlvar Vinyals Aguilera, degà; Francesc Salas Ballbé, diputat primer; Josep Cristòfol Freixa, diputat segon, Miquel Escudé Gibert, tresorer;²⁸² Rossend Álvarez Arbiol, comptador, i Avel·lí Estrenjer Macià, secretari.²⁸³ La comunicació que va trametre el president de l'Audiència al ministre de Justícia, com en els altres casos, va ser contestada en el sentit que es confirmaven els càrrecs de manera provisional, i el Ministeri es reservava la facultat de designar-ne de nous. Era una situació provisional fins que el Ministeri creés l'estructura col·legial de control del franquisme. Avel·lí Estrenjer no va acceptar el càrrec tot i ser confirmat, de ben segur que per disconformitat amb el nou règim. No volia tenir un càrrec sota el control franquista, tot i que seguí col·legiat per a exercir com a advocat.²⁸⁴ Per aquest fet, el 20 de maig del 1941 el degà va trametre a l'Audiència Territorial una nova llista on ja no constaven Estrenjer, Escudé ni Salas. Eren Àlvar Vinyals, degà; Lluís Ventalló, diputat primer; Josep Cristòfol, diputat segon; Pere Matalonga, tresorer; Rossend Álvarez, comptador, i Francesc Baltà, secretari.

Consta que la Junta va convidar Avel·lí Estrenjer per tal que exercís el càrrec de secretari, però aquest s'hi negà de nou.

La Junta quedà constituïda i s'aniria renovant amb les normes establertes pel Ministeri el 1944, que imposava la designació directa governativa dels càrrecs de degà i secretari, que no van poder ser elegits fins al 1952. Així, el Ministeri nomenaria un nou secretari, Josep Viver Aymerich, perquè devia considerar, per informes que devia rebre dels organismes franquistes de Terrassa, que era una persona de trajectòria catalanista compromesa amb el país que a la postguerra va ser col·laborador de Josep Serra Ràfols, director provincial d'Excavacions.

281 El Decret del 8 de novembre de 1939 creà l'Auditoria de Guerra de Terrassa, que suprimí el Decret del 23 de gener de 1941. D'aquesta manera, les Auditories de Guerra van restar concentrades a la capital de la IV regió, és a dir, a Barcelona.

282 Havia mort desaparegut al front el dia 11 de febrer del 1937, però el van fer constar.

283 Havia estat designat el 1936 delegat del comissari dels col·legis d'advocats catalans designat per la Generalitat.

284 Va ser el primer alcalde republicà de Terrassa el 1931, consta el seu cognom amb j, quan durant la República l'havia fet servir amb la g correcta.

El 1948 el Consejo General de la Abogacía, que havia estat creat per tal d'uniformitzar els estatuts dels col·legis i controlar-los exercint les funcions per compte del Ministeri, que nomenava els càrrecs que el formaven, va demanar al Col·legi de fer les eleccions amb les noves normes. En la llista de candidats als diversos càrrecs s'hi va incloure de nou, contra la seva voluntat, Avel·lí Estrenjer, tot i que ja va dir que si resultava elegit no prendria possessió del càrrec, demostrant així una decidida voluntat de no col·laborar amb el règim. La nova Junta amb les noves normes dels estatuts imposats pel Consejo²⁸⁵ es va celebrar el 28 de novembre del 1948, i només es van sotmetre a votació els càrrecs de diputat primer i segon, el de tresorer i el de bibliotecari-comptador. El degà, Vinyals, i el secretari, Viver, seguiren essent de designació ministerial.

2.7.11 Tortosa

Comparant les Guies de 1936 i del 1941, a banda de les persones assassinades de les quals ja hem parlat, hem de fer constar que l'advocat Ramon Nogués Biset, republicà i seguidor de Marcel·lí Domingo, en acabar la guerra es va exiliar a França i retornà el 1955 a Barcelona, on morí el 1963. En els consells de guerra consten Ramon Canimell Gas, de 25 anys, fill de Tortosa i resident a Barcelona, i Josep M. Cartes Castellà, de 29 anys, nat i resident a Tortosa. El primer va ser condemnat a 12 anys i 1 dia de reclusió temporal, commutada per 6 mesos de presó menor. El segon va ser condemnat a 15 anys i 1 dia de reclusió temporal, commutada per 6 anys i 1 dia de presó menor.

Consta que després de la guerra el Col·legi va seguir en mans del sector més conservador de l'advocacia, que es va adherir al règim.

2.7.12 Vic

Els membres de la Junta anterior al 1936 es van adreçar al president de l'Audiència Territorial per demanar-li instruccions i que es confirmés aquella Junta amb la finalitat de reconstruir l'activitat del Col·legi, aturada per la guerra. Consta que el president de l'Audiència Territorial es va adreçar a l'Ajuntament de Vic per demanar-li que informés sobre si les persones que es proposaven com a membres de la Junta oferien garanties. Eren don Juan Dou Blancafort, don

285 L'Estatuto General incloïa les normes d'elecció dels membres de la Junta, la celebració de juntes generals, les normes del procediment sancionador i els tribunals d'honor, amb què es va tancar el període de funcionament dels tribunals depuradors.

Juan Anglada Vilardebó, don Ramon Bach Planell, don Miguel Arumí Fargas i don Joaquin Espona Puigserinanell, que eren els mateixos membres de la Junta del 1936. La resposta indicava el següent: *“no solo por su actuación sino por sus antecedentes y conducta en el aspecto moral y profesional y también en el político-social, debo informar que tanto por los antecedentes personales de dichos señores obrantes en esta Alcaldía como por las averiguaciones que al efecto se han practicado resulta que tanto en el aspecto moral como en el profesional son personas de excelente conducta y muy dignas. Con anterioridad al G.M.N. estaban afiliados a ‘Lliga Catalana’ siendo el Sr. Anglada un asiduo colaborador del periódico de esta Ciudad de la ‘Gazeta de Vic’, portavoz de la ideología política de dicho partido en esta comarca, con exclusión de toda tendencia separatista. Dios guarde a V.S. muchos años. Vich, 5 diciembre de 1939. Año de la Victoria”*.

La referència a Anglada no quedaria ací i era una mostra que els nous càrrecs del règim el consideraven un furibund separatista, com veurem.

Després de la confirmació de la Junta provisional, la primera reunió del Col·legi que consta al llibre d'actes era del 15 d'abril de 1949, on es deixà constància de la reunió feta amb el president de l'Audiència i que, en vista dels bons antecedents donats per l'Ajuntament de Vic, la Junta anterior al 1936 va assumir interinament la direcció del Col·legi, i se n'encarregà la reconstrucció al tesorer i al secretari, Miquel Arumí i Fargas i Joaquim Espona Puigserinamell, respectivament, ja que l'arxiu i els llibres havien estat cremats.

Ja hem vist que en el període de guerra la Generalitat no nomenà delegat a Vic, o no consta que hi hagués alguna continuïtat del Col·legi.

A la reunió del 15 d'abril es donà la llista dels 24 advocats en exercici i dels 13 sense exercici en començar la guerra, es feu constar que no s'havia pogut recuperar cap mena de documentació, i s'acordà incorporar com a advocat Miquel Genís Bayés.

En la següent acta s'incorporaren tres nous col·legiats, i fins al 20 de gener de 1941 no hi hagué l'acta de la primera Assemblea General, que aprovà la gestió de la Junta i el pressupost.

Les reunions i juntes eren per actes d'altres o baixes de col·legiats, alguna queixa o informes d'honoraris.

En la reunió de Junta de 24 de desembre de 1942 es donà compte de la sentència de l'Auditoria de Guerra de l'advocat Carles Oñós Plandolit, i s'hi diu que va ser exculpat i que la Junta se'n congratulà.²⁸⁶ No consta a les actes el procés que va patir un altre advocat de Vic, el senyor Lluís Bayés Coch que el 1939, en un consell de guerra, havia estat condemnat a 6 anys i 8 mesos de presó.

Els consells de guerra a Vic es feien al teatre Canigó, com en dona testimoni en les seves memòries Candi Espona Bayés, que hi va assistir un dia amb el seu pare, acompanyats pel qui era el degà, Joan Dou, i ens explica: *"A l'escenari hi havia cinc personatges, tots ells vestits de militars, seien darrere d'una gran taula posada al fons, i els altres dos, en dues taules més petites, l'un a la dreta i l'altre a l'esquerra. A la platea, les butaques estaven ocupades per una bona colla d'homes, no sabia dir quants, unes desenes, un centenar potser, de vestit i de posat grisós, que esperaven ser cridats, d'un a un, per comparèixer davant d'aquell tribunal. Quan qualsevol d'aquells homes era cridat pel seu nom i pujava de la platea a l'escenari per una petita escala de fusta, es trobava de cop allà dalt, tot sol, davant d'aquells militars que se'l miraven de fit a fit amb duresa (...). Era un moment crític per a ell, on es jugaven coses decisives, com la llibertat o la mateixa vida. El vèiem a dalt de l'escenari, vacil·lant i atemorit, rebre les greus acusacions que li llegia el militar assegut a la seva dreta i que actuava de fiscal. Sota aquell primer impacte, immediatament la presidència l'assetjava amb un breu, però intens, interrogatori, que l'home, aterrit, contestava com podia, amb sons gairebé inaudibles. Tot seguit es formulaven les peticions de pena i aquell judici s'acabava amb una breu intervenció del militar assegut a l'esquerra, presumpte defensor de l'acusat, i que, normalment, es limitava a invocar la benevolència del tribunal".*²⁸⁷

A Catalunya es creà a finals de 1939 una Auditoria de Guerra específica de Vic.²⁸⁸

Aquest cas és semblant al que patiria el diputat primer, Joan Anglada, ja que era el secretari de l'Ajuntament de Vic i fou destituït del càrrec que tenia abans de la guerra, i, a més, seria perseguit per catalanista i per tenir un càrrec a la Generalitat, que no es diu quin era en la documentació del consell de guerra. És la mostra clara de la repressió indiscriminada basada en el relat franquista

286 A la llista de processos del Jutjat Militar consta que la sentència va ser dictada el 1939.

287 Memòries de Candi Espona i Bayés. Entre el roig i el blau. Memòria de la guerra i altres coses: 1934-1942. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002.

288 El Decret del 8 de novembre de 1939 creà l'Auditoria de Guerra de Vic, que suprimí el Decret del 23 de gener de 1941. D'aquesta manera, les Auditories de Guerra van restar concentrades a la capital de la IV regió, és a dir, a Barcelona.

que els *“rojos separatistas”* eren contraris a *“la esencia de la patria y a su unidad”*. Moltes d'aquestes persones van ser perseguides durant la guerra i van haver de marxar a Sant Sebastià, i després serien sotmeses a la repressió franquista amb la desconfiança dels dirigents franquistes, que els consideraven traïdors i que actuaven *“tras la cortina”*, com deien en els escrits de càrrec, on també implicaven membres del clergat.

A la Junta de 25 de gener de 1943, reunida en Junta General Ordinària, es feu constar que no s'havia obtingut del Ministeri l'aprovació de la constitució del Col·legi, per la qual cosa es proposà de nou fer una visita al president de l'Audiència Territorial per a demanar-li instruccions a fi d'aconseguir la legalització definitiva del Col·legi.

A la redacció de les actes no es troba la retòrica del moment que fan servir altres col·legis com el de Barcelona ni consta que a cap advocat se'l sotmetés a processos de depuració. No és fins a l'acta del 8 de febrer de 1943 que consta que es va rebre un ofici del jutge de primera instància d'Arenys de Mar on es demanaven informes de l'oficial del Jutjat, Josep Mas Rota, quan ho era del Jutjat de Vic, on se l'acusava de cobrar diners per les llibertats i de treballar a favor de l'advocat Joan Anglada Vilardebò, que era el diputat primer.

Es contestà en el sentit que no era cert, ni tampoc ho eren els fets relacionats amb el seu catalanisme, ja que havia format part, com a regidor, de l'Ajuntament de Vic, on tenien majoria els regionalistes, i es remarcà que després de dos anys va estar deu anys fora de la ciutat, i que en el període *“rojo continuó en el ejercicio de su cargo en la secretaría e hizo cuanto estuvo de su parte en el ejercicio de su cargo para favorecer a las personas adeptas al Glorioso Movimiento Nacional”*. És a dir, que és la única vegada des del 39 que el Col·legi es veié immers en una denúncia política contra, en aquest cas, un oficial de jutjat, i l'única vegada que apareix la referència al GMN.

Consta a l'acte de 15 de març de 1943 de la Junta General Ordinària que aquesta va acordar que, amb la finalitat que es legalitzés la situació del Col·legi, s'acordà votar una nova Junta i comunicar-la al president de l'Audiència Territorial per a la seva aprovació.

Van ser elegits: degà, Joan Dou Blancafort; diputat primer, Joaquim Espona Puigserinanell; diputat segon, Àlvar Solà Mompar; tresorer, Miquel Arumí Fargas, i secretari, Miquel Genís Bayés. Uns dies després, el 18 de març de 1943, la Junta donà compte dels oficis tramesos pel governador

civil i el president de l'Audiència Territorial sobre unes informacions instruïdes per la Jefatura Superior de Policia de Barcelona. El governador ordenà a la Junta que instruís un expedient i que se sancionés Anglada amb el que correspongués. Els senyors Arumí i Solà van ser designats per instruir-lo.

L'escrit del Govern Civil l'acusava d'haver ingressat de jove a l'entitat Catalunya Vella, de caràcter autonomista, *"asociación integrada por un conglomerado de separatistas, republicanos y anarco-sindicalistas"*, i d'haver destacat en el grup separatista *"hasta el punto de capitanearlo, interviniendo de manera directa y activa en las elecciones, siempre contra la Unidad Española"*. L'Audiència Territorial adjuntava un testimoni d'una llarga llista d'imputacions genèriques de catalanisme i separatisme del denunciant, que necessàriament havia de ser una persona de Vic. Se l'acusà de catalanisme, per diversos fets de la seva actuació personal des de jove, especialment per haver escrit i dirigit el periòdic fundat pel canonge Collell, *la Gazeta de Vich*, tot i que li atribuïen la fundació a ell. Consta que el fet que hagués de fugir de la zona republicana no l'eximia de les seves culpes, ja que *"durante la época roja se dieron infinidad de casos a este semejantes, de extremistas refugiados en la España que durante gran parte de su vida habían menospreciado e injuriado"*. L'acusaren de no tenir escrúpols en l'exercici com a advocat i d'actuar en conveniència amb l'oficial del Jutjat, Josep Maria Mas Rota, que també va ser denunciat a la Junta, com hem vist, del qual la Junta del Col·legi va fer un informe favorable, i desmentí que cobrés d'Anglada per concedir llibertats, com denunciaven. En l'informe de la Junta es diu que no podia ser, ja que la persona encarregada del compliment de les penes era una altra del Jutjat. L'Audiència afegia que *"aparentemente parece abstenerse de toda actividad política, pero según han indicado los agentes actuantes, algunas personas residentes en la ciudad continúan si bien tras cortina, con su separatismo, incitando a otros individuos que se destacaron menos que él con los que está consiguiendo rodearse de una camarilla, con miradas a sus ideales de separatismo"*. Era la desconfiança que els franquistes tenien de moltes persones de la societat de Vic, tant civils com religioses, que consideraven que seguien essent catalanistes.

Sembla que la denúncia devia sortir de l'antic cap de la Jefatura Local de la Falange. Anglada va adreçar a la Falange un escrit de descàrrec on exposava que, com a persona perseguida durant la guerra, havia hagut de marxar a Sant Sebastià, on s'havia afiliat a la Falange. També desmentí una acusació genèrica que se li feia de defensar els rabassaires, en concret un llogater d'una finca rústica del que era excap de la Falange. En l'escrit justificava que en el seu exercici com a advocat abans de la guerra havia defensat sobretot de propietaris, però també d'arrendataris de terres, i

preguntava si els principis de la FET no permetien defensar els llogaters i fer justícia.

La Junta va acordar instruir un expedient on van prestar declaració diverses persones i entitats vigatanes, a més d'un escrit signat per cent quatre soldats excombatents franquistes de Vic en el seu favor.

Aquest atac és una mostra dels més furibunds franquistes, com ho era el cap militar de Vic, Julio García Fernández, que promogué la destitució de càrrecs de l'Ajuntament per considerar-los poc afins al nou règim.

Era una denúncia plena d'odi, que barrejava els seus antecedents polítics plens de mentides i afirmacions absurdes, com ara que l'entitat Catalunya Vella aplegava separatistes, republicans i anarco-sindicalistes, i barrejava qüestions de la seva vida professional incriminant el fet que alguna vegada en els conflictes de la terra hagués defensat un rabassaire.

Com hem trobat en la majoria de casos de depuració d'advocats, s'incriminava en funció de la seva activitat professional, si havien intervingut en tribunals considerats de justícia roja pels franquistes o segons qui haguessin defensat. Un atac que afecta el mateix concepte de dret de defensa, que comporta el dret de tot ciutadà de ser defensat per un advocat en un procediment judicial, sigui quina sigui la jurisdicció o la característica del tribunal.

No hem trobat en les actes la resolució d'aquest expedient després que hi constés la incoació, cosa que voldria dir que potser, després que s'haguessin aclarit les acusacions sense fonament a l'oficial del Jutjat, Josep M. Mas Rota, al qual la Junta va fer un informe favorable, es podria haver deixat l'expedient depurador d'Anglada mort, sense resoldre, ja que en la documentació de l'expedient que conserva la família tampoc hi ha cap resolució.²⁸⁹

Joan Anglada, com ell mateix manifestà en un escrit adreçat a la Falange, va ser desterrat pel comandant militar de Vic, Julio García Fernández, que el va obligar a viure i treballar a Puigcerdà, on ell ja exercia com a advocat.

En aquell temps, per a desplaçar-se fora de Vic, s'havia de tenir un salconduit que expedia la

²⁸⁹ Arxiu d'Enriqueta Anglada i d'Abadal.

Guàrdia Civil de la caserna situada a can Masferrer.²⁹⁰

A les actes consta que Joan Anglada, que era diputat primer, fou absent a totes les reunions des del 25 de gener de 1943, i el 18 de març, quan es donà compte de l'escrit tramès pel governador i l'Audiència Territorial i se li obrí l'expedient. Això és una mostra que ja se li havia notificat l'ordre verbal de desterrament i s'havia posat en funcionament el procediment repressiu.

²⁹⁰ Edifici on avui hi ha les dependències d'Urbanisme de l'Ajuntament de Vic.

CONCLUSIONS

Des d'un punt de vista de la vida col·legial, hem vist com en el període republicà els advocats catalans van tenir un paper important en dos sentits. D'una banda, es van incorporar a l'Administració de justícia a través dels nomenaments per a càrrecs de jutges —que, en virtut de l'Estatut, corresponia fer-los a la Generalitat— i van contribuir a construir una Administració de justícia més arrelada al país i respectuosa amb l'oficialitat de l'ús de la llengua catalana als tribunals. I de l'altra, van demostrar el seu respecte i compromís vers la protecció del dret de defensa en uns moments tan difícils que moltes vegades posaven en perill la persona mateixa.

Pel que fa a l'Administració de justícia, que era competència de la Generalitat, des del primer moment de la revolució desencadenada per la sublevació militar vençuda a Catalunya, es prengueren mesures extraordinàries per a protegir els mateixos col·legis amb el nomenament del comissari general i els delegats locals, i a mesura que la situació es normalitzà, s'afavorí la represa de l'activitat col·legial centrada a Barcelona amb el Comitè d'Advocats i, en segon lloc, amb l'elecció d'una nova Junta. Aquest procés, que s'havia d'estendre arreu dels col·legis, no s'acabà aplicant, ja que es volien fusionar en un sol col·legi d'àmbit català.

Els advocats dels diversos col·legis van mantenir les activitats de manera autònoma, segons les circumstàncies de cada lloc.

En el cas de Barcelona, primer amb la constitució del Comitè i després amb l'elecció de la nova Junta, seguí en un i altre cas la gestió ordinària. Hem vist com hi havia una preocupació per a garantir el dret de defensa, especialment amb els Jurats i els Tribunals Populars, on inicialment no hi havia l'assistència d'un defensor lletrat i que a la fi es va garantir. La normalització de la jurisdicció ordinària assolida des del setembre del 1936, i especialment amb el conseller Pere Bosch

i Gimpera, es va degradar de nou el 1938 amb la constitució per part de l'Estat de les jurisdiccions especials dels Jutjats de Guàrdia i el Tribunal d'Espionatge i d'Alta Traïció. Institucionalment, no hi hagué una persecució dels advocats, tot i els efectes dolorosos dels assassinats de rereguarda d'advocats, que en molts pocs casos havien estat directament compromesos amb el cop d'Estat.

L'actuació del Col·legi de Barcelona, tant a través del Comitè com de la Junta del degà Moles, tingué un paper decisiu en la defensa de l'exercici professional davant dels tribunals, contra les detencions d'advocats en els primers mesos de la revolució, així com, i de manera més intensa en els darrers temps de guerra amb el SIM del Govern de Negrín, de recollida de protestes per l'actuació abusiva d'aquests tribunals.

Acabada la guerra, s'entrà en una situació de manca absoluta de drets i de submissió dels col·legis al Govern de la dictadura, en què els col·legis depenien directament del Ministeri de Justícia, que havia d'autoritzar-ne les Juntes. En els primers quatre anys es va viure una situació de provisionalitat per a la majoria de col·legis. El Ministeri es centrà especialment a controlar directament les Juntes dels col·legis de Madrid i Barcelona, i encara aquest no va tenir una confirmació de la reforma dels estatuts per tal de constituir un tribunal depurador fins al març de 1940. Les disposicions eren estrictes: depurar totes les persones col·legiades per tal de sancionar i excloure'n totes les que haguessin tingut una vinculació i un compromís amb les institucions de la Catalunya republicana.

Aquesta depuració va ser feta de manera molt desigual en la majoria de col·legis catalans. En molts no es va constituir un tribunal depurador, com sí que en tenim constància als col·legis de Barcelona i Tarragona. El marc institucional de l'advocacia franquista es va acabar de completar amb la constitució del Consejo General de la Abogacía el 1943, amb els càrrecs directius designats pel Ministeri. En una segona fase establí l'elecció dels càrrecs de Junta, excepte els de degà i secretari, que es dugueren a terme el 1945, amb control estricte per part del Ministeri de les llistes d'electors i elegibles. En una tercera fase, s'aprovà l'Estatuto General de los Colegios de Abogados de España, que va uniformar els estatuts de tots els col·legis, en concret, els sistemes d'elecció i celebració de juntes, el sistema sancionador i els tribunals d'honor. Aquesta modificació va permetre per primera vegada des de 1939 la celebració de juntes generals. La darrera fase fou l'establerta el 1951 amb relació a l'elecció de degans i secretaris. Això no vol dir que, especialment en els col·legis petits, es fessin juntes generals a partir del 1940, com és el cas del Col·legi de Vic.

L'estudi de Barcelona ens dona informació sobre el funcionament dels mecanismes i els objectius del nou règim, que ens il·lustra la situació general, tot i que, com es pot intuir, la situació dels diversos col·legis és molt diferent depenent de la composició social de cada lloc. A les juntes dels diversos col·legis, tot i ser dominades pels grups més conservadors, trobem sectors més liberals i d'altres de més conservadors lligats als partits que ara en diríem d'extrema dreta, com els carlins, la CEDA de la Dictadura de Primo de Rivera i els nouvinguts a la Falange, com és el cas de Lleida i Barcelona.

En el cas de Barcelona es designà la Junta amb membres dels grups més dretans del Col·legi, on el sector d'advocats lligats al catalanisme conservador lliberal de prop de la Lliga i el republicanisme, que havien configurat les majories de les darreres Juntes elegides, quedaren absolutament marginats, i no fou fins al 1957 que amb el deganat de Josep M. Pi i Sunyer es trencà aquesta situació.

Sovint s'havia dit que la depuració a Barcelona havia sigut molt lleu i contemporitzadora. Tanmateix, les dades en què es basa aquesta visió i que donà el senyor Simarro, degà governatiu en la primera Assemblea celebrada el 1947, no eren reals. Es va dir que només hi havia hagut 63 sancionats, entre els quals hi havia 8 expulsions, 22 sancions de suspensió d'entre 2 mesos i 3 anys, 20 de repressió pública i 13 de repressió privada, però resulta que s'ometeren els 45 expulsats que va acordar la Junta abans no es constituí formalment el tribunal depurador, cosa que feu passar els expulsats de 8 a 53 i suposà un 50% de les sancions, amb un total de 116 sancionats.

Però la depuració, a diferència del que havia manifestat la Junta, no se centrà en qüestions professionals, sinó en una depuració directament per motius polítics, en què la mateixa Junta va convidar a delatar els companys. Es perseguiren republicans i catalanistes. Moltes persones es veuri en la circumstància de ser perseguits durant la guerra i després pel seu passat catalanista i ser considerats separatistes.

Així mateix, la persecució per motius professionals fou perversa per diferents motius: perquè es penalitzà l'exercici de la professió davant dels tribunals que ells anomenaven rojos; perquè es penalitzà haver assumit càrrecs en la judicatura catalana, on intervingueren molts advocats, no precisament revolucionaris d'Acció Catalana; i perquè es penalitzà haver complert un dels deures que tot advocat té que és defensar la ciutadania sigui quin sigui el tribunal davant del qual es

trobi, amb més dificultats i menys garanties de defensa.

La implicació del Col·legi de Barcelona en l'engranatge repressiu va ser total, ja que es van depurar no només els advocats que es tornaven a col·legiar, sinó també els que no s'havien tornat a col·legiar, que es consideraven contraris al GMN.

De la persecució política amb la qual col·laborà la Junta de Barcelona, no només en donen testimoni les depuracions estrictes, sinó també els processos dels consells de guerra, les detencions de la policia, la persecució dels serveis d'investigació de la Falange, el Tribunal de Responsabilitats Polítiques i el Tribunal Especial per a la Repressió de la Maçoneria i el Comunisme; entramat en què el Col·legi de Barcelona s'implicà passant informació per a possibilitar que les persones fossin sotmeses als diversos càstigs que composaven el pla del règim.

Trobem altres mitjans de represàlia, com va ser el fet que el franquisme anul·lés els estudis fets entre el 1936 i el 1938, cosa que suposà que persones col·legiades van haver de tornar-se a col·legiar després d'haver fet de nou els estudis de carrera anul·lats.

Veiem la manera despectiva i volgudament tendenciosa de molts informes d'advocats que es van fer a petició dels diversos organismes o tribunals amb una clara intenció de fer mal. Aquesta persecució es duqué a terme sobretot entre el 1939 i el 1944, període en què es feu la repressió més intensa. Tots aquests fets que hem pogut observar desfan la visió que el degà Simarro va donar a l'Assemblea del 1947.

Així mateix, és significatiu el nombre d'advocats que van ser sotmesos a consells de guerra. Hem pogut identificar que són fins ara 97 processats, amb 16 penes de mort, de les quals 4 van ser commutades. Són els que hem pogut identificar, que no són tots, i que avançant en la recerca es podran anar identificant. Tot plegat ens dona una visió de l'abast de la repressió en el col·lectiu d'advocats.

Un darrer aspecte que voldríem remarcar és el poc paper de la dona, que si bé en el període republicà havia començat a tenir representació en els estudis de dret, encara que molt minso, amb el franquisme desaparegué. No hem sabut trobar en aquest període fins al 1945 cap dona als col·legis catalans. Només hem trobat una referència al fet que les dones, per col·legiar-se, havien de presentar la llicenciatura i haver complert o estar exemptes del servei militar. Les dues

dones que consten col·legiades en el període de guerra són Carme Torres Minguell, que seguiria col·legiada el 1941, i Maria Lluïsa Algarra Coma, designada per Nin com a jutgessa de Granollers. Algarra, però ja no constava inscrita a la postguerra, en haver marxat a l'exili a França i, després, a Mèxic.

Maria Soteras Mauri, la primera advocada col·legiada al Col·legi de Barcelona el 1927, s'exilià i va ser sotmesa a un procediment de responsabilitats polítiques per haver estat la muller d'Antoni Vilalta, que la Generalitat havia designat comissari dels col·legis d'advocats de Catalunya després del 19 de juliol de 1936.

Els efectes del franquisme sobre la dona catalana es van estendre a la pèrdua de drets en la situació jurídica, en anul·lar les lleis i disposicions emanades del Parlament²⁹¹ com ara la majoria d'edat establerta als 18 anys i de la igualtat jurídica dels cònjuges dins del matrimoni, tot i que els juristes catalans sempre havien defensat que en el règim de separació de béns la dona catalana tenia plenes facultats d'administrar els propis béns. Això topava amb les normes administratives que establien que perquè la dona pogués tenir un contracte laboral havia de tenir l'autorització del marit. La Junta del Col·legi de Barcelona no es va fer ressò d'aquesta anul·lació i els seus greus efectes jurídics. Per contra, el Col·legi de Notaris en va fer unes jornades i una publicació per analitzar-ne les conseqüències.²⁹²

Per acabar, en aquest treball hem donat uns elements en els quals necessàriament s'haurà d'aprofundir i esperem haver fet, amb aquest estudi, aportacions per a un coneixement més profund de l'advocacia catalana en aquest període.

291 Llei de 8 de setembre de 1939.

292 Colegio Notarial de Barcelona. Cuestionario del derecho privado en nuestra postguerra. Conferencias del cursillo del año 1941. Barcelona: Colegio Notarial de Barcelona, 1942.

ARXIUS INSTITUCIONALS

Arxiu de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Barcelona-ANC
Arxiu de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Figueres-Alt Empordà
Arxiu de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Girona
Arxiu de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Granollers
Arxiu de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Lleida
Arxiu de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Manresa
Arxiu de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Mataró
Arxiu de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Reus
Arxiu de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Sabadell
Arxiu de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Sant Feliu de Llobregat
Arxiu de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Tarragona
Arxiu de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Terrassa
Arxiu del Col·legi del Col·legi d'Advocats i Advocades de Tortosa
Arxiu de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Vic
TERMC - Tribunal Especial para la Represión de la Masonería y el Comunismo
TRRP - Tribunal Regional de Responsabilidades Políticas
BOGC - Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya
DOGC - Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya

BIBLIOGRAFIA

Francesc Badia Batalla. *Els camps de treball a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939)*. Barcelona: PAM, 2001.

Albert Balcells. *Justícia i presons, després de maig de 1937, a Catalunya. Intentos regularitzadors del conseller Bosch Gimpera*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor, 1989.

Mercè Barallat i Barés. *La repressió a la postguerra civil a Lleida (1938-1945)*. Barcelona: PAM, 1991.

Josep Benet. *L'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya*. Barcelona: PAM, 1995.

Antoni Bergós. *Memòries*. Lleida: La Paeria, 1990.

Pere Bosch Gimpera. *Memòries*, Barcelona: Edicions 62, 1980.

Colegio Notarial de Barcelona. *Cuestionario del derecho privado en nuestra postguerra. Conferencias del cursillo del año 1941*. Barcelona: Colegio Notarial de Barcelona, 1942.

Albert Conesa. *El Col·legi d'Advocats de Granollers: dels 90 cap als 100 anys d'història*. València: Tirant lo Blanch, 2023.

Josep Cruanyes. *Els papers de Salamanca. L'espoliació del patrimoni documental de Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, 2003.

Coia Escoda Múrria, Mercè Toldrà Dalmau. *El Col·legi d'Advocats de Tarragona. La seva història 1845-1999*. Tarragona: ICPAT, 1999.

Candi Espona i Bayés. *Entre el roig i el blau. Memòria de la guerra i altres coses: 1934-1942*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002.

Esther Farrés Sucarrats. *La repressió franquista a Vic (1939-1945)*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, 2008.

Guia Judicial de Catalunya 1936. Barcelona: Impremta Ezeviriana i Llibreria Camí SA, 1936.

Guía Judicial de Cataluña 1941 Barcelona: Impremta Ezeviriana y Llibreria Camí SA, 1941.

Enric Jardí. *Història del Col·legi d'Advocats de Barcelona*. Barcelona: Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, 1989.

Anna Luque, Lourdes Plans i Mercè Soler. *Història de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Terrassa (1931-2006)*. Terrassa: Il·lustre Col·legi d'Advocats de Terrassa, 2006.

Simeó Miquel Roé. *"El nostre Col·legi en la història"*. *Lo Canyeret [revista col·legial]*. Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Lleida.

Laureà Pagarolas i Sabaté. *Història de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya*. Barcelona: Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, 2000.

Pelai Pagès i Blanch. *Justícia i Guerra Civil. Els tribunals de justícia a Catalunya (1936-1939)*. Barcelona: Editorial Base, 2015.

Joan Pons Garlandí. *Un republicà enmig de faistes*. Barcelona: Edicions 62, 2008.

Generalitat de Catalunya. *Marià Rubió i Tudurí*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1937.

Josep Maria Solé i Sabaté, Joan Villarroya i Font. *La repressió a la rereguarda de Catalunya (1936-1939)*. Barcelona: PAM, 1989.

Josep L. Sagarra. *Papers d'un advocat*. Barcelona: Proa, 1996.

Edgard Sansó Camps. *Josep Maria Boronat Recasens (1904-1969). Una aproximació històrica*. Altafulla: Centre d'Estudis d'Altafulla, 2014.

Jordi Soldevila Roig. *L'alcalde de Cervera afusellat. Domènec Puigredon (1874-1939). El republicanisme cerverí: de la Restauració a la República*. Lleida: Pagès Editors, 2010.

Josep Tarradellas. *Carta en defensa pròpia. Contra Sauret, Xirau, Guinart i Dardalló. Edició de Josep Poca*. Lleida: Pagès Editors, 2012.

Rafael Tasis i Marca. *Les presons dels altres. Records d'un escarceller d'ocasió*. Barcelona: Editorial Pòrtic, 1990.

Joan Maria Thomàs. *Falange, Guerra Civil, franquisme. FET y de las JONS de Barcelona en els primers anys del règim franquista*. Barcelona: PAM, 1992.

Alejandro Trujillo Reyes. *Il·lustre Col·legi d'Advocats de Sabadell. 100 anys 1905-2005*. Sabadell: La Ley, 2005.

Federico Vázquez Osuna. *La rebel·lió dels tribunals. L'administració de justícia a Catalunya (1931-1953). La judicatura i el Ministeri fiscal*. Catarroja: Editorial Afers, 2005.

Federico Vázquez Osuna. *La Justícia durant la guerra Civil. El Tribunal de Cassació de Catalunya (1934-1939)*. Barcelona: L'Avenç, 2009.

Francesc Vilanova i Vila-Abadal. *Repressió política i coacció econòmica*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999.

Antonio Villar Ferrero. *Justicia y revolución en 1936: Las oficinas jurídicas de Cataluña. Tesi doctoral*. Bellaterra, maig 2012.

Model de declaració jurada que havien de formular els col·legiats de Barcelona

[DECLARACIÓN JURADA]

que a tenor del Interrogatorio que se formula, presenta el que suscribe:]

[1.º Nombres y apellidos] [Domicilio]

(situación en que se encontraba en 18 de julio de 1936)

(Si estaba dado de alta en el ejercicio profesional, cargo que desempeñaba)

[2.º Si prestó adhesión al Movimiento Nacional: fecha y forma en que lo efectuó.]

[3.º Si prestó adhesión al Gobierno Marxista, a algunos de los autónomos que de él dependían o a Autoridades rojas, con posterioridad al 18 de Julio de 1936; en qué fecha y en qué circunstancias.]

[4.º Servicios prestados desde 18 de Julio de 1936, indicando especialmente los destinos, tanto en el Colegio, como en otros Cuerpos: los ascensos que hubiera obtenido, especificando las circunstancias que concurrían y causas de las vacantes.]

[5.º Servicios prestados en favor del Movimiento Nacional. Por cuánto tiempo y por qué motivos.]

[6.º ¿Ejerció la profesión durante la dominación roja? ¿Ante qué Tribunales y en qué clase de asuntos?]

[7.º Qué volumen de ingresos ha obtenido desde Julio de 1936, hasta Enero de 1939.]

[8.º Indique con qué medios económicos ha vivido en dicho lapso de tiempo, y su procedencia.]

[9.º Partidos políticos y entidades sindicales a que ha estado afiliado, indicando fecha de su afiliación, y en su caso, del cese; cotizaciones voluntarias o forzosas en favor de partidos, entidades sindicales o Gobierno, que haya realizado, incluyendo en ella los hechos a favor del Socorro Rojo Internacional, Amigos de Rusia o entidades análogas. Cargos directivos que ha ocupado en los partidos o entidades.]

[10.º Si pertenece o ha pertenecido a la Masonería, grado alcanzado en ella y cargos que hubiere ejercido.]

[11.º Ha residido en el extranjero o en población dominada por el enemigo, ¿qué tentativas hizo para salir? ¿Recibió algún auxilio? ¿De quién?]

[12.º Si formó parte de algún batallón de Milicianos, o de algún servicio especial de incautación, o Tribunales u otros de persecución a elementos de derechas.]

[13.º Nombres de personas que confirmen sus manifestaciones (por lo menos dos) y sus domicilios.]

[14.º Presentación de prueba documental que obre en su poder (pasaportes, certificados, cartas, carnets, bajas o altas en centros Nacionales o enemigos, etc.).]

[15.º Persecuciones que ha sufrido durante su permanencia en zona roja.]

Lista d'advocats que van ser sotmesos a procediment de l'auditoria de guerra de Catalunya

ADVOCATS QUE CONSTEN A LA LLISTA DE REPARACIÓ DE VÍCTIMES DEL FRANQUISME

ADVOCAT	CIUTAT	ANY	CONDEMNNA
APARICIO PÉREZ DEL PULGAR, Manuel	BCN	1939	Llibertat
ARAGONÈS VIRIGILI, Manuel *	Tarragona	1942-44	Absolt
ARTAMENDI JORDÀ, Antonio	BCN	1939	Llibertat
BADIA SOBREVIAS, José María	VIC	1940	Mort
BAGET FIRMAT, Dídac *	Manresa	1943	Sobreseïment
BAQUER BAQUER, Pedro	BCN	1940	Sobreseïment
BARBA MIRACLE, Fernando María	TGN	1939	Absolt
BARBANY PONS, Ramon	Granollers	1939	Sense responsabilitat
BARRIOBERO HERRAN, Eduardo *	BCN	1939	Mort
BATLLE SALVAT, Josep *	BCN	1941-43	Mort / Reclusió perpètua
BAYÉS COCH, Luis	VIC	1939	6 anys i 8 mesos
BERGÓS MASSÓ, Antoni *	Lleida	1939	Causa arxivada
BERGÓS MASSÓ, Antoni *	Lleida	1939-40	Mort / Reclusió perpètua
BILBAO GAVETE, Pedro	Granollers	1941	6 anys i un dia presó menor
BOIX RASPALL, Josep Maria	BCN	1942	12 anys i 1 dia/3 anys PMe
BORONAT Recasens, Josep M *	BCN	1948-53	30 anys de reclusió major
BORRÀS VIDAL, Miquel	BCN	1939/40	Absolt
CABRÉ ARNABAT, Ricard *	Tarragona	1940	6 anys de presó menor
CAMPS REGÀS, José María	BCN	1939	20 anys de reclusió

CANIMELL GAS, Ramon	Tortosa	1939/41	12 anys i 1 dia/6 mesos PMe
CARTES CASTELLÀ, José María	Tortosa	1939	15 anys RT/6 mesos i 1 dia PMj
CECCHINI TORRENTS, Joaquín Maria	Manresa	1939	12 a 1 dia RT/6 anys 1 dia PMe
CERDAN SANCHÍS, José	Alacant	1939	Sobreseïment
CERDEIRA FERNÁNDEZ, Cándido	Tànger	1939	Reclusió perpètua/3 anys i 1 dia PMe
CLIMENT VALDÉS, Epifani *	Barcelona	1940/44	20 anys i 1 dia RMj
COLLAR LUIS, Gervasio	Madrid	1939	9 anys inhabilitació especial
COMPANYS I JOVER, Lluís	BCN	1940	Mort
CONILL GRANÉ, Ramon	BCN	1940	12 anys 1 dia reclusió temporal
CUBARSÍ SAURINA, Juan	Sta Coloma	1939/40	6 mesos i 1 dia presó conv.
DEPIERRE DESAINT, Andrés	Lille Falset	1939	Reclusió perpètua
DEVESA ZAMORA, Diego *	Benidorm	1939-40	2 anys 1 dia RT
DRETS CAMPAMÀ, Antoni *	BCN	1939-40	Absolt
ENRÍQUEZ DÍEZ, Adelto	Lleida	1939	Sense responsabilitat
ESQUIUS ALSINA, Juan	Súria Manresa	1939	12 anys RT/7 anys PMe
ESTRANGER MACIÀ, Avelino	Terrassa	1939/40	Absolt remis. altres autoritats
FERNÁNDEZ CALLEJA, Jerónimo	BCN	1939	12 anys 1 dia RT
FERRAN PIERA, Lluís	BCN	1939/40	Llibertat
FONT UTGÉS, Antonio	BCN Vilafranca	1939	Sobreseïment
FONTANA GRAU, Fernando	Reus	1939	Mort
GARCIA AMORÓS, Josep M *	Barcelona	1939	12 anys i 1 dia de reclusió menor
GARCÍA DE LA PEÑA, Francisco	Madrid	1939	12 anys PM/indult
GARCÍA DUART, Francisco	Sort BCN	1939	Reclusió perpètua
GARCIA MASSÓ, Fernando	BCN	1939	6 mesos 1 dia PMe
GARCÍA POBLACIONES, Antonio	BCN	1939	Mort
GILL SILVESTRE, Ángel	BCN	1939	Mort
GORDO FORNÉS, Ricard *	Lleida	1942/43	Causa arxivada
GRAU MARCO, Josep *	Granollers	1939	Mort
GUARRO RIBÉ, Matías	TRG Montblanc	1939	Absolt remissió altres aut.
HENRICH LLONCH, Joaquín	BCN	1939	Absolt
JUAN ARACIL, Ernesto	Alacant	1939	Llibertat
JUANDÓ ROYO, Agustí	BCN	1939	Mort
JUANDÓ ROYO, Antoni **	BCN	1939	Reclusió perpètua/20 anys i 1 dia RM

LLADÓ Y SÁNCHEZ-BLANCO, Juan	BCN	1939	12 anys 1 dia RT/ 3 anys PMe
LLAMPALLAS CAMARASA, Pedro	BCN	1939	Llibertat
LLAMPALLAS CAMARASA, Pedro	BCN	1941	Mort
LÓPEZ del VALLADO y VALDÉS, Miguel	Oviedo	1940	Sobreseïment
LÓPEZ del VALLADO y VALDÉS, Miguel	Oviedo	1939	15 anys RT/ 6 anys PMe
LÚCIA LÚCIA, Lluís	Castelló	1939	Mort / Perpètua
LÓPEZ RAICH, Antoni *	Barcelona	1941-43	Sobreseïment
MARTÍ DAROCA, Francisco de Asís	BCN	1939	Absolt a disposició d'altres aut.
MARTÍNEZ VILLAR, José	BCN	1939	Llibertat
MARTÍNEZ VILLAR, José	BCN	1945	Sense declaració de resp.
MAS FORNS, Rafael	Madrid/BCN	1939	Mort / Reclusió perpètua
MAS PONS, Lluís*	Manresa	1939-42	12 anys i 1 dia RT/6 anys i 1 dia PMj
MASSÓ LÓPEZ, Andrés	Barcelona	1940/42	Mort
MATHEU ALONSO, Antonio Francisco	Tarragona	1939	Reclusió perpètua
MAYNÉS SOSTRES, Enrique	BCN	1939	Llibertat
MERINO CONDE, Antonio ("Antonio Amercón")	Madrid	1940	Absolt
MERINO CONDE, Antonio ("Antonio Amercón")	Madrid	1948	6 anys de presó/Indult ¼ pena
MOLTÓ RUIZ, José María	BCN	1940	Sobreseïment
MUR CASTAN, Gabriel. *	Maó	1942-43	Causa arxivada
OÑÓS PLANDOLIT, Carles*	Vic	1939	Llibertat
PASCUAL ALOMAR, Sebastià	BCN	1940	Sobreseïment
PASTOR SACO DEL VALLE, José *	BCN	1939-43	Absolt
PEDRET de FALGÀS, Ramón	BCN	1939	Sense responsabilitat
PINIELLA CAMPMANY, Francisco	BCN	1939	Llibertat
PORTA ALABAU, Juan María	Barcelona	1939/40	Llibertat
POU SABATER, Joep M *	BCN/Girona	1939	15 reclusió temporal/6 anys 1 dia PMj
PUIGREDON BORRUIX, Domingo	Cervera **	1939	Mort
RIVERO AZAS, Mauricio ("Noriega, Adrián")	Madrid	1939	Llibertat
RODRIGUEZ MIJARES, Enric *	BCN	1940-42	Sense declaració de resp.
RUBIO VILCHES, Rafael	BCN	1939	Absolt a disposició d'altres aut.
RUCABADO VERDAGUER, Juan	BCN	1948	Sense declaració de resp.
RUEDA NEL·LO, Josep Manuel *	Tarragona	1939/42	12 anys 1 dia RT/3 anys PMe
SANAHUJA JUNQUÉ, Alfred *	Barcelona	1939/40	Sense declaració de resp.

SALA REXACH, Domingo	Barcelona	1939-43	Causa arxivada
SAMBEAT DEO, Eduardo	BCN	1939	Absolt
SANCIS SACANELLA, Josep M *	BCN	1942-43	Sobreseïment
SEGARRA CENDRA, Eduardo	BCN	1939	Sense declaració de resp.
SIMÓ AMORÓS, Faustino. *	Barcelona	1940-42	Sense declaració de resp.
SOLÉ MATEU, Josep Andreu *	Rialp Lleida	1939	Absolt
SOLÉ BARBERÀ, José	Reus	1941	Mort/Indult reclusió perpètua
SOSTRES MALUQUER, Manuel	BCN	1939-40	Llibertat
SURRIBAS BRACONS, Joan *	BCN	1941-42	Absolt
TASSIER PRIETO, Antoni	Reus	1939	Sobreseïment
THIÓ RODÉS, Manuel *	Vic	1939	Llibertat
TRAVERA BOCIO, Emilio	Barcelona	1939	Sobreseïment
VALLBONA CALBÓ, Vicente *	Granollers	1939-41	Absolt
VIVANCOS FERRER, Santiago	Barcelona	1939	Mort
VIVES de la CORTADA GUAL, Joaquín	BCN Arenys	1939	Absolt
VIVÓ SELLÉS, Jaime	Barcelona	1939	Llibertat
ZAMORA GOMEZ, Diego. *	BCN	1939-40	2 anys 1 dia RT

Fons: TRIBUNAL MILITAR TERRITORIAL TERCER

Total registres: 90 processats

17 penes de mort de les que 5 van ser commutades.

* No constaven en el registre com a advocats de la Llei de reparació de les víctimes del franquisme.

** Morí a la presó.

RT	Reclusió temporal
RM	Reclusió major
PMj	Presó major
PMe	Presó menor

UBICACIÓ DELS TRIBUNALS D'EXCEPCIÓ FRANQUISTES EL 1941

Auditoria de Guerra

L'Auditoria i la Fiscalia s'havien traslladat a l'edifici del Portal de la Pau del Govern Militar (des del febrer del 1939 al gener de 1940, al Palau de Justícia)

JUTJATS MILITARS

Jutjats del número 1 al 20, al carrer Sicília

Jutjats Militars Especials

Carrer Sicília

Jutjats d'Oficials Generals 1 i 2

Carrer Sicília

Jutjat Militar de Plaça

Via Laietana, 30, 3r (can Cambó)

Comissió d'Examen de Penes

Via Laietana, 30, 3r

Jutjat de Judicis Contradictoris

Via Laietana, 30, 3r

JURISDICCIÓ DE RESPONSABILITATS POLÍTIQUES

Jutjat Regional de Responsabilitats Polítiques

Passeig de Gràcia, 85

Jutjat Civil Especial

Amb seu a Barcelona

Jutjats Provincials Instructors de Barcelona

Jutjats 1 a 3

Jutjat Instructor Provincial de Tarragona

Jutjat Instructor Provincial de Lleida

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

memorial
democràtic